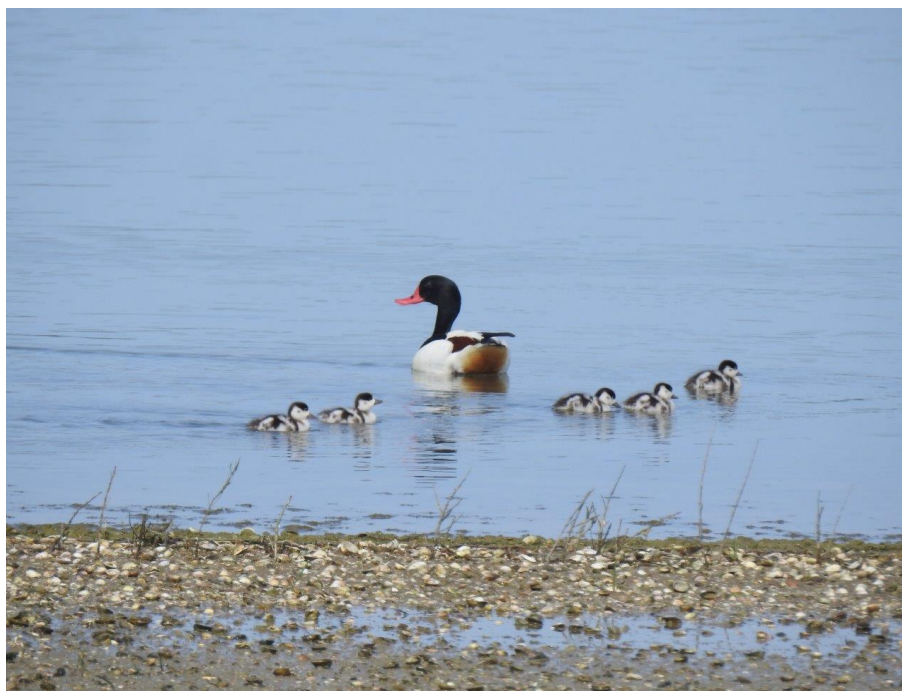

naravni rezervat
**ŠKOCJANSKI
ZATOK**

LETNI PROGRAM DELA IN FINANČNI NAČRT

Naravnega rezervata Škocjanski zatok za leto 2025

pripravili: ekipa NR Škocjanski zatok (Borut Mozetič, Bojana Lipej, Tina Kocjančič, Aleš Marsič, Domen Stanič, Daša Stavber in Sara Cernich)

Škocjanski zatok, februar 2025

KAZALO VSEBINE

KAZALO VSEBINE	2
1 PREDSTAVITEV ZAVAROVANEGA OBMOČJA IN UPRAVLJAVCA.....	3
2 CILJI IN GLAVNE PRIORITETE UPRAVLJANJA V LETU 2025	4
3 OCENA IZVAJANJA PREDHODNEGA LETNEGA PROGRAMA DELA IN FINANČNEGA NAČRTA	9
4 LETNI PROGRAM AKTIVNOSTI	12
5 PREDSTAVITEV PROJEKTOV V TEKU IN PRIPRAVI.....	53
5.1. PROJEKTI V TEKU	53
5.2. PROJEKTI V PRIPRAVI.....	55
6 PREGLED FINANČNEGA OKVIRA.....	56
7 KADROVSKI NAČRT	60

1 PREDSTAVITEV ZAVAROVANEGA OBMOČJA IN UPRAVLJAVCA

OSEBNA IZKAZNICA NARAVNEGA REZERVATA ŠKOCJANSKI ZATOK

Lokacija naravnega rezervata: leži v neposredni bližini mesta Koper med mestom, pristaniščem ter obalno hitro cesto H5 in železnico.

Površina naravnega rezervata: 122,7 hektarja.

Lastništvo: last Republike Slovenije skupaj z zemljišči s statusom javnega dobra 117,12 hektarja oziroma 95,49 %, last Mestne občine Koper 2 hektarja oziroma 1,63 %, družbena lastnina ostaja še 3,04 hektarja oziroma 2,48 % in lastnina fizičnih in pravnih oseb zasebnega prava 0,49 hektarja oziroma 0,4 % površine naravnega rezervata.

Naselja in prebivalci na območju naravnega rezervata: 0

Statusi območja na podlagi predpisov s področja ohranjanja narave:

- **ekološko pomembno območje – EPO** (id. št. 77600): Uredba o ekološko pomembnih območjih (Uradni list RS št. 48/04 in nadaljnji),
- **posebno varstveno območje** (območje Natura 2000; SI 5000008) in **(potencialno) posebno ohranitveno območje** (SI 3000252): Uredba o posebnih varstvenih območjih (Uradni list RS št. 49/04 in nadaljnji),
- **naravna vrednota** (id. št. 1265 V): botanična, zoološka in ekosistemska; Pravilnik o določitvi in varstvu naravnih vrednot (Uradni list RS št. 111/04 in nadaljnji),
- **ožje zavarovano območje – naravni rezervat:** Uredba o Naravnem rezervatu Škocjanski zatok (Uradni list RS št. 75/13).

UPRAVLJAVEC

Društvo za opazovanje in proučevanje ptic Slovenije (DOPPS)

Naravni rezervat Škocjanski zatok

Sermin 50, 6000 Koper

Tel.: 05/ 62 60 370

GSM: 051/ 680 442

E-naslov: info@skocjanski-zatok.org

Spletna stran: www.skocjanski-zatok.org, www.ptice.si

DOPPS je nevladna naravovarstvena organizacija s statusom društva, ki deluje v javnem interesu na področju ohranjanja narave, varstva okolja in na raziskovalnem področju. Je tudi slovenska krovna ornitološka organizacija, ki širom Slovenije združuje približno 1.000 članov. DOPPS je slovenski partner svetovne zveze za varstvo ptic BirdLife International. Poslanstvo društva je varovanje ptic in njihovih habitatov z naravovarstvenim delom, raziskovanjem, izobraževanjem, popularizacijo in sodelovanjem. Kot koncesionar za upravljanje Naravnega rezervata Škocjanski zatok je DOPPS pripravil letni program dela in finančni načrt Naravnega rezervata Škocjanski zatok za leto 2024 na podlagi določil:

- Uredbe o Naravnem rezervatu Škocjanski zatok (Uradni list RS št. 75/13), s katero se nadaljuje varstvo Škocjanskega zatoka, prvotno zavarovanega z Zakonom o Naravnem rezervatu Škocjanski zatok (Uradni list RS št. 20/98),
- Uredbe o načrtu upravljanja Naravnega rezervata Škocjanski zatok za obdobje 2015–2024 (Uradni list RS št. 102/15),
- Uredbe o koncesiji za upravljanje Naravnega rezervata Škocjanski zatok (Uradni list RS št. 31/99),
- Odločbe o izbiri koncesionarja št. 636-06/99-4 za Škocjanski zatok in koncesijske pogodbe, podpisane med Vlado RS in DOPPS št. 252100-50-85/00 in aneksov št. 1 in 2 k tej pogodbi,
- Programa porabe sredstev Sklada za podnebne spremembe (v nadaljevanju SPS) za leti 2025 in 2026, kjer je na podlagi Odloka o Programu porabe sredstev Sklada za podnebne spremembe za leta 2023 - 2026 določeno, da bo upravljavec NRŠZ izvajal ukrepe za prispevanje k blaženju in prilagajanju podnebnim spremembam (v nadaljevanju tudi: podnebni ukrepi).

2 CILJI IN GLAVNE PRIORITETE UPRAVLJANJA V LETU 2025

Varstveni cilj naravnega rezervata je ohranitev polslanih in sladkovodnih habitatnih tipov (v nadaljevanju HT), ki so izjemni v slovenskem in mednarodnem prostoru, in habitatov ptic, ki tu v velikem številu gnezdijo, prezimujejo in se ustavljajo ob selitvah, ter habitatov drugih domorodnih prostoživečih živalskih in rastlinskih vrst. Razvojni cilj naravnega rezervata je ureditev in delovanje za javnost odprtega naravnega rezervata, s čimer se obiskovalcem omogoča spoznavanje in doživljanje narave ter izobraževanje.

Izvedbeni cilji upravljanja Naravnega rezervata Škocjanski zatok (v nadaljevanju NRŠZ) v letu 2025 so opredeljeni na podlagi Načrta upravljanja NRŠZ, pri čemer so glavne prioritete označene s P1. V sklopu varstvenih ciljev 1 - 3 je podano ciljno stanje vrst in habitatov skladno z načrtom upravljanja, ki temelji tudi na vzdrževanju ugodnih razmer za Natura 2000 vrste in habitatne tipe, kratka ocena stanja biotske raznovrstnosti, dejavniki ogrožanja narave in najpomembnejše upravljalvske naloge in aktivnosti.

1. Varstveni cilji:

Cilj1 (P1): Redno vzdrževanje in ohranjanje življenjskih okolij sladkovodnega dela naravnega rezervata na Bertoški bonifiki skupaj z odsekom levega razbremenilnika Rižane – Aro znotraj meja rezervata

- za gnezdeče populacije čapljice (10–15 parov), rakarja (40–50 parov), srpične trstnice (10–15 parov), svilnice (20–25 parov), mokoža (5–10 parov), malega ponirka (20–30 parov), liske (15–25 parov), zelenonoge tukalice (10–20 parov) in drugih vrst ptic s podobnimi ekološkimi zahtevami kot tudi za prehranjevanje gnezdeče populacije polojnika (nad 15 parov);
- za seleče se vrste, kot so čopasta čaplja (5–10 osebkov), rjava čaplja (5–10 osebkov), kostanjevka (10–30 osebkov), plevica (5–10 osebkov), togotnik (100–200 osebkov), močvirski martinec (100–200 osebkov), priba (100–200 osebkov) in črnorepi kljunač (10–20 osebkov) kot primeren prehranjevalni habitat;
- za stalno prisotne vrste, kot so mala bela čaplja (100–200 osebkov), velika bela čaplja (30–50 osebkov), veliki škurh (10–20 osebkov), pritlikavi kormoran (5–20 osebkov) in kravja čaplja (5–10 osebkov) kot njihov celoletni habitat;
- za nacionalno pomembne populacije vodnih ptic, kot so žvižgavka (50–100 osebkov), raca žličarica (70–120 osebkov), kreheljc (300–500 osebkov) in bobnarica (1–3 osebk) kot prezimovališče;
- za vzpostavitev mokrotnih oligotrofnih travnikov na površini vsaj 2 hektarjev;
- za obstoječo populacijo ozkega vrtenca (z vzdrževanjem robnih travnišč, ki prehajajo v halofitno vegetacijo in vzdrževanjem osončenosti vlažnih travnišč z mahom ter upravljanjem vodnega režima),
- za kačje pastirje in dvoživke kot njihove obstoječe in potencialne habitate (z ročnim in strojnim čiščenjem vegetacije na brežinah jarkov in mlak ob krožni učni poti ter struge Are).

Kratka ocena stanja biotske raznovrstnosti: Vse navedene ciljne vrste so v dobrem stanju. V načrtu je nadaljevanje aktivnosti za vzdrževanje novih habitatov za kačje pastirje, dvoživke in ozkega vrtenca, pa tudi drugih vrst kopenskih in sladkovodnih polžev. Prav tako so predvidene aktivnosti za vzpostavitev in razvoj večjih površin mokrotnih oligotrofnih travnikov, vključno z zasajevanjem gradnikov vlažnih travnišč, pozno košnjo ter odstranjevanjem biomase.

Dejavniki ogrožanja narave: najbolj pereči dejavniki ogrožanja iz okolice so onesnaževanje voda zaradi neurejene komunalne infrastrukture v naseljih na Škocjanskem hribu ter izpusti v staro strugo Badaševce, hrup z bližnjih prometnic (bertoška vpadnica), svetlobno onesnaženje (nakupovalni centri), zadrževanje, vnos in razmnoževanje tujerodnih živalskih in rastlinskih vrst ter nedorečena količina vode, ki priteka po Ari v času razbremenjevanja visokovodnih konic. Prav tako je pomembno zagotavljanje biološkega minimuma pretoka vode Are v sušnih mesecih.

Najpomembnejše upravljaljske naloge in aktivnosti: upravljanje zaporničnega sistema na Ari in zagotavljanje poplavne varnosti rezervata, upravljanje vodnega režima sladkovodnega dela rezervata, vzdrževanje, popravilo in nadgradnja vodne infrastrukture za uravnavanje vodnega režima.

Ostale pomembne upravljaljske naloge in aktivnosti: usmerjena paša, košnja in mulčanje vegetacije, dosejevanje domorodnih drevesnih in grmovnih vrst, vzdrževanje mlak in površin ob učni poti, vzdrževanje kmetijske mehanizacije ter dosejevanje mokrotnih travnikov. Načrtovani ukrepi za obnovo in ohranjanje ekstenzivnih travišč (nabiranje semen, sušenje, dosejevanje) bodo tudi v letu 2025 financirani s strani projekta LIFE FOR SEEDS v katerem NRŠZ sodeluje kot projektno območje.

V okviru ukrepov za obvladovanje vplivov podnebnih sprememb na mokrišča ter ohranjanja ciljnih HT in vrst, opredeljenih v Programu porabe sredstev Sklada za podnebne spremembe (v nadaljevanju SPS), načrtujemo čiščenje obrobni in dovodnih jarkov ter vzdrževanje in popravilo obstoječih vodnogospodarskih objektov in naprav (propusti, zapornice in sifoni) s ciljem zagotavljanja ustreznih vodnih režimov na območju sladkovodnega dela rezervata na Bertoški bonifikci. Nadaljevali bomo tudi z ukrepi za preprečevanje in obvladovanje vnosa ter širjenja invazivnih tujerodnih vrst (v nadaljevanju ITV), financiranimi iz PP 231758 - SPS in PP 231321. Ti ukrepi vključujejo tako preprečevanje in obvladovanje vnosa tujerodnih vrst živali kot tudi ukrepe za odstranitev tujerodnih vrst rastlin.

Cilj 2 (P1): Redno vzdrževanje in ohranjanje ugodnih ekoloških in hidroloških razmer v brakični laguni

- za gnezdeče populacije navadne čigre (nad 50 parov), polojnika (nad 15 parov), rdečenogega martinca (do 10 parov), malega deževnika (do 10 parov), male čigre (nad 5 parov) in rumene pastirice (do 10 parov) na obstoječih površinah ter za povečanje populacij in rednosti gnezdenja beločelega deževnika;
- za seleče se vrste, kot so togotnik, črnorepi kljunač, močvirski martinec in priba ter stalno prisotnih vrst, kot so mala bela čaplja, velika bela čaplja, liska in veliki škurh (v populacijah, ocenjenih v okviru cilja 1) kot primeren prehranjevalni habitat;
- za nacionalno pomembne populacije prezimujočih ptic, kot so liska (500–700 osebkov), race in druge vrste, ki se prehranjujejo s potapljanjem;
- za solinarko (*Aphanius fasciatus*) in kavkaškega glavačka (*Knipowitschia caucasica*) kot primeren habitat;
- za povečanje habitatnega tipa 1410 Sredozemska slana travišča na 0,5 hektarja ter za ohranjanje in z naravno sukcesijo skladen razvoj drugih HT Natura 2000.

Kratka ocena stanja biotske raznovrstnosti: z izvedbo aktivnosti za ohranjanje ciljnih habitatov in vrst NRŠZ, ki so bile zaključene v marcu 2023, je območje polslane lagune pridobilo 3 hektarje novih muljastih in peščenih polojev ter gnezditvenih otočkov, namenjenih ohranjanju Natura 2000 habitatov in vrst. S poglobljanjem sekundarnih kanalov se je povečala pretočnost lagunskih kanalov, izboljšala cirkulacija vode po celotnem vodnem telesu lagune ter zmanjšala stopnja izoliranosti robnih habitatov in poplavna ogroženost ob povišanem plimovanju. Izvedba ukrepov je bila vključena v Program porabe sredstev SPS v letih 2022 in 2023, poleg tega pa smo za del teh aktivnosti v letu 2023 pridobili dodatna finančna sredstva iz projekta POSEIDONE (Program Interreg VI-A, Italija-Slovenija 2021-2027) in projekta ReCo (Program Interreg Srednja Evropa 2021-2027). Nove površine slanih muljastih tal so bile oblikovane v različnih oblikah in na različnih mikro-nadmorskih višinah z namenom doseči spontani razvoj vsaj dveh ali treh ciljnih HT (muljasti in peščeni poloji brez vegetacije, halofitne enoletnice in halofitne trajnice z vsemi vmesnimi oblikami) ob upoštevanju procesa sukcesije. Umeščene so v osrednjem delu lagune, blizu obstoječih gnezditvenih otočkov, daleč od obale, obdane so z območji globoke vode, da se prepreči dostop kopenskim plenilcem. Nove in povečane obstoječe muljaste površine, poleg razrasti halofitne vegetacije, omogočajo tudi izboljšane pogoje za gnezdenje ciljnih vrst ptic. V zadnjih letih pri vseh ciljnih vrstah brakičnega dela rezervata beležimo stabilne trende v številu gnezdečih parov.

Dejavniki ogrožanja narave: med grožnjami iz okolice je treba izpostaviti onesnaževanje voda iz dejavnosti v okoliških urbanih conah, potencialno nevarnost izlitja nevarnih snovi v morju, svetlobno onesnaženje ter morebitno ogroženost, ki jo varovanim habitatom in vrstam območij na stiku morja in kopnega, kakršno je Škocjanski zatok, prinašajo podnebne spremembe. Poleg dviga morske gladine so med dejavniki ogrožanja zaradi podnebnih sprememb tudi bistveno pogostejše in intenzivnejše ujme.

Najpomembnejše upravljske naloge in aktivnosti: izvedba kartiranja HT na območju brakične lagune v okviru dveh Interreg projektov: POSEIDONE (Interreg VI-A Italija-Slovenija 2021-2027) in ReCo (Interreg Srednja Evropa 2021-2027). Kartiranje bo izvedeno na podlagi tipologije PHYSIS, ki se uporablja v večini evropskih držav in vključuje kodo palearktične klasifikacije, pri čemer bodo habitatom dodane tudi Natura 2000 kode (kjer bo ustrezno). Poleg samega kartiranja bo v osrednjem delu brakične lagune, v okviru projekta POSEIDONE, nameščen senzor za merjenje ključnih fizikalno-kemijskih parametrov, kot so pH, kisik, temperatura, slanost, redoks potencial, pretok vode, prevodnost, nivo vode in motnost. Zbrani podatki so ključni za oceno ekološkega stanja lagune ter za njeno učinkovito upravljanje.

Ostale pomembne upravljske naloge in aktivnosti: upravljanje zaporničnega sistema na morskem kanalu in zagotavljanje poplavne območja NRŽZ in okolice ter varovanje območja v primeru izlitja nevarnih snovi, upravljanje vodnega režima brakičnega dela rezervata in preprečevanje preplavljanja gnezditvenih habitatov ciljnih vrst ptic v gnezditvenem obdobju, vzdrževanje in nadgradnja objektov za uravnavanje vodnega režima, čiščenje morskih nanosov in smeti, preprečevanje motenj ter vzdrževanje grmovne vegetacije. Med nujne ukrepe uvrščamo tudi vzdrževanje mestnega vstopnega objekta in učne poti ter nadaljevanje izvajanja ukrepov za odstranitev tujerodnih vrst rastlin in vzpostavitev ustreznih pogojev za razvoj submediteranskih polsuhih travišč na območju pod ankaransko vpadnico z zasajevanjem gradnikov polsuhih travišč ter pozno košnjo in odstranjevanjem biomase.

Cilj 3: Redno vzdrževanje in ohranjanje ugodnih ekoloških razmer na območju Jezerca

- za gnezdeče populacije čapljice (1–2 para), liske (5–10 parov), zelenonoge tukalice (5–10 parov), mokoža (do 3 pari), rakarja (5–10 parov), srpične trstnice (5–10 parov) in svilnice (5–10 parov);
- za ohranjanje in povečanje obstoječe populacije močvirske sklednice.

Kratka ocena stanja biotske raznovrstnosti: vse navedene ciljne vrste ptic so v dobrem stanju, kar pa ne velja za populacijo močvirske sklednice zaradi verjetnega negativnega vpliva na tem območju razširjene tujerodne vrste okrasne gizdavke.

Dejavniki ogrožanja narave: najbolj pereči dejavniki ogrožanja iz okolice so onesnaževanje vodnega telesa Jezerca zaradi neurejene komunalne infrastrukture v naseljih na Škocjanskem hribu in hrup z bližnje karting steze. Med grožnjami iz okolice velja izpostaviti tudi svetlobno onesnaženje ter naseljevanje in dostopnost za domače oziroma hišne živali ter negativni vplivi s strani tujerodnih vrst rastlin in živali. Kot potencialno grožnjo navajamo tudi spremembo namenske oziroma širitev stavbnega zemljišča glede na veljavni prostorski akt na parceli št. 3881/6, k. o. Bertoki, kot izhaja iz dopolnjenega osnutka Občinskega prostorskega načrta Mestne občine Koper (v nadaljevanju OPN MOK).

Najpomembnejše upravljske naloge in aktivnosti: izlov tujerodnih vrst želv, upravljanje nivoja vode, preprečevanje motenj ter omejevanje negativnih vplivov iz okolice, predvsem hrupa s karting steze, ki se nahaja v območju neposrednega in daljinskega vpliva naravnega rezervat (zavarovano območje, Natura 2000) med glavno avtobusno postajo v Kopru in koprsko hitro cesto ter opustitev vrtičkarske dejavnosti in odstranitev ITV. Za doseg teh ciljev je nujno nadaljevati z zmanjševanjem števila tujerodnih vrst želv z izlovom ter iskanjem gnezd in odstranjevanjem jajc okrasnih gizdavek. Glavni cilj v letu 2025 je odstraniti vsaj 150 osebkov okrasnih gizdavek ter določiti njihova potencialna območja gnezdenja v rezervatu in na ta način zmanjšati njeno populacijo. V okviru obvladovanja širjenja ITV bomo v letu 2025 nadaljevali z odstranjevanjem zlatega bambusa, navadne kanele, navadne amorfe in preprečevanjem razraščanja

tuje rodni rastlinski vrste po predhodni selektivni odstranitvi japonske kaline, japonskega kosteničevja, verlotovega pelina in lovorikovca ter drugih invazivk.

Cilj 5: Spremljanje in analiziranje stanja naravnih vrednot in biotske raznovrstnosti ter upravljanje podatkovnih zbirk, ki se nanašajo na NRŠZ

Najpomembnejše upravljske naloge in aktivnosti: redni monitoring ptic, kartiranje HT in ITV, spremljanje kakovosti in nivojev vode, upravljanje podatkovne zbirke NRŠZ in priprava poročil o stanju NRŠZ. Med pomembne upravljske naloge v letu 2025 uvrščamo tudi vzorčenje ozkega vrtenca (*Vertigo angustior*), začetek izvajanja ciljnih popisov svetega ibisa (*Threskiornis aethiopicus*) in nutrije (*Myocastor coypus*) ter preverjanje morebitne prisotnosti modre rakovice (*Callinectes sapidus*).

V sodelovanju z ARSO (Ministrstvo za okolje, podnebje in energijo - MOPE) in Nacionalnega inštituta za biologijo – NIB, bomo na območju brakičnega dela rezervata v letu 2025 nadaljevali z izvajanjem vzorčenja ihtiofavne in fitoplanktona za oceno ekološkega stanja rezervata, skladno z metodami, določenimi v vodni direktivi.

V letu 2025 bomo del aktivnosti rednega monitoringa ptic ter kartiranja habitatov v brakični laguni, vključno s spremljanjem razvoja halofitnih združb na novo oblikovanih muljastih in peščenih poljih, financirali iz projektov POSEIDONE in ReCo.

Cilj 6 (P1): Zagotavljanje primerne količine in kakovosti vode ter omejevanje negativnih vplivov hrupa in svetlobnega onesnaževanja iz okolice na naravni rezervat

Najpomembnejše upravljske naloge in aktivnosti: zagotavljanje zadostnih dotokov vode, sodelovanje z DRSV (MNVP), izvajalcem javne vodnogospodarske službe VGP DRAVA d.o.o., MOK ter lokalnimi akterji za stalno izvedbo ukrepov za doseganje potrebne kakovosti industrijskih, komunalnih in padavinskih odpadnih vod, ki se stekajo neposredno v naravni rezervat ali v pritoke, preprečevanje negativnih vplivov svetlobnega onesnaževanja in hrupa. Na področju varstva pred hrupom in izgradnje protihrupne ograje ter varovalnega nasipa vzdolž bertoške vpadnice bomo nadaljevali sodelovanje z MOK in drugimi akterji pri izgradnji drugega pasu bertoške vpadnice.

Ostale pomembne upravljske naloge in aktivnosti: v okviru sodelovanja z Upravo RS za zaščito in reševanje in organizacijo ATRAC - Jadranskim centrom za izobraževanje in usposabljanje v primeru onesnaženj morja iz Reke, bo organizirano enodnevno izobraževanje za prostovoljce, namenjeno usposabljanju za ukrepanje ob pojavu zaoljenih ptic.

Cilj 7 (P1): Zagotavljanje uresničevanja varstvenega režima in varstvenih usmeritev (neposredni nadzor v naravi ter druge potrebne oblike nadzora)

Najpomembnejše upravljske naloge in aktivnosti: neposredni nadzor nad upoštevanjem varstvenega režima in usmeritev, opozarjanje in ozaveščanje kršiteljev ter po potrebi izrekanje glob in nadaljevanje postopkov s strani drugih pooblaščenih izvajalcev; nadzor nad vsemi vzdrževalnimi in sanacijskimi deli v naravnem rezervatu in njegovi neposredni okolici ter redno izobraževanje nadzornikov.

Ostale pomembne upravljske naloge in aktivnosti: v letu 2025 pričakujemo začetek inšpekcijskega postopka v zvezi s karting stezo, ki se nahaja v območju daljinskega vpliva na vodne ptice zavarovanega območja (naravni rezervat, Natura 2000) in je v letu 2024 začela z obratovanjem z nelegalnim gradbenim in uporabnim dovoljenjem. Zaradi preveritve obstoječih in novih virov ogrožanja ter konkretnih groženj za naravni rezervat bomo, v okviru izvajanja naravovarstvenega nadzora opravljali redne obhode okolice naravnega rezervata. Posebno pozornost bomo namenili preverjanju stanja na iztočnih kanalih v staro strugo reke Badaševce, ter dogajanju na karting stezi, ki se nahaja v območju daljinskega vpliva na vodne ptice zavarovanega območja.

2. Drugi cilji upravljanja:

Cilj 8 (P1): Omogočanje spoznavanja naravne vrednote in biotske raznovrstnosti ter doživljanja narave na način, ki naravo postavlja v središče pozornosti in privzgaja spoštljiv odnos ter odgovorno vedenje do nje

Najpomembnejše upravljske naloge in aktivnosti za javnost odprtega naravnega rezervata: priprava programov za obiskovalce in izvajanje vzgojno-izobraževalnega programa; evalvacija programov ter njihova redna nadgradnja oz. posodabljanje; razvoj in priprava učnih pripomočkov ter nakup ustrezne opreme za izobraževanje; razvoj in priprava fizičnih razstav in interpretacije kot tudi virtualne, multimedijske in filmske interpretacije; priprava ponudbe izdelkov in storitev; sprejem, usmerjanje ter osnovne storitve za obiskovalce; predstavitve NRŠZ izven območja (predstavitve na dogodkih v organizaciji drugih institucij, sejmi, oglaševanje) in usposabljanje zaposlenih in drugih izvajalcev programov za obiskovalce.

Ostale pomembne upravljske naloge in aktivnosti: v okviru projekta POSEIDONE bo v letu 2025 izveden nakup 2 števcev za obiskovalce, ki bosta omogočila natančnejše spremljanje obiska in tako prispevala k bolj učinkovitemu in trajnostnemu upravljanju naravnega rezervata.

Cilj 9 (P1): Vzpostavljanje, nadgrajevanje in vzdrževanje infrastrukture za obisk in upravljanje

Med najpomembnejše upravljske naloge in aktivnosti uvrščamo izvedbo nujnih ukrepov v okviru večjih vzdrževalnih del v javno korist in sicer: popravilo podesta lesene ploščadi v pritličju centra za obiskovalce in zamenjava nedelujočih zunanjih senčil, na soncu najbolj izpostavljenih večjih steklenih površinah, sanacija tlaka v hlevu za pašne živali, zamenjava dotrajane lesene ograde z manežo in sanacija nadstrešnic z zeleno streho na opazovališčih št. 5, 6 in 12.

Ostale pomembne upravljske naloge in aktivnosti: dnevno obratovanje in vzdrževanje objektov ter krajinske ureditve in dodatnimi ureditvami v in ob objektih, ki se izkažejo kot nujne. Redno opravljena vsa vzdrževanja in pregledi skladno z Načrtom obratovanja in vzdrževanja (v nadaljevanju NOV).

Cilj 10: Zagotavljanje učinkovitega in preglednega poslovanja, organizacije dela, financiranja, komuniciranja in sodelovanja v podporo varstvenim ciljem in drugim ciljem upravljanja

Najpomembnejše upravljske naloge in aktivnosti: naloge za učinkovito in pregledno poslovanje, organizacijo dela in financiranje; sodelovanje v vzpostavljenih partnerstvih, ki so že v preteklih letih prispevala k učinkovitosti upravljanja NRŠZ (Skupnost naravnih parkov Slovenije, AdriaWet, BirdLife, Wetlands International) in vključevanje v nove povezave; sodelovanje z MNVP in MOPE, organi v sestavi in ZRSVN ter druge naloge skladne z zakonodajo; komunikacijske aktivnosti, kot so delo z mediji in organizacija dogodkov, vzdrževanje in oblikovna prenova spletne strani ter vzdrževanje Facebook in Instagram profil, skupne naloge in aktivnosti z drugimi zavarovanimi območji in partnerji in zagotavljanje dostopa do informacij o NRŠZ.

3 OCENA IZVAJANJA PREDHODNEGA LETNEGA PROGRAMA DELA IN FINANČNEGA NAČRTA

Glavne prioritete programa dela so bile uresničene. V okviru cilja 1 je upravljanje temeljilo na upravljanju zaporničnega sistema na Ari, zagotavljanju poplavne varnosti rezervata in upravljanju vodnega režima sladkovodnega dela rezervata, vzdrževanju in popravilu objektov za urejanje vodnega režima, usmerjeni paši, košnji oligotrofnih travnikov ter zasajevanju domorodnih drevesnih in grmovnih vrst, vzdrževanju mlak in površin ob učni poti ter vzdrževanju kmetijske mehanizacije.

V okviru cilja 2 je upravljanje temeljilo na upravljanju zaporničnega sistema na morskem kanalu in zagotavljanju poplavne varnosti rezervata, upravljanju vodnega režima v laguni, vzdrževanju objektov za urejanje vodnega režima, čiščenju morskih nanosov in smeti, preprečevanju motenj, vzdrževanju grmovne vegetacije, dosejevanju pomembnih vrst slanuš, rednem vzdrževanju mestnega vstopnega objekta in učne poti ob ankaranski vpadnici.

V skladu z izvedbo aktivnosti, ki izhajajo iz ciljev 1 in 2 je v letu 2024 potekalo prvo leto obnove travnišč na območju NRŠZ, in sicer v okviru akcije C8 projekta LIFE FOR SEEDS (NRŠZ predstavlja posebnost med izbranimi projektnimi območji, saj tu ni obstoječih travnišč, katerih rastiščne pogoje bi lahko izboljšali). Zato smo območje ob ankaranski vpadnici, kjer so povsem prevladovali ITV, izbrali za oblikovanje oligotrofnih ploskih travnišč (HT Natura 2000 s kodo 62A0). Poleg tega smo v sladkovodnem delu rezervata del pašnika izvzeli iz paše in pričeli s košnjo in odstranjevanjem pokošene biomase, z namenom oblikovanja oligotrofnega mokrotnega travnika (HT Natura 2000 s kodo 6420). Na oba tipa travnišč smo vnašali predhodno nabrana semena značilnih vrst, ki tvorijo te združbe.

V okviru načrtovanih ukrepov za preprečevanje in obvladovanje vnosa in širjenja invazivne vrste okrasne gizdavke (*Trachemys scripta*) v NRŠZ, smo v okviru ciljev 1, 2 in 3, izvedli tako preventivne ukrepe kot ukrepe za obvladovanje te vrste v rezervatu. Od marca do novembra 2024 smo z metodo lova z vodno pastjo in na roko ujeli 326 osebkov okrasnih gizdavek. Izlovili smo tudi dva osebkoma druge vrste tujerodne sladkovodne želve in sicer: 1 osebka zemljevidarke (*Graptemys pseudogeographica*) in 1 osebka *Chrysemys picta*, v slovenščini še neimenovane vrste. Od leta 2019 smo tako izlovili skupno 1139 tujerodnih vodnih želv. Številčnost okrasne gizdavke je še vedno problematična v Ari ter na območju Jezerca. V letu 2024 smo na novo izlovili in označili 41 močvirskih sklednic, vse na območju Jezerca. Močvirske sklednice, ki so ustrezale kriterijem za vnos mikročipa, smo opremili z mikročipom (28 osebkov). Med izlovljenimi močvirskimi sklednicami v letu 2022 so bili tudi juvenilni osebki ter 1 osebka samice z jajci, kar potrjuje uspešno razmnoževanje vrste na območju Škocjanskega zatoka.

V okviru cilja 5 je bilo izvedeno sledeče: spremljanje enostavnih parametrov kakovosti vode, spremljanje stanja vodostaja na zapornici, vodomernih latah in mareografu za namene sprotne prilagoditve upravljanja vodostajev, redni monitoring ptic, monitoring metuljev, monitoring netopirjev, vzorčenje ozkega vrtenca in favne kopenskih in sladkovodnih polžev, inventarizacija hroščev in spremljanje stanja ogroženih vrst z rdečega seznama hroščev, vzorčenje fitoplanktona, bentosa in ihtiofavne, alg in morskih cvetnic za oceno ekološkega stanja naravnega rezervata, kartiranje HT sladkovodnega in brakičnega dela rezervata, vključno s kartiranjem tujerodnih rastlinskih vrst. Upravljanje podatkovne zbirke NRŠZ je potekalo kot predhodna leta.

V okviru cilja 6 so bile najpomembnejše aktivnosti usmerjene v naloge sodelovalne narave z namenom pozitivnih sprememb v lokalnem okolju. V sodelovanju z DRSV (MNVP), ARSO (MOPE), MOK in lokalnimi deležniki smo skrbeli za stalno izvedbo ukrepov za doseganje ustrezne kakovosti voda, ki se stekajo na območje NRŠZ, zagotavljanju poplavne varnosti območja, preprečevanju negativnih vplivov hrupa ter aktivnemu vključevanju lokalnih deležnikov v reševanje problemov. Redno smo preverjali tudi stanje

čiščenja plavajoče morske baraže na morskem kanalu v Luki Koper ter izvajali mesečni nadzor kakovosti vode na območju celotnega rezervata

Naravovarstveni nadzor v okviru cilja 7 je potekal redno, brez izrekanja glob. Kršitelje smo opozarjali ustno in z uradnimi pisnimi opozorili za kršitve na območju rezervata, tudi za nepravilno parkiranje. Na rednem obhodu naravovarstvene službe smo na karting stezi med železniško postajo in avtocesto ugotovili, da je steza začela obratovati. Poleg gokartov smo opazili tudi vožnjo z motocikli za motokros, ki povzročajo močan hrup. Prav tako smo ugotovili, da se v popoldanskem času na parceli (3881/6, k. o. Bertoki), ki neposredno meji na NRŠZ, organizirano zbira večje število lastnikov motociklistov. Hrup se sliši vse do centra za obiskovalce na drugi strani rezervata. Karting steza se nahaja v območju daljinskega vpliva na vodne ptice v rezervatu, kar skladno s Pravilnikom o presoji sprejemljivosti izvedbe planov in posegov na varovana območja (Ur. l. RS št. 130/04 in nad.) zahteva pridobitev pozitivne ocene presoje vplivov ali naravovarstvenega soglasja v postopku pridobitve gradbenega dovoljenja. Drugih hujših kršitev nismo zaznali. Nadaljevali smo s sodelovanjem pri izmenjavi delovnih izkušenj z drugimi zavarovanimi območji (v nadaljevanju ZO).

V okviru cilja 8 smo izvajali utečene vzgojno-izobraževalne programe za obiskovalce NRŠZ ter jih redno dopolnjevali v skladu s potrebami in željami obiskovalcev. Hkrati smo skrbeli za sprejem, usmerjanje in ponudbo za obiskovalce v trgovini in baru, da bi njihovo izkušnjo čim bolj obogatili. Dvorano v centru za obiskovalce smo uspešno oddajali v najem za različne dogodke, kot so strokovna srečanja, delavnice, projektni sestanki, konference in različna izobraževanja. Organizatorji in udeleženci teh dogodkov so bili pogosto zainteresirani tudi za dodatno ponudbo, kot so pogostitve in vodenje po rezervatu, kar je dodatno prispevalo k povečanju zanimanja za obisk naravnega rezervata. Vse aktivnosti v okviru cilja 8 so, ne le pomemben del ponudbe rezervata, temveč tudi nepogrešljiv vir prihodkov, ki omogočajo financiranje določenih aktivnosti pri upravljanju rezervata. Na ta način smo zagotavljali trajnostno delovanje rezervata in uresničevanje njegovih dolgoročnih ciljev.

V okviru cilja 9 smo na centru za obiskovalce, v okviru rednega vzdrževanja, opravili meritve električnih instalacij, meritve na strelovodni zaščiti ter izvedli pregled o brezhibnem delovanju vgrajenega sistema aktivne varnostne zaščite (v nadaljevanju SAVZ). V sodelovanju z MNVP smo nadaljevali z vsebinskim sodelovanjem za izvedbo javnih naročil ter drugih aktivnosti za odpravo še zadnjih napak na novozgrajenih objektih v NRŠZ, ki so predmet unovčenja bančne garancije vodilnemu izvajalcu del. Sanacija nadstrešnice je bila zaključena v februarju 2024. V okviru ukrepov za spodbujanje trajnostne mobilnosti in umirjanje prometa na zavarovanem območju smo izvedli nadgradnjo obstoječih cestnih zapornic z možnostjo plačevanja parkirnine s plačilno kartico preko POS terminala ter v marcu 2024 aktivirali sistem za brezstično plačevanje parkirnine s plačilnimi karticami.

V okviru cilja 10 smo izvedli naloge, potrebne za učinkovito in pregledno poslovanje, financiranje in organizacijo dela ter obveščanje javnosti.

V letu 2024 je bilo za upravljanje NRŠZ iz proračuna Republike Slovenije namenjenih skupno 331.200,00 €. Od tega smo uspešno realizirali 322.269,34 €, kar predstavlja 97-odstotno realizacijo sredstev. Proračunska sredstva so bila porabljena skladno s programom dela in finančnim načrtom 2024, pri čemer smo s skoraj popolno realizacijo zagotovili nemoteno delovanje in izvajanje ključnih ukrepov za varovanje narave, upravljanje obiska in vzdrževanje infrastrukture.

Iz proračunske postavke 231321 je bilo rezervatu dodeljenih 299.200,00 € (glej Aneks št. 1 k pogodbi št. 2560-24-330007 o financiranju upravljanja Naravnega rezervata Škocjanski zatok z dne 28. 3. 2024), od tega je bilo 150.000,00 € namenjenih stroškom dela, ki so bili v celoti realizirani. Preostanek v višini 149.200,00 € je bil namenjen materialnim in programskim stroškom, pri čemer je ostalo neporabljenih 8.218,06 €.

Iz proračunske postavke 231758 (Sklad za podnebne spremembe) je bilo dodeljenih 24.000,00 € za ukrepe preprečevanja in obvladovanja vnosa ter širjenja ITV. Dodatnih 8.000,00 € je bilo namenjenih ukrepom za obvladovanje vplivov podnebnih sprememb na mokrišča. Ta sredstva, ki izhajajo iz Pogodbe št. 2560-24-330019 o financiranju ukrepov za ohranjanje biotske raznovrstnosti z namenom prilagajanja na podnebne spremembe, sklenjene 31. 5. 2024, so bila realizirana 98-odstotno.

Za učinkovito upravljanje NRŠZ so poleg proračunskih sredstev ključni tudi dodatni viri financiranja, kot so lastni prihodki in projektna sredstva.

Trenutno v rezervatu izvajamo dva mednarodna projekta v okviru programa Interreg: projekt ReCo in POSEIDONE, ki sta se začela izvajati v prvi polovici 2023. Skupna vrednost projekta ReCo je 179.578,00 €, od katerih je bilo do zdaj poročanih 81.268,85 €. Projekt POSEIDONE ima skupno vrednost 312.500,00 €, pri čemer smo do danes poročali 163.402,72 €. V letu 2024 smo za izvajanje teh projektov prejeli 150.034,98 € evropskih sredstev. Poleg tega smo iz programa Erasmus+ za projekt CREA+BIRD prejeli predujem v višini 8.800,00 €. Zraven evropskih sredstev smo pridobili tudi podporo zasebnega in lokalnega sektorja. Luka Koper d. d. je za sofinanciranje lastnega deleža projektov prispevala donacijo v višini 10.000,00 €, MO Koper pa nam je za spodbujanje promocije varstva okolja namenila 1.175,00 €.

Pomemben delež financiranja predstavljajo tudi prihodki iz lastne dejavnosti, ki vključujejo vodenja, gostinsko ponudbo, trgovino, najem dvorane, aktivnosti s konji in uporabo parkirišča. V letu 2024 smo v primerjavi s prejšnjim letom beležili 14-odstotno rast prihodkov, ki so skupno dosegli več kot 86.000,00 € neto. Vsa pridobljena sredstva so bila skladno z Načrtom upravljanja in Programom dela uporabljena za učinkovito upravljanje rezervata, izboljšanje infrastrukturnih pogojev ter izvajanje naravovarstvenih ukrepov.

Leto 2025 bo osredotočeno na nadaljnje učinkovito upravljanje rezervata, pripravo novega Načrta upravljanja Naravnega rezervata Škocjanski zatok za obdobje 2026–2035, izvajanje tekočih projektov ter pridobivanje novih virov financiranja. Ker se oba Interreg projekta zaključujeta konec leta 2025, bo to povzročilo znaten izpad sredstev, zlasti za pokrivanje stroškov dela. Ključnega pomena bo iskanje dodatnih možnosti financiranja in povečanje prihodkov iz lastne dejavnosti, pri čemer bo treba zagotoviti, da naravovarstveni cilji rezervata ne bodo ogroženi.

4 LETNI PROGRAM AKTIVNOSTI

Cilj 1: Redno vzdrževanje in ohranjanje življenjskih okolij sladkovodnega dela naravnega rezervata na Bertoški bonifiki skupaj z odsekom levega razbremenilnika Rižane – Aro znotraj meja rezervata

Kombinirano upravljanje sladkovodnega dela rezervata temelji na upravljanju vodnih režimov in zagotavljanju njegove poplavne varnosti, vzdrževanju obrobnih in dovodnih jarkov ter vzdrževanju in popravilu obstoječih vodnogospodarskih objektov in naprav, usmerjeni paši in pozni košnji. Za doseganje cilja 1 je tudi v letu 2025 ključno nadaljevanje izvajanja nalog s teh področij, ki so podprte z dopolnilnimi nalogami, kot so vzdrževanje dosedanjih ureditev in kmetijske mehanizacije. Poseben poudarek tudi v letu 2025 namenjamo nadaljevanju odstranjevanja tujerodnih vrst rastlin in živali, zasajevanju domorodnih dreves in grmov ter odstranjevanju okoliške zarasti.

Zadostne količine sladke vode za upravljanje vodnega režima sladkovodnega dela rezervata zagotavljamo z upravljanjem podlivnih in nadlivnih zapornic na ustju Are. Poleg zagotavljanja stalne gladine vode v Ari, zapornični sistem preprečuje tudi vdor slane vode v sladkovodni del rezervata ter hkrati omogoča hitro ukrepanje ob izrednih dogodkih kot so vodne ujme in visoke plime ter s tem povezano zagotavljanje poplavne varnosti rezervata in okolice. Vzdrževanje zaporničnega sistema poteka v skladu z Ara – sanacija pragu na razbremenilniku Rižane: Navodila za uporabo in vzdrževanje, št. 200/20 – AS (Remonting d.o.o., 2020). Ker je reka Rižana močno izpostavljena večjemu letnemu nihanju vodostaja, je pri zagotavljanju ustreznih vodostajev sladkovodnega dela rezervata na Bertoški bonifiki skozi vse leto, ključnega pomena sodelovanje z DRSV (MNVP) in izvajalcem javne vodnogospodarske službe VGP DRAVA Ptuj.

Regulacijo dotoka sladke vode na območje sladkovodnega dela rezervata izvajamo v skladu z Načrtom upravljanja. Upravljanje vodnih režimov poteka tako, da so po sezonah doseženi nivoji vode, primerni za gnezdeče, seleče se ali prezimujoče vrste ptic, in ki hkrati podpirajo tudi prisotne ali razvijajoče se HT in druge varovane vrste. Nivoje vode na obravnavanem območju zagotavljamo s kontroliranim dovajanjem sladke vode iz Rižane (Ara) prek dovodne zapornice ter odvajanjem vode na luško črpališče prek odvodne zapornice in sifona v jarek 11b zunaj rezervata, ki poteka čez območje GORC Sermin II. Vzdrževanje objektov za urejanje vodnega režima (zapornic, sifonov, ...) in čiščenje jarkov v sladkovodnem delu rezervata potekata v skladu s Projektom o obratovanju in vzdrževanju, Inženiring za vode, 2007 (v nadaljevanju: POV).

V okviru ukrepov preventivnega vzdrževanja in redne nege jarkov v letu 2025 načrtujemo najem storitve manjšega bagra za odstranjevanje vegetacije močno zaraščenih brežin in struge osrednjega jarka (v nadaljevanju: OSJ) ter strojno čiščenje sedimenta z dna OSJ v predvideni niveleti za navezavo na obrobni jarek (v nadaljevanju: OJ) 3 v dolžini 500 m. Hkrati bomo opravili tudi strojno čiščenje vodnih nanosov in biomase z dna struge obrobnih jarkov OJ1 in OJ2 v skupni dolžini 400 m ter nadgradnjo betonskih propustov P1, P2, P3, P4 in P5 s tablastimi zapornicami in oblikovanje manjših lokalnih razširitev na OJ2 z namenom povečanja retenzijske površine OJ1 in OJ2. Ukrepi so namenjeni povečanju pretočnosti dovodnih jarkov za upravljanje vodnega režima in izboljšanju poplavne varnosti sladkovodnega dela rezervata in odvodnjavanja padavinskih vod na luško črpališče v primeru obilnejših deževij. Izkopani material bo nekaj ur ležal na brežini jarka, da ga lahko zapusti večina živali, nato se ga v celoti odstrani ter s pomočjo manjšega demperja prepelje na deponijo znotraj meja rezervata. Dela bodo potekala pod stalnim nadzorom naravovarstvenega nadzornika in botanika v avgustu in septembru 2025.

V skladu s POV čiščenje jarkov poteka izmenično, tako da hkrati ni očiščen več kot en večji jarek oziroma polovica dovodnih jarkov. Prav tako naenkrat ne očistimo več kot 50 % kateregakoli jarka (izmenično si sledijo 30 m dolgi očiščeni in neočiščeni deli jarka). Zaradi tega bomo s preventivnim vzdrževanjem in rednim negovanjem jarkov nadaljevali tudi v letu 2026 (čiščenje preostalega dela OJ3 in OJ4).

Upravljanje vegetacije in primernih življenjskih okolij na obrobju močvirja, ki obsega grmovno in drevesno zarast in mlake, bo v letu 2025 temeljilo na vzdrževanju obstoječih mlak, zasaditvi novega in obrezovanju obstoječega avtohtonega grmovja in dreves ter odstranjevanju tujerodnih vrst. Skladno z izhodišči vzdrževanja habitatov za kačje pastirje, upravljanje vegetacije zajema tudi ročno in strojno čiščenje brežin jarkov in mlak za povečanje osončenosti vodnih površin in zagotavljanje prostorskega mozaika različnih sukcesijskih faz. Zaradi vzdrževanja optimalnih razmer v manjših stoječih vodah vsakoletno odstranjujemo del zarasti ob mlakah. Na ta način vzdržujemo ugodno stanje za rastlinstvo in živalstvo mlak. Čiščenje mlak bo v letu 2025 potekalo med januarjem in marcem ter v času poletne presušitve, med avgustom in oktobrom. Z izvajanjem opisanih ukrepov posledično naraščajo populacije redkih rastlinskih in živalskih vrst v rezervatu. Ukrep čiščenja zarasti ob mlakah se je izkazal kot izredno pomemben za vzdrževanje primerne življenjskega okolja za ohranjanje in povečanje populacije ozkega vrtenca (*Vertigo angustior*). V mahovni plasti, ki se je v zadnjih letih razvila na robu mlak, smo namreč potrdili prisotnost večjega števila živih osebkov, te Natura 2000 vrste. S selektivno in postopno košnjo se izboljšujejo tudi razmere za različne opaševalce, saj je tako vedno na voljo več cvetočih rastlinskih vrst.

V drugi polovici leta 2025 načrtujemo nadaljevanje mulčenja trstičja in odstranjevanje biomase na 1,6 hektarja velikem območju severnega dela Bertoške bonifike, ki smo ga na površini v skupni izmeri 1 hektarja izvedli že v letu 2024. Na obravnavanem območju prevladujejo poplavna trstičja, ki imajo osušitveno fazo v poznem poletju, preostali del leta pa so bolj ali manj poplavljeni.

Trstičja imajo zelo veliko produkcijo biomase, ta pa se sčasoma kopiči. Če ni motnje, ki bi to nakopičeno biomaso odstranilo, se le-ta akumulira. Naravne motnje, ki pomlajujejo trstičja so požari in odnašanje z vodo med poplavami. V primeru, da ni motnje, ki bi preprečevala prekomerno nabiranje biomase, se biotska pestrost trstičja sčasoma drastično zmanjša. V NRŠZ naravnih motenj ni oziroma so neizvedljive v primeru požiga. Zaradi kopičenja biomase se površine dvigujejo in okopnevajo. Na takšnih delih se začnejo pojavljati grmovne in drevesne vrste, ki proces sukcesije trstičja v gozd le še pospešijo. Če želimo ohraniti trstičje in njegovo biodiverzitetu je torej nujno ciklično odstranjevanje odvečne biomase z mulčanjem in odstranitvijo biomase vsakih 5-7 let. Z odstranjevanjem zmulčene biomase se bistveno izboljša tudi kvaliteta vode v poplavnem trstičju, saj preprečuje nezaželeno gnitje organske snovi v vodi. S tem se izboljšajo tudi življenjski pogoji za druge vodne organizme.

Na površinah južnega dela sladkovodnega močvirja na Bertoški bonifiki, ki smo jih namenili razvoju oligotrofnih mokrotnih travnišč, bomo nadaljevali z aktivnostmi za preobrazbo ruderalnih travniških površin v vlažne in močvirne travnike. Da bi proces spremembe pašnika v travnik potekal hitreje, bomo tudi v letu 2025 nadaljevali z vnosom semen značilnih rastlinskih vrst za mokrotne travnike. Z dosejevanjem v preteklih letih je bila na območju vzpostavljena semenska banka ključnih gradnikov mokrotnih travnikov z izjemo nekaterih vrst trajnic. V letu 2025 bomo nadaljevali z dosejevanjem naslednjih ciljnih rastlinskih vrst kot so: trstikasta stožka (*Molinia arundinacea*), navadno bičevje (*Scirpoides holoschoenus*), visoki trpotec (*Plantago altissima*) in druge. Z namenom zmanjševanja hranil in s tem siromaščenja tal za ohranjanje in razvoj oligotrofnih travnišč na obravnavanem območju, bomo 2x letno izvedli tudi strojno košnjo, raztros, obračanje, zgrabljanje ter baliranje in spravilo sena in sicer: v začetku junija ter v drugi polovici septembra. Navedeni ukrepi za obnovo in ohranjanje ekstenzivnih travnišč so financirani s strani Projekta LIFE FOR SEEDS v katerem NRŠZ sodeluje kot projektno območje za replikacijo in prenos (akcija E3), v okviru katere bomo z uporabo mešanice lokalnih avtohtonih semen obnovili oziroma vzpostavili 2,4 hektarja HT »Sredozemski vlažni travniki z visokim steblikovjem Molinio-Holoschoenion« (Natura 2000 koda 6420). Na manjših površinah bodo zasajene ruše gradnikov mokrotnih travnišč. Tako se bodo izoblikovale manjše celice, iz katerih se bodo semena širila v neposredno okolico. Te manjše površine bodo pokošene šele po semenitvi v oktobru. Na ta način bomo pospešili proces preobrazbe ruderalnega pašnika v oligotrofen mokrotni travnik. Izvedba aktivnosti na območju rezervata v okviru projekta LIFE se zaključi konec leta 2025. Proces vzpostavitve tovrstnih travnišč iz prej motenih tal je večleten, zato bomo z vnosom semen in rastlin ter košnjo in odstranjevanjem biomase nadaljevali tudi v prihodnje.

Odstranjevanje vegetacije z brežin jarkov, košnja in mulčenje vegetacije z odstranjevanjem biomase na težko dostopnih predelih sladkovodnega močvirja ter redno vzdrževanje ograde z električnim pastirjem, poteka po končani gnezditvi ptic. Odstranjeno biomaso po končanih delih deponiramo na prostoru za odlaganje in kompostiranje rastlinskega materiala.

Med redne naloge sodijo tudi dnevna oskrba in veterinarska oskrba pašnih živali, izvajanje letnega veterinarskega programa ter vodenje dokumentacije in registrov na kmetijskem gospodarstvu.

V letu 2025 bomo nadaljevali z izvajanjem ukrepov za ohranjanje biotske raznovrstnosti na področju obvladovanja vnosa in širjenja ITV. Po potrebi bomo tudi v letu 2025 najeli bager za odstranjevanje nadzemnih in podzemnih delov navadne amorfe (*Amorpha fruticosa*) kateri pripada najvišja stopnja invazivnosti. Odstranjevanje tujerodnih rastlinskih vrst in zarasti bo potekalo celo leto, razen v času gnezditve. Na površinah, ki so nedostopne za strojno mehanizacijo, bomo tujerodne rastlinske vrste odstranjevali s pomočjo komunalnega mulčarja ter priključka za rezanje in obrezovanje dreves in grmov, ki omogoča poseg tudi na težko dostopnih brežinah kanalov, ki potekajo ob učni poti. Odstranjene nadzemne in podzemne dele tujerodnih rastlinskih vrst ter ostali požagan les bomo zmelili s pomočjo traktorskega priključka za drobljenje lesa ter zdrobljeno biomaso odpeljali na mesto kompostiranja.

Na otočku pri izlivnem dela Are bomo v letu 2025 izvedli strojno odstranjevanje podzemnih in nadzemnih delov navadne amorfe (*Amorpha fruticosa*), navadne kanele (*Arundo donax*) in navadne robinije (*Robinia pseudoacacia*) ter ročno odstranjevanje luskaste nebine (*Aster squamatus*). Nadaljevali bomo z vnosom semen obmorskega ločja (*Juncus maritimus*), Cornutijevega trpotca (*Plantago cornuti*) in obmorskega lana (*Linum maritimum*). Vsa semena so bila nabrana v NRŠZ. Na levem bregu Are bomo v letu 2025 pričeli z odstranjevanjem tujerodnih rastlinskih vrst in izboljševanjem rastnih pogojev za razrast avtohtonih rastlinskih vrst. Ročno in strojno se bo odstranjevalo bleščečo kalino (*Ligustrum lucidum*), navadno kanelo (*Arundo donax*) in japonsko kosteničevje (*Lonicera japonica*). V prihodnje sledi zasaditev z avtohtonimi drevesnimi vrstami. Omejevanje in odstranjevanje tujerodnih vrst rastlin temelji na njihovi identifikaciji, ki jo opravi izkušen botanik v okviru rednih habitatnih kartiranj in vzporednih popisov, hkrati pa upravljavca tudi usmerja v pravilen in trajen način odstranjevanja posameznih vrst.

V nadaljevanju grafično in v tabeli prikazujemo načrtovane aktivnosti zasaditev, upravljanja vegetacije ter odstranjevanja in omejevanja razraščanja tujerodnih rastlinskih vrst na območju sladkovodnega dela NRŠZ v letu 2025.

Slika 1: Grafični prikaz predvidenih ploskev izvajanja ukrepov na Bertoški bonifiki v letu 2025 (načrtovani ukrepi so opisani v tabeli 1)

Tabela 1: Pregled načrtovanih ukrepov na Bertoški bonifiki v letu 2025

ploskev	Načrtovani ukrepi v letu 2025 (zasaditev, upravljanje vegetacije in odstranjevanje tujerodnih rastlinskih vrst)
P1	<u>ročno odstranjevanje tujerodnih rastlinskih vrst</u>: luskasta nebina (<i>Aster squamatus</i>)-puljenje mladih rastlin pred semenjenjem, navadna amorfa (<i>Amorpha fruticosa</i>)-ročno odstranjevanje nadzemnih delov: maj-november, <u>ročna in strojna košnja ter odstranitev biomase (baliranje in spravilo sena)</u>:junij, <u>vnos semen mokrotnih travišč</u>: trstikasta stožka (<i>Molinia arundinacea</i>), rahlocvetna kukavica (<i>Orchis laxiflora</i>), čebeljeliko mačje uho (<i>Ophrys apifera</i>), podlesni šaš (<i>Carex otrubae</i>), velecvetni ralovec (<i>Serapias vomeracea</i>) in navadno bičevje (<i>Scirpoides holoschoenus</i>): julij, oktober, <u>zasaditev ruš značilnih vrst mokrotnih travišč</u>: trstikasta stožka, navadno bičevje, močvirski regat (<i>Taraxacum palustre</i> agg.) in druge: januar-marec.
P2	<u>ročno odstranjevanje tujerodnih rastlinskih vrst</u>: luskasta nebina (<i>Aster squamatus</i>)-ročno puljenje pred semenjenjem, raznozobi grin (<i>Senecio inaequidens</i>)-ročno puljenje pred semenjenjem: maj-november, <u>ročno čiščenje vegetacije ter odstranitev biomase</u>: avgust-december, <u>ročno in strojno čiščenje brežin jarkov za povečanje osončenosti vodnih površin</u>: maj-september, <u>vnos semen in korenik</u>: zlatičnata žabarka (<i>Baldellia ranunculoides</i>), močvirska perunika (<i>Iris pseudacorus</i>), ozkolistni rogoz (<i>Typha angustifolia</i>): julij, december.
P3	<u>odstranjevanje tujerodnih rastlinskih vrst</u>: navadna amorfa (<i>Amorpha fruticosa</i>)-ročno odstranjevanje nadzemnih delov, bleščeča kalina (<i>Ligustrum lucidum</i>)-ročno puljenje ter odstranjevanje drugih nitrofilnih ruderalnih vrst: maj-december, <u>obrezovanje domorodnih grmovnic in dreves</u>: maj-november, <u>ročna odstranitev zarasti okoli zasajenih rastlin</u>: januar-marec, <u>zasaditev domorodnih drevesnih in grmovnih vrst</u>: lipovec (<i>Tilia cordata</i>), bela vrba (<i>Salix alba</i>), krhka vrba (<i>S. fragilis</i>), črna jelša (<i>Alnus glutinosa</i>), pepelnatosiva vrba (<i>S. cinerea</i>), navadna kalina (<i>Ligustrum vulgare</i>), navadni češmin (<i>Berberis vulgaris</i>); skupaj okoli 450 sadik in podtaknjencev: januar-marec.
P4 in P5	<u>ročno odstranjevanje tujerodnih rastlinskih vrst</u>: luskasta nebina (<i>Aster squamatus</i>)-ročno puljenje pred semenjenjem, raznozobi grint (<i>Senecio inaequidens</i>)-ročno puljenje pred semenjenjem: maj-november, <u>obrezovanje domorodnih grmovnic in dreves</u>: maj-oktober, <u>zasaditev domorodnih grmovnih vrst</u>: navadna kalina (<i>Ligustrum vulgare</i>), enovrati glog (<i>Crataegus monogyna</i>), navadni šipek (<i>Rosa canina</i>); 75 sadik in podtaknjencev: januar.
P6	<u>odstranjevanje tujerodnih rastlinskih vrst</u>: navadna amorfa (<i>Amorpha fruticosa</i>)-ročno odstranjevanje nadzemnih delov, navadna robinija (<i>Robinia pseudoacacia</i>)-ročno odstranjevanje nadzemnih delov, bleščeča kalina (<i>Ligustrum lucidum</i>)-ročno puljenje, lovorikovec (<i>Prunus laurocerasus</i>)-ročno puljenje in japonsko kosteničevje (<i>Lonicera japonica</i>)-ročno odstranjevanje poganjkov: januar-april, <u>obrezovanje domorodnih grmovnic in dreves</u>: maj-oktober, <u>zasaditev domorodnih drevesnih in grmovnih vrst</u>: lipovec (<i>Tilia cordata</i>), beli topol (<i>Populus alba</i>), bela vrba (<i>Salix alba</i>), krhka vrba (<i>S. fragilis</i>), črna jelša (<i>Alnus glutinosa</i>), pepelnatosiva vrba (<i>S. cinerea</i>), navadni češmin (<i>Berberis vulgaris</i>), navadna kalina (<i>Ligustrum vulgare</i>), mali jesen (<i>Fraxinus ornus</i>), maklen (<i>Acer campestre</i>), rdeča vrba (<i>Salix purpurea</i>); skupaj okoli 350 sadik in podtaknjencev: december-marec.

P7	<u>odstranjevanje tujerodnih rastlinskih vrst</u>: navadna robinija (<i>Robinia pseudoacacia</i>)-ročno in strojno odstranjevanje nadzemnih delov, navadna amorfa (<i>Amorpha fruticosa</i>)-ročno odstranjevanje nadzemnih delov in ročno puljenje mladih rastlin, verlotov pelin (<i>Artemisia verlotiorum</i>)-ročno puljenje poganjkov in strojna košnja, laška repa (<i>Helianthus tuberosus</i>)-ročno puljenje, luskasta nebina (<i>Aster squamatus</i>)-ročno puljenje pred semenjenjem, pelinolistna ambrozija (<i>Ambrosia artemisiifolia</i>)-ročno puljenje pred cvetenjem in navadna kanela (<i>Arundo donax</i>)-ročno in strojno odstranjevanje nadzemnih in podzemnih delov: celo leto, <u>obrezovanje domorodnih grmovnic in dreves</u>: maj-oktober, <u>čistilna strojna košnja z odstranjevanjem pokošene biomase</u>: julij-avgust, <u>vnos semen in zasaditev ruš za vzpostavitev oligotrofnega travnika</u>: podlesni šaš (<i>Carex otrubae</i>), trstikasta stožka (<i>Molinia caerulea</i>), pokončni stoklasec (<i>Bromopsis erecta</i>) in zlatolaska (<i>Chrysopogon gryllus</i>): julij-september.
P10 in P11	<u>ročno odstranjevanje tujerodnih rastlinskih vrst</u>: luskasta nebina (<i>Aster squamatus</i>)-puljenje pred semenjenjem, navadna amorfa (<i>Amorpha fruticosa</i>)-odstranjevanje nadzemnih in podzemnih delov, pelinolistna ambrozija (<i>Ambrosia artemisiifolia</i>)-puljenje pred semenjenjem: maj-november, <u>obrezovanje domorodnih grmovnic in dreves</u>: maj-oktober, <u>izvedba ročnih čistilnih košenj</u> (3krat): junij-oktober, <u>vnos semen</u>: obmorski lan (<i>Linum maritimum</i>), obmorsko ločje (<i>Juncus maritimus</i>) in navadno bičevje (<i>Holoschoenus vulgaris</i>) na poprej pripravljen teren: oktober-december.
P12	<u>ročna košnja ter odstranjevanje biomase</u>: julij in oktober, <u>vnos semen</u>: pokončni stoklasec (<i>Bromopsis erecta</i>), zlatolaska (<i>Chrysopogon gryllus</i>), osjeliko mačje uho (<i>Ophrys sphegodes</i>), volecvetni ralovec (<i>Serapias vomeracea</i>), prava lakota (<i>Galium verum</i>), skalna glota (<i>Brachypodium rupestre</i>), jadranska smrdljiva kukavica (<i>Himantoglossum adriaticum</i>), več vrst iz rodu bilnic (<i>Festuca</i> sp.), navadni grintavec (<i>Scabiosa columbaria</i>) in druge: julij-oktober, <u>vzdrževanje njive z žitnimi plevli</u>: enoletni zajčji mak (<i>Adonis annua</i>), navadni kokalj (<i>Agrostemma githago</i>), njivska zlatica (<i>Ranunculus arvensis</i>) in druge: oktober-junij.
P14 in P15	<u>ročno odstranjevanje tujerodnih rastlinskih vrst</u>: luskasta nebina (<i>Aster squamatus</i>), pelinolistna ambrozija (<i>Ambrosia artemisiifolia</i>), navadna amorfa (<i>Amorpha fruticosa</i>): maj-november, <u>obrezovanje domorodnih grmovnic in dreves</u>: maj-oktober, <u>odstranjevanje za omejitev razraščanja</u>: lepljiva ditrihovka (<i>Dittrichia viscosa</i>) in raznozobi grint (<i>Senecio inaequidens</i>): junij-september.
P16	<u>ročno in strojno odstranjevanje tujerodnih rastlinskih vrst</u>: navadna amorfa (<i>Amorpha fruticosa</i>) in navadna robinija (<i>Robinia pseudoacacia</i>): december-marec, <u>odstranjevanje odvečne biomase</u>: avgust-december.
P17	<u>košnja ter odstranjevanje biomase</u>: julij, <u>vnos semen mokrotnih travšč</u>: trstikasta stožka (<i>Molinia caerulea</i>), robati luk (<i>Allium angulosum</i>), rahlocvetna kukavica (<i>Anacamptis laxiflora</i>), čebeljeliko mačje uho (<i>Ophrys apifera</i>), podlesni šaš (<i>Carex otrubae</i>), navadni čistec (<i>Betonica officinalis</i>) in navadno bičevje (<i>Holoschoenus vulgaris</i>): julij-november.
P18 in P 19	<u>ročno odstranjevanje tujerodnih rastlinskih vrst</u>: navadna amorfa (<i>Amorpha fruticosa</i>), bleščeča kalina (<i>Ligustrum lucidum</i>), navadna kanela (<i>Arundo donax</i>) in navadna robinija (<i>Robinia pseudoacacia</i>),

	<u>spodbujanje razraščanja avtohtonih drevesnih in grmovnih vrst ter čiščenje zarasti ob prejšnjih zasaditvah: januar-april, avgust-december.</u>
P26	<u>ročno odstranjevanje tujerodnih rastlinskih vrst: bleščeča kalina (<i>Ligustrum lucidum</i>, navadna kanela (<i>Arundo donax</i>), japonsko kosteničevje (<i>Lonicera japonica</i>) in navadna robinija (<i>Robinia pseudoacacia</i>): september-december,</u> <u>spodbujane razraščanja avtohtonih drevesnih in grmovnih vrst ter čiščenje zarasti ob prejšnjih zasaditvah: oktober-december.</u>
P27	<u>zasaditev grmovno-drevesne mejice avtohtonih vrst: pepelnatosiva vrba (<i>Salix cinerea</i>), bela vrba (<i>S. alba</i>), rdeča vrba (<i>S. purpurea</i>), enovrati glog (<i>Crataegus monogyna</i>) in navadni lovor (<i>Laurus nobilis</i>): februar, december.</u>
P28	<u>ročno odstranjevanje tujerodnih rastlinskih vrst: navadna amorfa (<i>Amorpha fruticosa</i>), navadna robinija (<i>Robinia pseudoacacia</i>) in navadna kanela (<i>Arundo donax</i>): januar-marec, september-december,</u> <u>spodbujanje razraščanja avtohtonih drevesnih in grmovnih vrst ter čiščenje zarasti ob prejšnjih zasaditvah: september-december.</u>
P29	<u>odstranjevanje zarasti z namenom izboljšanja osončenosti odprtih površin v bližini mlak poraslih z mahovno plastjo: januar-marec, september- november.</u> <u>ročno odstranjevanje tujerodnih rastlinskih vrst: luskasta nebina (<i>Aster squamatus</i>): junij-oktober.</u>
P30	<u>ročno odstranjevanje tujerodnih rastlinskih vrst: navadna amorfa (<i>Amorpha fruticosa</i>), navadna robinija (<i>Robinia pseudoacacia</i>), navadna kanela (<i>Arundo donax</i>) in luskasta nebina (<i>Aster squamatus</i>): februar-marec,</u> <u>ročna košnja z odstranitvijo biomase: marec,</u> <u>vnos semen rastlin slanih travnišč: oktober- december.</u>
P31	<u>ohranjanje poplavnega trstičja in mulčanje trstičja: nadaljevanje mulčenja trstičja in odstranjevanje biomase na 3 ha velikem območju severnega dela Bertoške bonifike.</u>

Oštevilčevanje ciljev, nalog in aktivnosti v tem programu dela je usklajeno z Uredbo o načrtu upravljanja Naravnega rezervata Škocjanski zatok (Uradni list RS št. 102/15), zato si v preglednicah od 1-10 številčne oznake ne sledijo zvezno pri nalogah in aktivnostih, ki se v letu 2025 ne izvajajo in so zaradi tega iz programa dela izpuščene kot tudi je izpuščen cilj 4 v skladu z dogovorom članov Odbora NRŠZ na 28. redni seji dne 16. 2. 2023.

Preglednica 1: Prikaz in ovrednotenje načrtovanih nalog in aktivnosti v okviru cilja 1

Naloge in aktivnosti	Letni strošek, brez stroškov dela	Vir financiranja	Sodelujoči	Kvantitativni kazalnik/rezultat
1.1. Upravljanje nivoja vode				
1.1.1. Spomladanski nivo	- €	PP 231321	-	nivo vode na koti -0,60 do -0,70m (april - julij)
1.1.2. Poletni nivo	- €	PP 231321	-	minimalna globina vode; izsušitev območja za potrebe košnje in mulčanja (avgust, september)
1.1.3. Jesensko-zimski nivo	- €	PP 231321	-	maksimalna globina vode na koti -0,40 m (oktober-marec)
1.1.4. Polnjenje/ praznjenje sladkovodnega dela	- €	PP 231321	izvajalec VG službe	zagotavljanje primerne vodostaja v posameznih obdobjih, poletna izsušitev območja za potrebe upravljanja
1.2. Vzdrževanje in nadgradnja objektov za urejanje vodnega režima				
1.2.1. Čiščenje dovodnih jarkov	6.405,00 € iz PP 231758 - SPS	PP 231758 - SPS	podizvajalec (najem bagra)	odstranjevanje vegetacije močno zaraščenih brežin ter strojno čiščenje sedimenta z dna osrednjega jarka v dolžini 500 m, strojno čiščenje vodnih nanosov in biomase z dna struge obrobni jarkov 1 in 2 v skupni dolžini 400 m ter nadgradnja betonskih propustov s tablastimi zapornicami, oblikovanje manjših lokalnih razširitev z namenom povečanja retenzijske površine obrobni jarkov 1 in 2
1.2.2. Redno vzdrževanje zapornic in spremljevalnih struktur v skladu s POV	25,00 €	PP 231321	-	čiščenje vodnih nanosov na objektih (1x mesečno), mazanje vodil na zapornicah (1x letno)
1.2.3. Ostala popravila objektov za urejanje vodnega režima	500,00 €	PP 231321	-	po potrebi v primeru okvare na objektih: vzdrževanje in popravila na sistemu CNS
1.3. Usmerjena paša				
1.3.1. Vzdrževanje pašne infrastrukture	1.700,00 € (od tega 1.500,00 € za nakup premičnih pašnih jasl ter 200,00 € za redno vzdrževanje pašne infrastrukture)	PP 231321	-	nakup premičnih pašnih jasl, redno vzdrževanje in popravila pašne infrastrukture
1.3.2. Košnja vegetacije pod ogrado z električnim pastirjem	(skupna izvedba z akt. 1.4.1.)	PP 231321	-	strojna košnja (1x letno), ročna košnja (2x letno) oziroma po potrebi
1.3.3. Postavitev čredink	(skupna izvedba z akt. 1.3.1.)	PP 231321	-	prestavitev čredink po potrebi
1.3.7. Košnja in baliranje zunaj območja naravnega rezervata ter spravilo sena/ zimske krme za pašne živali	1.200,00 €	PP 231321	-	vsaj 21 ton krme
1.3.9. Nadzor pašnih živali, redna dnevna oskrba in dohranjevanje v zimskih mesecih	5.300,00 € (od tega 2.000,00 € za krmo iz PP 231321 in 3.300,00 € za	PP 231321/ lastna dejavnost	-	nakup krme za dohranjevanje v zimskih mesecih (po potrebi), oskrba pašnih živali

	honorarno delo iz lastnih sredstev)			okvirni obseg 0,15 FTE (honorarno delo, prostovoljci)
1.3.10. Izvajanje letnega veterinarskega programa	1.500,00 €	PP 231321	Veterinarska ambulanta Koper	redno cepljenje 7 živali (1x letno), obrezovanje kopit pri konjih 6 živali (3x letno)
1.3.11. Veterinarska oskrba živali	2.000,00 €	PP 231321	Veterinarska ambulanta Koper/ zunanji izvajalec	pregled stanja pašne živine s strani usposobljenega veterinarja, zdravljenje živali (po potrebi)
1.3.12. Vodenje dokumentacije, registrov	- €	PP 231321	-	arhiv dokumentacije
1.4. Košnja in mulčanje vegetacije				
1.4.1. Odstranjevanje vegetacije jarkov	100,00 €	PP 231321	-	odstranjevanje vegetacije z brežin jarkov v dolžini 4500 m, odstranjevanje biomase po mulčanju jarkov v dolžini 2200 m
1.4.2. Mulčanje vegetacije na težko dostopnih in razgibanih predelih ter odstranjevanje biomase	5.365,00 € za mulčanje trstičja z odstranjevanjem biomase, strojno odstranjevanje ITV (skupna izvedba z akt. 1.7.1.)	PP 231758 (SPS)	podizvajalec (najem bagra)	mulčanje trstičja in odstranjevanje biomase na območju severnega dela Bertoške bonifike na površini 1,6 ha, ročno in strojno odstranjevanje in preprečitev zaraščanja ITV (amorfa, robinija in kanela) na ploskvi P31, drobljenje, odvoz in kompostiranje biomase
1.4.3. Pozna košnja s strižno kosilnico in odstranjevanje biomase z baliranjem na površinah mokrotnih pašnikov	750,00 €	projektno, LIFE FOR SEEDS (postavka 231301 - Mednarodni projekti LIFE)	-	košnja, raztros, zgrabljanje ter baliranje in spravilo sena na 2,4 ha/2x letno
1.4.4. Ročna košnja na predelih, ki so nedostopni za traktor	(skupna izvedba z akt. 1.4.1.)	PP 231321	-	1,5 ha
1.4.5. Vzpostavitev večje površine mokrotnih travnikov brez paše ter dosejevanje	5.500,00 € (od tega 1.000,00 € iz PP 231321 za ročno odstranjevanje ITV, 4.500,00 € iz projekta LIFE FOR SEEDS za nabiranje, čiščenje in vnos semen, strojno odstranjevanje ITV, (skupna izvedba z akt. 1.7.1.)	PP 231321/ projektno LIFE FOR SEEDS (postavka 231301 - Mednarodni projekti LIFE)	zunanji sodelavec – botanik, najem bagra	ročno in strojno odstranjevanje in preprečitev razširjanja ITV (amorfa in robinija), drobljenje, odvoz in kompostiranje biomase nabiranje in čiščenje semen ter dosejevanje gradnikov mokrotnih travnikov na 2,4 ha, omejitev paše vsaj na 3 ha
1.6. Vzdrževanje mlak in površin ob krožni učni poti				
1.6.1. Čiščenje mlak in odstranjevanje vegetacije	3.780,00 € (od tega 3.050,00 € za vzdrževanje mlak iz PP 231321 in 730,00 € za najem bagra iz PP 231758 SPS)	PP 231321/ PP 231758 - SPS	zunanji sodelavec – botanik, najem bagra	18 mlak oziroma 0,03 ha, ročno odstranjevanje zarasti in ITV (luskasta nebina, navadna amorfa, raznozobi grint, enoletna suholetnica...), strojno čiščenje sedimenta in poglobljanje mlak
1.6.2. Mulčanje jarkov	(skupna izvedba z akt. 1.4.1.)	PP 231321	-	1100 m

1.6.3. Mulčanje 1 m pasu ob učni poti	(skupna izvedba z akt. 1.4.1.)	PP 231321	-	2600 m/2x letno
1.6.4. Obrezovanje dreves in grmovnic	1.830,00 €	PP 231321	zunanji sodelavec - botanik	vsaj 500 dreves/ grmovnic, ročno odstranjevanje zarasti in ITV, senčenje rastišč in preprečevanje zaraščanja
1.6.5. Dosejevanje grmovnic po potrebi	4.270,00 €	PP 231321	zunanji sodelavec - botanik	zasaditev območja z domorodnimi grmovnimi in drevesnimi vrstami (skupaj 350 sadik) ob strugi Are v dolžini 500 m, zasenčenje rastišč ITV in preprečitev razširjanja po predhodni selektivni odstranitvi navadne amorfe, laške repe, pelinolistne ambrozije, bleščeče kaline, japonskega kosteničevja, verlotovega pelina in lovorikovca ter zasaditev grmovno-drevesne mejice avtohtonih vrst (skupaj 250 sadik): pepelnatosiva vrba, bela vrba, rdeča vrba, enovrati glog in navadni lovor ob učni poti med opazovališčem 10 in odvodno zapornico na ploskvi P27 v dolžini 200 m
1.7. Odstranjevanje tujerodnih vrst ter domačih in hišnih živali				
1.7.1. Odstranjevanje tujerodnih vrst rastlin in izvedba aktivnosti za pospeševanje razraščanja domorodnih vrst	6.525,00 € (od tega 5.500,00 € za delo botanika iz PP 231321 in 1.025,00 € za najem bagra iz PP 231758 - SPS)	PP 231321/ PP 231758 - SPS	zunanji sodelavec – botanik, podizvajalec (najem bagra)	strojno in ročno odstranjevanje in preprečitev razširjanja ITV na predvidenih ploskvah - P16, P26, P28, P30 in P31, odstranjevanje nadzemnih delov rastlin, zasenčenje, drobljenje, odvoz in kompostiranje biomase ročno in strojno odstranjevanje in preprečitev zaraščanja ITV (amorfa, robinija in kanela) na ploskvi P31, drobljenje, odvoz in kompostiranje biomase
1.7.3. Izlov zapuščenih domačih živali ter obveščanje ali odvoz v zavetišče ali pristojno vet.org.	- €	PP 231321	-	spremljanje stanja in ukrepanje po potrebi
1.7.4 Aktivnosti za omejevanje plenilcev in drugih vrst, ki s plenjenjem ali tekmovalnostjo negativno vplivajo na ciljne vrste	- €	PP 231321	-	spremljanje stanja in ukrepanje po potrebi
1.8. Redno vzdrževanje kmetijske mehanizacije				
1.8.1. Redno servisiranje traktorja in kmetijskih priključkov	1.100,00 €	PP 231321	-	redni servis (1x letno), manjša popravila (po potrebi), vzdrževanje in podmazovanje kmetijskih priključkov in opreme
1.8.2. Registracije in zavarovanja	2.170,00 €	PP 231321	-	podaljšano prometno dovoljenje za traktor ter zavarovanje in registracija el. delovnega vozila
1.8.3. Najem vozila za prevoz sena	- €	PP 231321	-	izvedba v okviru aktivnosti 1.3.7.

1.8.5. Nabava orodja in potrošnega materiala potrebnega za vzdrževanje kmetijske mehanizacije	840,00 € (od tega 100,00 € iz PP 231321 za vzdrževanje in 740,00 € iz PP 231758 – SPS)	PP 231321/ PP 231758 – SPS	-	vzdrževanje kmetijske mehanizacije (material in orodje, nabava in popravila orodij za odstranjevanje ITV)
SKUPAJ	50.860,00 €			

Cilj 2: Redno vzdrževanje in ohranjanje ugodnih ekoloških in hidroloških razmer v brakični laguni

Za ohranjanje ugodnega ohranitvenega stanja habitatov in živalskih vrst je ključnega pomena ustrezno upravljanje vodnega režima v laguni NRŠZ. Upravljanje vodne gladine v laguni poteka s pomočjo samodejnega zaporničnega sistema na morskem kanalu, ki laguno povezuje z morjem, in dveh vodomernih jaškov, ki sta postavljena v laguni in na morskem kanalu. Vodni režim na območju brakičnega dela rezervata, ki je bil na podlagi upravljavskih izkušenj vzpostavljen v preteklih letih, deluje na sledeči način:

- med jesensko selitvijo, prezimovanjem in spomladansko selitvijo ptic je zapornica odprta; v tem obdobju, ki okvirno traja od sredine avgusta do konca marca, se laguna polni in prazni glede na naravni cikel plimovanja. Izjema so obdobja povišanega plimovanja in/ali močnega deževja. Takrat z zapornico upravljamo tako, da v laguni vzdržujemo nizek vodostaj in s tem zagotavljamo večjo retenzijo za odvajanje viškov sladke vode iz Are v laguno.
- v gnezditvenem obdobju se vključi samodejni režim delovanja zapornice, ki med plimo omogoča nadzorovano polnjenje in med oseko praznjenje lagune do programske določenih kot, s čimer je ob plimi onemogočena preplavitev gnezdišč in popolna izsušitev lagune ob velikih osekah (od aprila do sredine avgusta).

Programska aplikacija za daljinsko upravljanje omogoča nadzorovanje delovanja zapornice, nastavitve različnih režimov delovanja, grafični prikaz spreminjanja vodnih nivojev in zgodovino dogodkov z uporabo pametnega telefona oziroma preko povezave na Centralni nadzorni sistem (CNS).

Za ohranjanje ugodnega ohranitvenega stanja habitatov in živalskih vrst bomo v tudi letu 2025 nadaljevali z utečenim upravljanjem vodnega režima v laguni Škocjanskega zatoka. Kotalna zapornica na morskem kanalu nam omogoča učinkovito upravljanje z vodostajem brakičnega dela rezervata v gnezditvenem obdobju ter dolgoročno prispeva tudi k zagotavljanju poplavne varnosti območja zaradi dvigovanja morske gladine ter varovanju območja v primeru izlitja nevarnih snovi v morju. Upravljanje zaporničnega sistema na morskem kanalu poteka v skladu s Projektom o obratovanju in vzdrževanju (Inženiring za vode, 2007) in navodili za vzdrževanje kotalne zapornice Zapornični objekt – hidromehanska oprema POV – P128HO (Birometal projektiranje, razvoj in inženiring, d.o.o., 2007).

Območje brakične lagune NRŠZ je z ureditvijo habitatov v letu 2023, ki je vključevala poglobljanje mreže sekundarnih kanalov, pridobilo tri hektarje novih muljastih in peščenih polojev ter gnezditvenih otočkov, namenjenih ohranjanju Natura 2000 habitatov in vrst. Izvedeni ukrepi so poleg tega izboljšali pretočnost lagunskih kanalov, zmanjšali izoliranost robnih habitatov ter omejili tveganje za eutrofikacijo in poplavno ogroženost ob povišanem plimovanju. Realizirani ukrepi so bili vključeni v Program porabe sredstev SPS za leti 2022 in 2023, del finančnih sredstev pa je bil zagotovljen iz projekta POSEIDONE (Program Interreg VI-A, Italija-Slovenija 2021–2027) in projekta ReCo (Program Interreg Srednja Evropa 2021–2027).

Na podlagi spremljanja stanja HT v letu 2024, izvedenega v okviru projekta ReCo, lahko govorimo o zelo hitrem spontanem razvoju halofitnih enoletnic in halofitnih trajnic, z vsemi vmesnimi oblikami, na revitaliziranih površinah. Poleg povečanja pokrovnosti ciljnih HT brakičnega dela rezervata beležimo tudi izboljšanje pogojev za gnezdenje ciljnih vrst ptic v polslani laguni in sicer: rumena pastirica (*Motacilla flava*), mala čigra (*Sternula albifrons*), navadna čigra (*Sterna hirundo*), rdečenogi martinec (*Tringa totanus*), polojnik (*Himantopus himantopus*), mali deževnik (*Charadrius dubius*) in beločeli deževnik (*Charadrius alexandrinus*), vrste, ki je po enajstletni odsotnosti ponovno pričela gnezditi leta 2020. V zadnjih letih pri vseh ciljnih vrst brakičnega dela rezervata beležimo stabilne trende v številu gnezdečih parov.

V letu 2025 bomo nadaljevali z mesečnim ročnim odstranjevanjem mladih poganjkov navadne amorfe (*Amorpha fruticosa*), da bi izčrpali to invazivno vrsto in ustvarili ugodne pogoje za širjenje obstoječe populacije obmorskega lanu (*Linum maritimum*). Na izbranih mestih v laguni bomo nadaljevali z vnosom semen obmorskega ločja (*Juncus maritimus*) ter z odstranjevanjem prevladujočega trsta izboljšali rastiščne pogoje za obmorsko triroglo (*Triglochin maritimum*), ki je bila na tem območju najdena v preteklosti.

Na območju pod ankaransko vpadnico bomo v letu 2025 nadaljevali s strojnim in ročnim odstranjevanjem tujerodnih vrst rastlin, obrezovanjem domorodnih dreves in grmov, čistilno košnjo (vsaj trikrat letno) z odstranitvijo biomase ter vnosom izbranih semen gradnikov oligotrofnih suhih travnikov kot so: pokončna stoklasa (*Bromopsis erecta*), zlatolaska (*Chrysopogon gryllus*), navadna migalica (*Briza media*), navadna pasja trava (*Dactylis glomerata*), ilirsko grabljišče (*Knautia illyrica*), navadni gladež (*Ononis spinosa*), širokolistni grahor (*Lathyrus latifolius*), sinji šaš (*Carex flacca*), srednji trpotec (*Plantago media*), dlakavi gadnjak (*Scorzonera villosa*) in druge. Proces vzpostavitve tovrstnih travšč iz prej motenih tal, preraščenih z invazivkami je večleten, zato bomo z vnosom semen in rastlin ter košnjo obravnavanega območja nadaljevali tudi v prihodnje. Na več manjših površinah bomo zasadili večje število gradnikov polsuhih travšč. Tako bodo nastale manjše celice, iz katerih se bodo semena spontano širila v okolico. Te enote bodo pokošene šele po semenitvi v juliju, medtem ko bo okolica pokošena v maju z namenom preprečevanja semenenja neželenih vrst in osiromašenja tal. Tako bomo pospešili proces preobrazbe ruderalnega zemljišča preraščenega z ITV v polsuhi oligotrofni travnik.

Navedeni ukrepi za obnovo in ohranjanje ekstenzivnih travšč bodo financirani s strani projekta LIFE FOR SEEDS, v katerem NRŠZ sodeluje kot projektno območje za replikacijo in prenos (akcija E3), v okviru katere bomo z uporabo mešanice lokalnih avtohtonih semen obnovili oziroma vzpostavili 1,8 hektarja HT »Vzhodna submediteranska suha travšč (*Scorzonera villosa*)« (Natura 2000 koda 62A0). Po habitatni tipologiji je to submediteransko-ilirski polsuhi ekstenzivni travnik zastopan z združbo navadne oklasnice in dlakavega gadnjaka (*Danthonio-Scorzoneretum villosae*)-HT-34.7531-S1.

Na manjšem območju v laguni bomo z ročno košnjo odstranili odvečno biomaso, da bi vzpostavili slani travnik, na katerega bomo kasneje vnesli semena rastlin slanih travšč.

V nadaljevanju grafično in v preglednici prikazujemo načrtovane aktivnosti zasaditev, upravljanja vegetacije ter odstranjevanja in omejevanja razraščanja tujerodnih vrst rastlin na območju pod ankaransko vpadnico v letu 2025.

Slika 2: Grafični prikaz predvidenih ploskev izvajanja ukrepov na območju pod ankaransko vpadnico v letu 2025 (načrtovani ukrepi so opisani v tabeli 2)

Tabela 2: Pregled ukrepov na območju pod ankaransko vpadnico v letu 2025

ploskev	Načrtovani ukrepi v letu 2025 (zasaditev, upravljanje vegetacije in odstranjevanje tujerodnih rastlinskih vrst)
P20	<u>ročno odstranjevanje tujerodnih vrst rastlin:</u> navadna amorfa (<i>Amorpha fruticosa</i>), verlotov pelin (<i>Artemisia verlotiorum</i>), laška repa (<i>Helianthus tuberosus</i>): julij-september , <u>selektivna ročna košnja in odstranjevanje zarasti:</u> julij-avgust .
P21	<u>strojno in ročno odstranjevanje tujerodnih vrst rastlin:</u> navadna amorfa (<i>Amorpha fruticosa</i>), navadna kanela (<i>Arundo donax</i>), verlotov pelin (<i>Artemisia verlotiorum</i>), laška repa (<i>Helianthus tuberosus</i>): julij-oktober , <u>selektivna košnja in odstranitev biomase:</u> julij-avgust , <u>vnos semen in zasaditev ruš gradnikov polsuhih travnikov:</u> avgust-september , <u>obrezovanje grmov in dreves ter čiščenje zarasti okoli zasajenih rastlin:</u> junij-september .
P22	<u>ročno in strojno odstranjevanje tujerodnih vrst rastlin:</u> izkop podzemnih delov: navadna amorfa (<i>Amorpha fruticosa</i>), navadna robinija (<i>Robinia pseudoacacia</i>); ročno odstranjevanje mladih poganjkov invazivk: verlotov pelin (<i>Artemisia verlotiorum</i>), laška repa (<i>Helianthus tuberosus</i>), luskasta nebina (<i>Aster squamatus</i>): avgust, november ,

	<u>obrezovanje grmov in dreves: september,</u> <u>strojna priprava terena in vnos semen gradnikov polsuhih travnikov:</u> <u>november, december.</u>
P23	<u>ročna košnja z odstranitvijo biomase, ročno odstranjevanje navadne robinije (<i>Robinia pseudoacacia</i>) in luskaste nebine (<i>Aster squamatus</i>): julij,</u> <u>vnos semen oligotrofnih travišč: julij-oktober.</u>
P24	<u>ročno in strojno odstranjevanje tujerodnih vrst rastlin: navadna amorfa (<i>Amorpha fruticosa</i>), luskasta nebina (<i>Aster squamatus</i>) in spodbujanje razraščanja avtohtonih drevesnih in grmovnih vrst: december-april.</u>
P25	<u>ročna selektivna košnja z odstranitvijo pokošene biomase: julij,</u> <u>vnos semen obmorskega lanu in obmorskega ločja: november,</u> <u>ročno odstranjevanje tujerodnih vrst rastlin in zarasti: luskasta nebina (<i>Aster squamatus</i>): junij-september.</u>

Prav tako bomo v letu 2025 nadaljevali z izvajanjem ukrepov za preprečevanje motenj na območju pod ankaransko vpadnico. V okviru naravovarstvenega nadzora bomo izvajali redne obhode, tedensko odstranjevali smeti ter izvedli čiščenje smeti na gnezditvenih otočkih v lagunskem delu rezervata. Ob pomoči prostovoljcev bomo izvedli tudi tradicionalno čiščenje morskih nanosov in odpadkov na robnih delih brakične lagune.

Preglednica 2: Prikaz in ovrednotenje načrtovanih nalog in aktivnosti v okviru cilja 2

Naloge in aktivnosti	Letni strošek, brez stroškov dela	Vir financiranja	Sodelujoči	Kvantitativni kazalnik/rezultat
2.1 Upravljanje nivoja vode				
2.1.1. Nivoji v gnezditvenem obdobju	260,00 €	PP 231321	-	avtomatski režim: polnjenje lagune do kote +0,45 m, praznjenje lagune ob oseki do kote +0,20 m (april-avgust)
2.1.2. Nivoji vode v ostalih obdobjih	260,00 €	PP 231321	-	avtomatski režim (marec-april): polnjenje do kote +0,50 m, praznjenje enako kot v gnezditvi, ročni način delovanja – zapornica odprta: laguna se polni in prazni po naravnih ciklikih, ročno upravljanje zapornice ob povišanem plimovanju in obilnem deževju
2.2. Vzdrževanje in nadgradnja objektov za urejanje vodnega režima				
2.2.3. Redno vzdrževanje avtomatske zapornice na morskem kanalu v skladu s POV	500,00 €	PP 231321	-	1x letno podmazovanje in pregled ter vzdrževanje in popravila na sistemu CNS
2.2.4. Ostala popravila objektov za urejanje vodnega režima	(skupna izvedba z akt. 2.2.3.)	PP 231321	-	po potrebi
2.3. Vzdrževanje lagunskih elementov				
2.3.2. Čiščenje morskih nanosov in ostalih smeti znotraj lagunskega dela rezervata	- €	PP 231321	prostovoljci	čiščenje morskih nanosov na površini 50.000 m ² (1x letno)

**2.4. Preprečitev motenj
ter potencialne akt. za
omejevanje morskih
tujerodnih org. in
domorodnih vrst
plenilcev**

2.4.1. Zasaditev območja pod ankaransko vpadnico	6.410,00 € (od tega 1.800,00 € iz PP 231321 za ročno odstranjevanje ITV in 4.000,00 € iz projekta LIFE FOR SEEDS za delo botanika (nabiranje, čiščenje in vnos semen) ter 610,00 € iz PP 231758 za najem bagra za strojno odstranjevanje ITV)	PP 231321/ projektno LIFE FOR SEEDS (postavka 231301 - Mednarodni projekti LIFE)/ PP 231758 - SPS	zunanj sodelavec – botanik, najem bagra	strojno in ročno selektivno odstranjevanje ITV (navadna amorfa, robinija, navadna kanela, luskasta nebina, laška repa, verlotov pelin) ter vzpostavitev ustreznih pogojev za razvoj submediteranskega polsuhega travnika s toploljubnimi grmovnimi in drevesnimi vrstami (2x košnja, vnos semen gradnikov polsuhih travnikov na površini 1,8ha)
--	--	---	--	---

**2.5. Vzdrževanje
vegetacije na območju
med ankaransko
vpadnico in robnimi
habitati**

2.5.1. Priprava načrta ter vzpostavitev poznega mulčanja območja	(skupna izvedba z akt. 2.4.1.)	PP 231321	-	večkratno mulčanje območja z odstranjevanjem biomase pod ank. vpadnico
2.5.2. Dosejevanje grmovnic na zastiralnem nasipu vzdolž ankaranske vpadnice	(skupna izvedba z akt. 2.4.1.)	PP 231321	zunanj sodelavec - botanik -	obrezovanje sadik, čiščenje zarasti ter postavitve ovir za preprečevanje prehoda na zastiralne nasipe
2.5.3. Mulčanje 1 m pasu ob učni poti	(skupna izvedba z akt. 2.4.1.)	PP 231321	-	650 m/ 2x letno
2.5.4. Obrezovanje dreves in grmovnic	(skupna izvedba z akt. 2.4.1.)	PP 231321	zunanj sodelavec - botanik	50 do 100 dreves in grmov

**2.6. Inicialno dosejevanje
pomembnih vrst slanuš**

2.6.1. Dosejevanje morskoga lanu s semeni, nabranimi pri Sv. Nikolaju	400,00 €	PP 231321	zunanj sodelavec - botanik	vsaj 1 sejanje ter vzdrževanje obstoječega rastišča s pozno košnjo in odstr. biomase ter zarasti in ročnim odstr. ITV (navadna amorfa, luskasta nebina, pelinolistna ambrozija)
2.6.2. Dosejevanje morskoga ločkovja na izbrana mesta v laguni	400,00€	PP 231321	zunanj sodelavec - botanik	vsaj 1 sejanje ter vzdrževanje obstoječega rastišča s pozno košnjo in odstr. biomase ter zarasti in ročnim odstr. ITV (navadna amorfa, luskasta nebina, pelinolistna ambrozija)
2.6.3. Dosejevanje drugih vrst po navodilih botanikov (po potrebi)	1.300,00 €	PP 231321	zunanj sodelavec - botanik	ročno odstranjevanje ITV (luskasta nebina...), ročna selektivna košnja z odstranitvijo pokošene biomase, vnos semen obmorskoga lanu in obmorskoga ločja in vzpostavitev rastišča za obmorsko trirogljo

SKUPAJ	9.530,00 €			
---------------	-------------------	--	--	--

Cilj 3: Redno vzdrževanje in ohranjanje ugodnih ekoloških razmer na območju Jezerca

V letu 2025 bomo nadaljevali z upravljanjem zapornice na jarku, ki območje Jezerca povezuje z laguno NRŠZ. S tem ohranjamo sladkovodni značaj območja s sestoji obrežnega trstičja ter vzdržujemo primerna življenjska okolja za ohranjanje in povečanje populacije močvirske sklednice (*Emys orbicularis*). Hkrati bomo nadaljevali tudi z izvajanjem preventivnih in aktivnih ukrepov za obvladovanje vnosa ter širjenja tujerodne želve okrasne gizdavke (*Trachemys scripta*) v NRŠZ. Območje rezervata je bilo opredeljeno kot prednostno za izvajanje posegov v populacijo te invazivne vrste (Strokovne podlage za obvladovanje močno razširjenih ITV, Zavod RS za varstvo narave, marec 2018). Ključni ukrep za preprečevanje in obvladovanje širjenja okrasnih gizdavek v NRŠZ ostaja njihova trajna odstranitev.

V okviru ukrepov, ki so bili vključeni v Program porabe sredstev SPS, smo v obdobju od 2019-2024 z metodo lova z vodnimi pastmi (vrše) in na roke odstranili 1141 osebkov tujerodnih vodnih želv, večino podvrste rdečevratka (*Trachemys scripta elegans*). Za izboljšanje ohranitvenega stanja in povečanja populacije domorodne močvirske sklednice (*Emys orbicularis*), ki je bila za predviden sklop ukrepov opredeljena kot indikatorska vrsta, bodo ukrepi tudi v letu 2025 usmerjeni v izlov čim večjega števila osebkov tujerodne okrasne gizdavke in drugih tujerodnih vrst vodnih želv ter preprečevanju razmnoževanja le-teh na sladkovodnem delu rezervata, predvsem na območju Jezerca, kjer so okrasne gizdavke najštevilčnejše.

Z ukrepom odstranjevanja okrasne gizdavke je nujno nadaljevati tudi v prihodnje. V letu 2024 smo poleg 326 osebkov okrasne gizdavke izlovili tudi dva osebk druge vrste tujerodne sladkovodne želve; en osebek zemljevidarke (*Graptemys pseudogeographica*) in en osebek *Chrysemys picta*, v slovenščini še neimenovane vrste. V bližnji prihodnosti lahko pričakujemo tudi prisotnost drugih tujerodnih vrst vodnih želv kot npr. kitajsko trikrempljičarko (*Pelodiscus sinensis*), ki je trenutno še v prodaji.

V preteklih letih smo v okviru terenskega dela pri izvajanju ukrepov za preprečevanje in obvladovanje vnosa ter širjenja invazivnih okrasnih gizdavek pregledovali tudi potencialna gnezdišča te vrste. Potrdili smo, da se okrasna gizdavka na sladkovodnem delu rezervata uspešno razmnožuje, zato smo vsa odkrita gnezda ustrezno sanirali in jajca odstranili. S to aktivnostjo je pomembno nadaljevati tudi v prihodnje, saj s tem učinkovito preprečujemo širjenje populacije. Na podlagi preteklih izkušenj bomo pregledovali sončne, suhe in z vegetacijo revne površine z mehko zemljo ter drobljivo podlago. Prav tako bomo pozorni na trša tla, saj smo potrdili gnezdenje tudi na takšnih mestih, kot je gramoz ob učni poti. Vsa najdena gnezda bomo še naprej ustrezno sanirali.

V letu 2025 bomo nadaljevali tudi z metodo iskanja tujerodnih vrst želv in njihovih gnezd s pomočjo psov, izurjenih za delo z nosom, v katero bodo vključeni kinolog z licenco kot zunanji izvajalec, prostovoljci in naravovarstveni nadzornik. Primeri iz tujine kažejo, da je iskanje s pomočjo pasjega nosu bolj učinkovito; srednje in dolgoročno pa pripomore tudi k zmanjšanju stroškov. Smatramo, da bi na ta način, lahko v prihodnosti opustili evtanazijo kot edino rešitev za boj proti tujerodnim invazivnim vrstam vodnih želv.

Ozaveščanje o problematiki tujerodnih vrst vodnih želv ostaja tudi v letu 2025 eden izmed pomembnih nalog tega cilja. V bližini centra za obiskovalce smo uredili učni ribnik, ki služi kot začasni habitat za okrasne gizdavke pred njihovim odvozom v veterinarsko ambulanto ter kot zatočišče za druge tujerodne vrste želv, ki nimajo statusa invazivne vrste. Poleg tega je ribnik pomembna izobraževalna točka, kjer udeleženci vodenih ogledov spoznavajo vpliv invazivnih vrst na naravno okolje. V ta namen smo v letu 2024 izdelali informativno tablo *Tujerodne in domorodne vrste želve v Naravnem rezervatu Škocjanski zatok*, ki predstavlja problematiko tujerodnih želv in drugih organizmov ter ponuja rešitve za njihovo obvladovanje. Tudi v prihodnje bomo v okviru vodenih ogledov izvajali kratka predavanja o invazivnih vrstah želv, prilagojena različnim starostnim skupinam, hkrati pa bomo preko družbenih omrežij nadaljevali z ozaveščanjem širše javnosti.

Med izlovom okrasne gizdavke pridobivamo tudi podatke o prisotnosti močvirske sklednice (*Emys orbicularis*), kar nam omogoča pripravo ocene stanja njene ohranjenosti na območju NRŠZ. Podatke o

velikosti populacije močvirske sklednice za pretekla leta smo pridobili z metodo lova (postavitev vrš), označevanja in ponovnega ulova. Ulovljene močvirske sklednice označimo s čipom ali markico in jo nato izpustimo nazaj v naravo. V letu 2024 smo na ta način ulovili 41 neoznačenih močvirskih sklednic. Močvirske sklednice, ki so ustrezale kriterijem za vnos mikročipa smo opremili z mikročipom (29 osebkov), medtem ko smo preostale označili z metodo brušenja oklepa. S spremljanjem stanja bomo nadaljevali tudi v letu 2025.

V okviru izvajanja ukrepov za obvladovanje širjenja ITV v rezervatu bomo nadaljevali s strojnim čiščenjem nadzemnih in podzemnih delov navadne amorfe (*Amorpha fruticosa*), japonskega kosteničevja (*Lonicera japonica*), navadne kanele (*Arundo donax*) in zlatega bambusa (*Phyllostachys aurea*) ter ročnim odstranjevanjem verlotovega pelina (*Artemisia verlotiorum*), laške repe (*Helianthus tuberosus*) in drugih invazivk.

Med nujne ukrepe naravovarstvenega nadzora na območju Jezerca spada preprečevanje motenj in negativnih vplivov iz okolice. Poseben poudarek bo namenjen zmanjšanju hrupa s karting steze, ki se nahaja v območju daljinskega vpliva na vodne ptice (zavarovano območje Natura 2000) med glavno avtobusno postajo v Kopru in koprsko hitro cesto H5.

Preglednica 3: Prikaz in ovrednotenje načrtovanih nalog in aktivnosti v okviru cilja 3

Naloge in aktivnosti	Letni strošek, brez stroškov dela	Vir financiranja	Sodelujoči	Kvantitativni kazalnik/rezultat
3.1 Upravljanje nivoja vode				
3.1.1. Vzdrževanje preлива vode iz Jezerca v laguno za regulacijo vodnih nivojev in zagotavljanje sladkovodnega značaja	- €	PP 231321	-	1x letno pregled in vzdrževanje preлива
3.2. Preprečevanje motenj in negativnih vplivov iz okolice				
3.2.1. Kom. z vrtičkarji za prenehanje vrtičkarske dejavnosti na območju Jezerca	- €	PP 231321	pristojne inšpekcijske službe	komunikacija nadzorne službe in ukrepanje v primeru kršitev
3.2.2. Odstranitev vse vrtičkarske infrastrukture	- €	lastna dejavnost	pristojne inšpekcijske službe	odstranjevanje odpadkov po potrebi
3.2.4. Sodelovanje z lokalnimi akterji za pospešitev sanacije virov onesnaževanja Jezerca (Škocjanski hrib)	- €	PP 231321	-	redna komunikacija z MOK in pristojnimi inšpekcijami
3.3. Odstranjevanje tujerodnih vrst ter domačih in hišnih živali				
3.3.1. Odstranjevanje tujerodnih vrst rastlin in izvedba aktivnosti za pospeševanje razraščanja domorodnih vrst	1.525,00 € (od tega 500,00 € iz PP 231321 za ročno odstranjevanje ITV in 1.025,00 € za strojno odstranjevanje ITV iz PP 231758 – SPS)	PP 231321 / PP 231758 - SPS	zunanji sodelavec - botanik	strojno odstranjevanje podzemnih in nadzemnih delov ITV: navadna amorfa, robinija, kanela, zlata bambus ter preprečitev razširjanja ITV po predhodni ročni selektivni odstranitvi mladih poganjkov tujerodnih vrst rastlin: japonska kaline, japonsko kosteničevje, verlotov pelin in lovrikovec

3.3.2. Izlov in odstranitev tujerodnih vrst želv v kontrolirano okolje	11.800,00 € (od tega 5.500,00 € za izlov, 1.300,00 € za material in opremo, 1.000,00 € za usposabljanje psov pri iskanju gnezd in osebkov, 4.000,00 € potni stroški in evtanazija)	PP 231758 - SPS	zunanji sodelavci - veterinar, kinolog z licenco	nabava opreme in vab za izlov tujerodnih vrst vodnih želv, odstranjevanje in evtanazija vsaj 150 osebkov okrasnih gizdavek, iskanje gnezd in odstranjevanje jajc, ozaveščanje javnosti v okviru vodenih izletov, priprava poročila
3.3.3. Komunikacija z vrtničkarji za odstranitev domačih živali z območja Jezerca	- €	PP 231321	-	nadzor naravovarstvene nadzorne službe ter ukrepanje po potrebi
3.4. Upravljanje vegetacije				
3.4.2. Dosejevanje grmovnic po potrebi	(skupna izvedba z akt. 3.3.1.)	PP 231321	zunanji sodelavec - botanik	čiščenje zarasti in zasenčenje rastišč ITV
3.4.3. Čiščenje vegetacije na obrežju Jezerca (ustvarjanje golih površin za močvirsko sklednico)	(skupna izvedba z akt. 3.3.1.)	PP 231321	zunanji sodelavec - botanik	čiščenje obrežne vegetacije in ustvarjanje golih površin za močvirsko sklednico
SKUPAJ	13.325,00 €			

Cilj 5: Spremljanje in analiziranje stanja naravnih vrednot in biotske raznovrstnosti ter upravljanje podatkovnih zbirk, ki se nanašajo na NRŠZ

Ugotovitve dolgoročnega izvajanja monitoringa so najboljša povratna informacija o uspešnosti sanacijskih in renaturacijskih ukrepov ter upravljanja rezervata. Dosedanje spremljanje stanja naravnih vrednot in biotske raznovrstnosti NRŠZ je večinoma pokazalo ugodne rezultate, ki so posledica obnove (sanacije in renaturacije) območja ter ustreznega upravljanja v preteklih letih.

Leto 2024 je bilo za gnezdilke naravnega rezervata zelo uspešno in za mnoge vrste celo nadpovprečno po številu parov. Od varstveno pomembnejših vrst ptic je na brakičnem delu rezervata gnezdilo: 4-5 parov beločlega deževnika (*Charadrius alexandrinus*), 29 parov male čigre (*Sternula albifrons*), 139 parov navadne čigre (*Sterna hirundo*), 10-13 parov polojnika (*Himantopus himantopus*), 9-11 parov rdečenogega martinca (*Tringa totanus*) in 3-4 pari malega deževnika (*Charadrius dubius*). Obenem je v brakičnem delu rezervata gnezdil tudi en par duplinske kozarke (*Tadorna tadorna*), kar predstavlja prvo gnezdenje te vrste v rezervatu. Tudi na sladkovodnem delu smo leta 2024 zabeležili dve novi gnezdilki za rezervat, obe s po enim parom: raco žličarico (*Spatula clypeata*) in pritlikavega kormorana (*Microcarbo pygmaeus*). Gnezdenje slednjega predstavlja prvo gnezdenje te vrste za Slovenijo. Na sladkovodnem delu naravnega rezervata je gnezdilo še: 4-6 parov čapljice (*Ixobrychus minutus*), 1-2 para rjave čaplje (*Ardea purpurea*), 7 parov sivih gosi (*Anser anser*), 5 parov sivke (*Aythya ferina*) in 1-2 para polojnika. V trstičjih rezervata smo v gnezditveni sezoni 2024 ocenili 16-20 teritorijev srpične trstnice (*Acrocephalus scirpaceus*) in 26-30 teritorijev rakarja (*Acrocephalus arundinaceus*).

Leta 2024 je bil na koloniji navadnih čiger v brakični laguni z barvnim obročkom opremljen le en mladič, saj smo zaradi neugodnih vremenskih razmer zamudili idealno obdobje za uspešno izvedbo te aktivnosti. V letu 2025, v sodelovanju s Prirodoslovnim muzejem Slovenije in KPSS načrtujemo nadaljevanje obročkanja mladičev navadnih čiger z barvnimi obročki. Obenem smo obročkovaško shemo označevanja razširili še na malo čigro. S spremljanjem stanja avifavne naravnega rezervata in digitalizacijo podatkov bomo po ustaljenih metodah (tedenski popisi, posebni in kartirni popisi gnezdil, akustični popis mokoža) nadaljevali tudi v letu 2025.

Kot dopolnitev obstoječega monitoringa ptic v letu 2025 načrtujemo testiranje uporabnosti avtomatskih snemalnikov zvoka (Song Meter in AudioMoth), v sodelovanju z Oddelkom za biodiverziteto Univerze na Primorskem (v nadaljevanju UP Famnit). Snemalniki, nameščeni na več lokacijah znotraj naravnega rezervata, bodo v določenem radiju pasivno beležili oglašanja ptic (in drugih organizmov) ter nam predvidoma omogočili detekcijo težje zaznavnih vrst, predvsem tistih, ki se oglašajo v nočnem času. V začetni fazi testiranja se bomo osredotočili na prepoznavanje oglašanja mokoža (*Rallus aquaticus*), z namenom ugotavljanja dnevne dinamike njegove zvočne aktivnosti.

Območje NRŠZ postaja vse pomembnejše zatočišče za ohranjanje populacij dvoživk, tako v lokalnem kot tudi v širšem, regionalnem kontekstu. V sodelovanju z UP Famnit smo med letoma 2022 in 2024 s pregledovanjem umetnih zatočišč iz PVC cevi ter fotoidentifikacijo osebkov spremljali populacijo zelene rege (*Hyla arborea*) na območju sladkovodnega dela rezervata. Prepoznanih je bilo vsaj 89 osebkov, kar predstavlja minimalno ocenjeno velikost populacije te vrste znotraj naravnega rezervata. Dejanska velikost populacije v NRŠZ je bistveno večja od števila prepoznanih živali. V lokalnem kontekstu je posebej izrazita odsotnost zelene rege v priobalnih predelih slovenske Istre, medtem ko v NRŠZ ostaja pogosta, kar dodatno poudarja pomen rezervata kot enega ključnih zatočišč za ohranjanje lokalnih populacij te vrste. Glede na to, bomo v sodelovanju z UP Famnit tudi v letu 2025 nadaljevali s spremljanjem populacije zelene rege na območju rezervata.

V okviru ukrepov za preprečevanje in obvladovanje vnosa ter širjenja ITV bomo v letu 2025 začeli z rednim spremljanjem populacij vrst, ki so v naravnem rezervatu vse bolj prisotne in sicer: sveti ibis (*Threskiornis aethiopicus*), nutrija (*Myocastor coypus*) in modra rakovica (*Callinectes sapidus*). Podatke o pojavljanju tujerodnih vrst živali že zbiramo v sklopu tedenskih monitoringov ter prek naključnih opažanj zaposlenih in obiskovalcev rezervata. V letu 2025 načrtujemo nadgradnjo spremljanja stanja s ciljno usmerjenimi popisi teh vrst.

Prvo pojavljanje svetega ibisa smo v rezervatu zabeležili leta 2023 in od takrat se tu redno pojavlja v času prezimovanja in spomladanskega selitve, med decembrom in sredino aprila. Njihova številčnost se je od prvotnih 18 osebkov v zimi 2023 - 24, v zadnji zimi povečala na več kot 30 dnevno prisotnih osebkov. V januarju 2025 smo prvič potrdili tudi skupinsko prenočevanje te vrste na toploljubnih grmiščih sladkovodnega dela rezervata. V letu 2025 bomo v sklopu rednih tedenskih popisov ptic nadaljevali s spremljanjem njihove prisotnosti in številčnosti čez dan. Hkrati bomo z uporabo termovizijske kamere, ki omogoča zaznavanje virov toplote tudi v popolni temi, začeli spremljati njihovo številčnosti tudi na prenočišču, kjer se zvečer, na enem mestu zberejo vsi osebki, čez dan sicer razpršeni po širšem območju rezervata in bližnje okolice.

Metodologija popisa s termovizijsko kamero je pogosto uspešno uporabljena tudi pri podobnih raziskavah v tujini. V skladu z uveljavljenimi praksami načrtujemo izvedbo vsaj 6 večernih ali nočnih popisov svetih ibisov letno. S tem monitoringom bomo ugotavljali številčnost in sezonsko dinamiko prisotnosti te vrste na območju rezervata in bližnje okolice. Zbrani podatki nam bodo omogočili natančnejše načrtovanje in izvajanje ukrepov za omejevanje oziroma odstranjevanje vrste v prihodnje, ki so v pripravi na Zavodu RS za varstvo narave (v nadaljevanju ZRSVN).

Z rednim spremljanjem stanja na terenu bomo pozornost usmerili na morebitne zgodnje znake gnezdenja, tako znotraj rezervata kot v njegovi bližnji okolici. V primeru potrjenega gnezdenja bomo, v sodelovanju z Varstveno ornitološkim sektorjem DOPPS (v nadaljevanju VOS), pripravili predloge ukrepov za odstranjevanje in preprečevanje gnezdenja te vrste ter nadaljevali sodelovanje z ZRSVN.

Na podoben način bomo spremljali tudi populacijo nutrije, saj se njena aktivnost povečuje ob mraku. S pomočjo termovizijske kamere bomo na več vnaprej določenih točkah v enem večeru pregledali celotno območje sladkovodnega dela rezervata in prešteli prisotne osebe. S tem monitoringom bomo lahko ocenili velikost populacije nutrije v rezervatu, kar bo osnova za dolgoročno spremljanje njene številčnosti.

Poleg tega bomo v dveh različnih obdobjih leta spremljali sezonske razlike v njeni številčnosti, kar nam bo omogočilo natančnejšo oceno populacije in učinkovitejše načrtovanje morebitnih ukrepov za omejevanje oz. odstranjevanje vrste.

V letu 2025 bomo začeli tudi z izvajanjem spremljanja stanja morske rakovice (*Callinectes sapidus*) na območju brakičnega dela rezervata. Modra rakovica je tujerodna vrsta, ki je v marsikaterem območju znana tudi po svoji invazivnosti. V Severni Jadran je prvič prišla že pred več kot sedemdesetimi leti, vendar se ni uveljavila, nakar se je v njem vnovič pojavila pred slabim desetletjem. Leta 2019 je bila prvič potrjena tudi v slovenskih vodah, od takrat pa se v njem redno pojavlja, čeprav v manjšem številu. V letih 2023 in 2024 je število opazanj te rakovice zelo poskočilo, še posebej v morskih zavarovanih območjih (npr. Krajinski park Strunjan, Krajinski park Sečoveljske soline). To ni presenetljivo, saj so somorniška okolja, kot so tudi obalna mokrišča, lagune in izlivni deli rek in potokov, pomemben habitat te vrste. V brakični laguni Škocjanskega zatoka modra rakovica trenutno še ni bila potrjena. Ker je okolje v laguni primerno za njeno bivanje, je prihod v to območje precej verjeten in pričakovan. Da bi torej uspešno zaznali njen prihod, bi bilo potrebno vzpostaviti pregledni lov z vršami. Lov z vršami bi izvajali dvakrat mesečno na več mestih v morski laguni, v obdobju toplejše vode, predvidoma od meseca aprila do meseca novembra. V kolikor bi se modra rakovica pojavila v morski laguni, bi bilo potrebno začeti izvajati bolj pogosta in razširjena izlavljanja te vrste.

Na podlagi poročil o spremljanju stanja za navedene vrste bomo do konca leta 2025 pripravili strokovni predlog metodologije za zgodnje odkrivanje ter ukrepe za obvladovanje in odstranjevanje ITV živali.

Za doseganje cilja 5 v letu 2025 skladno z Načrtom upravljanja načrtujemo:

1. nadaljevanje rednega spremljanja stanja HT sladkovodnega dela rezervata s hkratnim monitoringom razširjenosti tujerodnih vrst rastlin,
2. kartiranje HT brakične lagune z obrobjem (del aktivnosti bo izveden v okviru projekta POSEIDONE (Program Interreg VI-A Italija-Slovenija 2021-2027) in projekta ReCo (Program Interreg Srednja Evropa 2021-2027)),
3. kartiranje redkih oziroma novih rastlinskih vrst (sočasno ob kartiranju HT),
4. redno spremljanje stanja ptic po ustaljeni metodologiji ter v skladu s protokolom spremljanja stanja in varstva biotske raznovrstnosti (tedenski popisi celotnega območja, dnevni popisi, kartirni popisi gnezdil in posebni popisi ter akustični popisi mokoža z rednim vnosom podatkov, njihovo digitalizacijo in obdelavo ter pripravo upravljaljskih izhodišč in ustreznih objav). V letu 2025 bomo del aktivnosti rednega monitoringa ptic ponovno izvedli v okviru projekta POSEIDONE.
5. začetek sistematičnega spremljanja populacij svetega ibisa in nutrije ter zaznavanje morebitne prisotnosti modre rakovice,
6. nadaljevanje spremljanja stanja ozkega vrtenca in pregled favne kopenskih in sladkovodnih polžev (*Gastropoda*),
7. spremljanje stanja in številčnosti plenilcev in tujerodnih vrst živali na območju NRŠZ in njegove bližnje okolice,
8. spremljanje enostavnih parametrov kakovosti vode, sodelovanje z ARSO (MOPE) in DRSV (MNVP) pri spremljanju zahtevnih parametrov kakovosti vode (izvaja Nacionalni laboratorij za zdravje, okolje in hrano), spremljanje stanja vodostaja na zapornici, vodomernih latah in mareografu za namene sprotnih prilagoditev upravljanja ter priprava ustreznih objav,
9. sodelovanje z ARSO (MOPE) pri izvedbi državnega monitoringa ekološkega stanja površinskih voda v NRŠZ – spremljanje bioloških elementov kakovosti (BEK): vzorčenje fitoplanktona in ihtiofavne (izvaja Nacionalni inštitut za biologijo).

Preglednica 4: Prikaz in ovrednotenje načrtovanih nalog in aktivnosti v okviru cilja 5

Naloge in aktivnosti	Letni strošek, brez stroškov dela	Vir financiranja	Sodelujoči	Kvantitativni kazalnik/rezultat
5.1 Redni monitoring				
5.1.1. Nabava opreme za monitoring	2.700,00 € (od tega 1.200,00 € iz projekta POSEIDONE in 1.500,00 € iz lastne dejavnosti)	lastna dejavnost/ projektno	-	nabava opreme in materiala za izvedbo vzorčevanj in spremljanja stanja v laguni, nabava opreme za izvedbo monitoringa in naravoslovnih dni (stojala za spektive, prenosna kamera...), nakup licence za spremljanje podatkov na vremenski postaji
5.1.2. Monitoring ptic	- €	lastna dejavnost/ projektno	-	53 tedenskih popisov, 4 kartirni popisi gnezdk, 3 do 4 posebni popisi gnezdk s kanujem (vključno z obročkanjem z barvnimi obročki,), 2-3 akustični popisi mokoža, 2 do 3 dnevi spremljanja stanja selivk z obročkanjem, testni monitoring z uporabo avtomatskih snemalnikov zvoka
5.1.3. Monitoring herpetofavne	- €	lastna dejavnost	UP Famnit	beleženje naključnih opazovanj, spremljanje populacije zelene rege
5.1.4. Monitoring favne kačjih pastirjev	- €	lastna dejavnost	prostovoljci	beleženje naključnih opazovanj
5.1.6. Monitoring močvirske sklednice	(skupna izvedba z akt. 3.3.2.)	PP 231758 - SPS	-	spremljanje stanja ob izlovu tujerodnih vrst želv, ocena velikosti populacije močvirske sklednice z metodo lova, označevanja in ponovnega izlova
5.1.7. Monitoring glavnih skupin makrofavne v laguni	- €		ARSO (MOPE)/ strokovno usposobljen podizvajalec	vzorčenje fitoplanktona za oceno ekološkega stanja rezervata v skladu z uveljavljenimi metodami – vodna direktiva, zadnje leto izvajanja
5.1.8. Monitoring ihtiofavne	(skupna izvedba z akt. 5.1.7.)		ARSO (MOPE)/ strokovno usposobljen podizvajalec	vzorčenje ihtiofavne v laguni za oceno ekološkega stanja rezervata v skladu z uveljavljenimi metodami – vodna direktiva, 1 vzorčenje
5.1.9. Monitoring metuljev in nadaljevanje inventarizacije	- €	lastna dejavnost	nadzor strokovnjaka pri popisu metuljev	naključno beleženje podatkov
5.1.11. Monitoring ozkega vrtenca	300,00 €	PP 231321	strokovno usposobljen podizvajalec	vzorčenje ozkega vrtenca ter ostalih vrst polžev 1-3x letno
5.1.12. Monitoring netopirjev	300,00 €	PP 231321	nadzor strokovnjaka	3 popisi netopirjev z ultrazvočnim mikrofonom in detektorjem od aprila do oktobra/ 1 poročilo
5.1.13 Spremljanje stanja in številčnosti tujerodnih vrst živali na območju NRŠZ in njegove bližnje okolice	7.800,00 € (od tega 5.000,00 € za nakup termovizijske kamere, 1.300,00 € za material in opremo za izlov	PP 231758 - SPS	zunanj sodelavec, NIB, MBP	nakup termovizijske kamere, spremljanje stanja populacije svetega ibisa na dnevnih popisih, 6 nočnih popisov svetega ibisa na prenočišču in 6 nočnih

	modre rakovice in 1.500,00 € za stroške poti in obdelavo podatkov in pripravo poročila – Nacionalni inštitut za biologijo, MBP)				popisov nutrije (oboje s termovizijsko kamero), pregledni lov modre rakovice z vršami 2x mesečno (april- november), naključno beleženje podatkov tujerodnih vrst živali s termovizijsko kamero
5.1.14 Spremljanje stanja in številčnosti plenilcev na območju NRŠZ in njegove bližnje okolice	- €	lastna dejavnost	-		sprotno beleženje opažanj, spremljanje stanja na gnezdiščih kolonijskih vrst v laguni s pomočjo lovskih kamer
5.2. Kartiranje habitatnih tipov in monitoring tujerodnih vrst rastlin					
5.2.1. Kartiranje sladkovodnih habitatnih tipov	1.500,00 €	PP 231321	zunanji sodelavec - botanik		kartiranje tujerodnih rastlinskih vrst po celotnem območju NRŠZ, 1x kartiranje sladkovodnega dela NRŠZ/ ca 25 ha/ 1 poročilo
5.2.2. Kartiranje brakične lagune z obrobjem	21.500,00 € (od tega 7.500,00 € iz projekta ReCo za kartiranje in 14.000,00 € iz projekta POSEIDONE za študijo)	projektno / ReCo, POSEIDONE	strokovno usposobljen podizvajalec		kartiranje HT po izvedbi nadvišanja in oblikovanja novih HT, študija vpliva podnebnih sprememb na HT brakične lagune
5.2.4 Monitoring razširjenosti tujerodnih vrst rastlin	500,00 €	PP 231321	zunanji sodelavec - botanik		sprotno spremljanje ob kartiranju in dosejevanju
5.3. Raziskave stanja NV in biotske raznovrstnosti					
5.3.3 Spremljanje stanja NV z ovrednotenjem podatkov, zbranih v okviru drugih nalog in aktivnosti v okviru cilja 5	- €	PP 231321	ZRSVN		1 ocena stanja NV/ posodobitev
5.4. Upravljanje podatkovne zbirke NRŠZ					
5.4.1. Redni vnos in digitalizacija podatkov	200,00 €	lastna sredstva	-		53 tedenskih popisov v bazo Wildlife Recorder, digitalizacija kartirnih in posebnih popisov gnezdišč, akustičnih popisov mokoža ter popisov svetega ibisa in nutrije, nakup trdega diska (5 TB) za shranjevanje podatkov iz avtomatskih snemalnikov zvoka, shranjevanje in analiza zvočnih posnetkov avtomatskih snemalnikov
5.4.2. Obdelave podatkov	- €	PP 231321	-		obdelani vsi podatki
5.4.3. Priprava upravljaljskih izhodišč	- €	PP 231321	-		po potrebi (v primeru sprememb)
5.4.4. Priprava poročil in člankov, objav na spletu	- €	PP 231321	-		vsaj 1 objava
5.5. Spremljanje kakovosti in nivojev vode					
5.5.1. Spremljanje enostavnih parametrov kakovosti vode	- €	PP 231321	-		redno spremljanje stanja - 12 popisov/ 1 poročilo
5.5.4 Spremljanje stanja vodostaja na zapornici, vodomernih latah in mareografu	- €	PP 231321	-		sprotno spremljanje vodostajev in zgodovine dogodkov s pomočjo programske aplikacije (CNS)

5.6. Priprava poročil o stanju NRŠZ

5.6.1. Priprava poročil o aktivnostih, ki jih izvaja upravljavec	- €	PP 231321	-	1 poročilo
5.6.2. Pregled poročil podizvajalcev monitoringa in raziskav in vključevanje njihovih rezultatov in priporočil v nadaljnje upravljanje	- €	PP 231321	-	pregled poročil glede na izvedene monitoringe
SKUPAJ	34.800,00 €			

Cilj 6: Zagotavljanje primerne količine in kakovosti vode ter omejevanje negativnih vplivov hrupa in svetlobnega onesnaževanja iz okolice na naravni rezervat

V cilju 6 so naloge sodelovalne narave, katerih cilj je spodbujati pozitivne okoljske spremembe v lokalnem okolju. To bomo dosegli z izvajanjem različnih aktivnosti in vključevanjem širšega števila deležnikov, tako javnih kot zasebnih, saj uspešna izvedba teh aktivnosti zahteva širšo družbeno podporo. Lokacija zavarovanega območja v urbanem okolju predstavlja prednost v določenih vidikih, vendar pa hkrati izpostavljenost negativnim urbanim vplivom pomeni izziv. Med ključnimi negativnimi vplivi izstopajo onesnaženje vodnih virov, ki oskrbujejo naravni rezervat, ter hrup in svetlobno onesnaževanje.

Aktivno vključevanje deležnikov, zainteresiranih javnosti in posameznikov pri reševanju lokalnih problemov, ki smo ga začeli v okviru projekta IMPRECO, smo v letu 2024 okrepili v okviru projekta ReCo, ko smo organizirali dva sestanka (julij in avgust 2024). V letu 2025 bomo to sodelovanje nadaljevali z najmanj dvema novima sestankoma. Aktivna udeležba deležnikov in redna komunikacija zagotavljata, da so odločitve sprejete na podlagi širokega spektra mnenj in informacij. Deležniki Škocjanskega zatoka prihajajo iz javnega in akademskega sektorja, poslovnega sveta ter civilne družbe, kar omogoča multidisciplinaren pristop k reševanju izzivov.

Zadostne količine sladke vode za upravljanje vodnega režima sladkovodnega dela rezervata, v skladu z načrtom upravljanja, zagotavljamo z upravljanjem podlivnih in nadlivnih zapornic na ustju Are. Hkrati skrbimo tudi za dotok zadostnih količin sladke vode v lagunarni del naravnega rezervata, kar je izjemnega pomena za ohranjanje ugodnega stanja somornega močvirja in HT.

Redno bomo opravljali preglede struge Are gorvodno do zaporničnega sistema pri Turku ter v sodelovanju z MOK in DRSV (MNVP) nadaljevali z reševanjem problematike odlaganja odpadkov in smeti na desnem bregu Are, ki je povezana z zadrževanjem in parkiranjem večjega števila tovornjakov na cesti, ki poteka vzdolž vodotoka na območju obrtno gospodarske cone Sermin.

Na področju varstva pred hrupom in izgradnje protihrupne ograje ter varovalnega nasipa vzdolž bertoške vpadnice in navezavo vhoda naravnega rezervata na krožišče bomo nadaljevali sodelovanje z ZRSVN, MOK in drugimi akterji pri izgradnji drugega pasu bertoške vpadnice. Po prvotnih načrtih MOK in družbe za avtoceste naj bi bila širitev bertoške vpadnice v štiripasovnico zaključena že v letu 2018. Cesta, ki predstavlja glavno prometnico za dostop do koprškega pristanišča je prometno zelo preobremenjena. Po nam znanih podatkih se je začetek gradnje premaknil v leto 2025.

V letu 2025 bomo nadaljevali z uspešnim sodelovanjem z Upravo RS za zaščito in reševanje ter z organizacijo ATRAC - Jadranskim centrom za izobraževanje in usposabljanje v primeru onesnaženj morja. V okviru tega sodelovanja bomo organizirali enodnevno izobraževanje za prostovoljce, namenjeno usposabljanju za ukrepanje ob primerih zaoljenih ptic. To izobraževanje je ključnega pomena za povečanje

pripravljenosti in učinkovitosti pri obvladovanju kriznih situacij, povezanih z onesnaženjem morja in pojavom zaoljenega živalstva.

Preglednica 5: Prikaz in ovrednotenje načrtovanih nalog in aktivnosti v okviru cilja 6

Naloge in aktivnosti	Letni strošek, brez stroškov dela	Vir financiranja	Sodelujoči	Kvantitativni kazalnik/rezultat
6.1 Zagotavljanje zadostnih dotokov vode najvišjih standardov kakovosti				
6.1.1. Sodelovanje z ARSO (MOPE) in lokalnimi akterji za pospešitev sprejema protokola pretokov vode po Ari za celoletno obdobje s sistemom obveščanja	- €	PP 231321	-	sprejet pisni protokol
6.1.2. Redno usklajevanje med izvajanjem protokola z izvajalcem javne VG službe/ rečnim nadzornikom in drugimi odjemalci	- €	PP 231321	-	redne komunikacije ob spremembah režima
6.1.3. Sodelovanje s SVOM, Luko Koper in ostalimi lokalnimi akterji v smeri preprečevanja vpliva potencialnih onesnaženj v pristanišču na akvatorij Škocjanskega zatoka	- €	PP 231321	SVOM, Luka Koper, Center za obveščanje	vsaj 4 terenski ogledi stanja/ zabeležke
6.1.4. Sodelovanje v evropski organizaciji Sea Alarm Foundation	- €	PP / projektno	druge evropske države	spremljanje novic/ po potrebi komunikacija/ udeležba na izobraževanjih
6.1.5. Sodelovanje z URSZR in redna usposabljanja v okviru Načrta ukrepanja in odprave posledic večjih izlitij nafte in naftnih derivatov na prostoživeče ptice (po potrebi)	100,00 €	PP 231321	URSZR	redne komunikacije in sodelovanje ob morebitnem onesnaženju/ zabeležke, organizacija in izvedba izobraževanja prostovoljcev za ukrepanje ob pojavu zaoljenih ptic
6.2. Sodelovanje z MOK in lokalnimi akterji za stalno izvedbo ukrepov za doseganje najvišje kakovosti industrijskih, komunalnih in padavinskih odpadnih vod, ki se stekajo neposredno v naravni rezervat ali v pritoke (Ara, morje)				
6.2.1. Aktivno vzpodbujanje odgovornih akterjev/ onesnaževalcev za čim prejšnjo sanacijo stanja problematičnih izpustov	- €	PP 231321	odgovorni akterji, strokovni zavod	2 komunikaciji/ zabeležki

6.2.2. Angažiranje drugih odgovornih javnih služb, npr. inšpekcije za okolje	- €	PP 231321	druge odgovorne javne službe	po potrebi
6.3. Preprečevanje negativnih vplivov hrupa				
6.3.2. Iskanje drugih rešitev za zagotovitev aktivne protihrupne zaščite vzdolž območja za obiskovalce pod bertoško vpadnico	- €	PP 231321/ projektno	MOK, strokovni zavod, Odbor, drugi akterji	sodelovanje z MOK in projektanti pri izvedbi PHO in varovalnega nasipa ob širitvi bertoške vpadnice
6.4. Preprečevanje negativnih vplivov svetlobnega onesnaževanja				
6.4.1. Aktivno vzpodbujanje odgovornih akterjev/ onesnaževalcev za čim prejšnjo sanacijo stanja in uskladitvijo osvetljevanja z zakonodajnimi omejitvami	- €	PP 231321	strokovni zavod, Odbor, inšpekcija, lokalni akterji	terenski pregled stanja, ukrepanje po potrebi
6.5. Ozaveščanje in aktivno vključevanje lokalnih akterjev				
6.5.1. Ozaveščanje, opozarjanje in podajanje predlogov za preventivne in kurativne aktivnosti, namenjene preprečevanju in sanaciji negativnih vplivov iz okolice	- €	PP 231321	strokovni zavod, Odbor	1 komunikacija/ zabeležka
6.5.2. Obveščanje in aktivno vključevanje Odbora NRŠZ pri reševanju lokalnih problemov	- €	PP 231321	Odbor	vsaj 1 seja
6.5.3. Aktivno vključevanje deležnikov, zainteresiranih javnosti in posameznikov pri reševanju lokalnih problemov	- €	PP 231321/ projektno	lokalni deležniki, zainteresirana javnost	sodelovanje deležnikov v okviru skupne delovne skupine, ustanovljene v projektu IMPRECO (nadaljevanje sodelovanja v projektu ReCo)
SKUPAJ	100,00 €			

Cilj 7: Zagotavljanje uresničevanja varstvenega režima in varstvenih usmeritev (neposredni nadzor v naravi ter druge potrebne oblike nadzora)

Delo naravovarstvenih nadzornikov NRŠZ bo v letu 2025 vključevalo sledeče naloge:

- neposredni nadzor v naravi, ki zajema spremljanje stanja v obliki rednih dnevnih obhodov območja, nadzor nad izvajanjem varstvenega režima in pogojev obiskovanja, ugotavljanje dejanskega stanja pri kršitvah skupaj z opozarjanjem in ozaveščanjem kršilcev varstvenega režima ter izrekanjem glob ob večjih ali ponovljenih kršitvah in obveščanje pristojnih inšpekcijskih organov in policije,
- občasni obhodi po okolici rezervata zaradi preveritve obstoječih in novih virov ogrožanja ter konkretnih groženj za naravni rezervat,
- nadzor nad vzdrževalnimi deli znotraj meja naravnega rezervata, predvsem nad izvedbo del vseh drugih javnih služb znotraj ali na meji naravnega rezervata, v kolikor bodo ta potekala,

- priprava poročil in obveščanje nadrejenih in MNVP o kršitvah, izrečenih opozorilih in globah kot tudi virih ogrožanja in grožnjah, ki se pojavljajo zunaj meja območja,
- redno izobraževanje nadzornikov za zagotavljanje delovanja s polnimi pooblastili.

Med rednim obhodom naravovarstvene službe septembra 2024 smo ugotovili, da je karting steza med glavno železniško postajo v Kopru in hitro cesto začela obratovati ter izvajati tržno dejavnost. Poleg gokartov smo zaznali tudi uporabo motociklov za motokros, kar povzroča močan hrup. Prav tako smo ugotovili, da se v popoldanskem času na sosednji parceli (3881/6, k. o. Bertoki), ki neposredno meji na NRŠZ, domnevno organizirano zbira večje število voznikov motokros motociklov (dogodke smo ustrezno fotodokumentirali). Hrup motokrosnih motociklov je segal vse do Centra za obiskovalce, kar pomeni, da je zajel celotno območje rezervata. Karting steza se nahaja v območju daljinskega vpliva na vodne ptice v rezervatu, kar skladno s Pravilnikom o presoji sprejemljivosti izvedbe planov in posegov na varovana območja (Ur. l. RS, št. 130/04 in nad.) zahteva pridobitev pozitivne ocene presoje vplivov ali naravovarstvenega soglasja v postopku pridobitve gradbenega dovoljenja. Na podlagi informacij javnega značaja, ki nam jih je oktobra 2024 posredovala Upravna enota Koper, smo ugotovili, da v postopku pridobivanja gradbenega in uporabnega dovoljenja za obratovanje steze ni bilo izdanega naravovarstvenega soglasja ali izvedene presoje sprejemljivosti vplivov na varovana območja.

V letu 2025 bomo nadaljevali z izvajanjem neposrednega nadzora v naravi, ki zajema spremljanje stanja v obliki rednih dnevnih obhodov območja, nadzor nad izvajanjem varstvenega režima ter pogojev obiskovanja, ugotavljanje dejanskega stanja pri kršitvah skupaj z opozarjanjem in ozaveščanjem kršilcev varstvenega režima ter izrekanjem glob ob večjih ali ponovljenih kršitvah in obveščanje pristojnih inšpekcijskih organov in policije. Izvajali bomo občasne obhode po okolici rezervata in preverjali obstoječe in nove vire ogrožanja ter konkretne groženje za naravni rezervat. Posebno pozornost bomo namenili preverjanju stanja na iztočnih kanalih v staro strugo reke Badaševce, ter dogajanju na karting stezi ki se nahaja v območju daljinskega vpliva na vodne ptice zavarovanega območja. V okviru naravovarstvenega nadzora bomo izvajali tudi nadzor nad vzdrževalnimi deli znotraj meja naravnega rezervata, predvsem nad izvedbo del zunanjih izvajalcev (strojno čiščenje jarkov, odstranjevanje tujerodnih rastlinskih in živalskih vrst...) ter drugih javnih služb na meji naravnega rezervata, v kolikor bodo ta potekala

V letu 2025 bomo nadaljevali z rednim izobraževanjem naravovarstvenih nadzornikov ter sodelovanjem z zavodom za ohranjanje narave pri izmenjavi sodne in delovne prakse naravovarstvenega nadzora. Prav tako se bomo udeleževali skupnih sestankov naravovarstvenih nadzornikov ZO. Po potrebi bomo še naprej sodelovali z inšpekcijskimi službami in policijo, zlasti pri občnih obhodih policijskih patrulj ob ankaranski vpadnici ter morebitnih intervencijah v sodelovanju z drugimi naravovarstvenimi nadzorniki. Hkrati bomo skrbeli za pripravo poročil ter redno obveščali nadrejene in MNVP o ugotovljenih kršitvah, izrečenih opozorilih in globah ter o virih ogrožanja in tveganjih zunaj meja rezervata.

Vse našteje aktivnosti bodo potekale v skladu z organizirano nadzorno službo in v okviru pristojnosti, ki jih naravovarstveni nadzorniki izvajajo na podlagi Zakona o ohranjanju narave (ZON, Ur. l. RS št. 96/04 in nad.) ter pooblastil, določenih v Zakonu o prekrških (Ur. l. RS, št. 29/11 in nad.). V NRŠZ bo v letu 2025 stalno delovala ena naravovarstvena nadzornica s polnimi pooblastili in opravljenim strokovnim izpitom iz upravnega postopka, pristojna za izdajanje odločb o prekrških na območju rezervata. Poleg nje bo prisoten tudi naravovarstveni nadzornik, ki bo izvajal neposredni nadzor ter nadzor nad gradbenimi in drugimi posegi v rezervatu.

Preglednica 6: Prikaz in ovrednotenje načrtovanih nalog in aktivnosti v okviru cilja 7

Naloge in aktivnosti	Letni strošek, brez stroškov dela	Vir financiranja	Sodelujoči	Kvantitativni kazalnik/rezultat
7.1 Naravovarstveni nadzor nad upoštevanjem varstvenega režima in usmeritev, opozarjanje in ozaveščanje kršilcev ter izrekanje glob in nadaljevanje postopkov, ki jih izvajajo drugi pooblaščen izvajalci				
7.1.1. Redni dnevni obhodi po učnih poteh z namenom nadzora nad upoštevanjem varstvenega režima, predvsem pogojev obiskovanja	- €	PP 231321	-	vsaj en obhod dnevno
7.1.2. Redni tedenski in manj pogosti obhodi po ključnih, bolj oddaljenih delih naravnega rezervata, namenjeni nadzoru nad upoštevanjem varstvenega režima	- €	PP 231321	-	vsaj en obhod tedensko
7.1.3. Opozarjanje in ozaveščanje kršiteljev režima kot tudi oseb, ki sicer režima ne kršijo, a njihovo vedenje ni primerno	211,00 €	PP 231321	-	najem komunikacijske opreme za povezovanje v omrežje HKOM
7.1.4. Izrekanje glob v primerih ponovitev kršitev varstvenega režima in v drugih primerih, ko opozorilo ni dovolj	- €	PP 231321	-	po potrebi
7.1.5. Vključevanje policije in inšpekcijskih služb v primeru hujših kršitev	- €	PP 231321	-	po potrebi
7.1.6. Občasni obhodi po okolici NRŠZ z namenom preverbe obstoječih in novih virov ogrožanja in konkretnih groženj za naravni rezervat	- €	PP 231321	-	en obhod mesečno
7.1.7. Priprava poročil in obveščanje nadrejenih in ministrstva o kršitvah, izrečenih opozorilih in globah, kot tudi virih ogrožanja in grožnjah, ki se pojavljajo izven NRŠZ	- €	PP 231321	-	dnevno obveščanje po potrebi
7.1.8. Opremljenost nadzornikov z zakonsko predpisanimi uniformami	- €	lastna dejavnost	-	po potrebi – nabava opreme za delo na terenu

7.1.9. Opremljenost nadzorne službe z električnimi vozili	1.600,00 €	PP 231321	-	zavarovanje in redno vzdrževanje električnega vozila Renault Zoe, zavarovanje za el. kolo, 1 el. motorno kolo
7.2. Nadzor med gradnjo objektov in vsemi drugimi, npr. vzdrževalnimi deli, v naravnem rezervatu in njegovi neposredni okolici				
7.2.1. Nadzor nad gradnjo objektov v NRŠZ	- €	PP 231321	MNVP	po potrebi
7.2.2. Nadzor nad drugimi vzdrževalnimi deli v NRŠZ (npr. sanacija praga na Ari, izgradnja aktivne PHO, itd.)	- €	PP 231321	investitor, podizvajalci, drugi nadzori	nadzor pri nadaljevanju sanacije napak na objektih, naravovarstveni nadzor pri izvedbi strojnega odstranjevanja ITV
7.2.3. Nadzor nad gradbenimi in vzdrževalnimi deli v cestnem varovalnem pasu znotraj ali na meji NRŠZ	- €	PP 231321	investitor, podizvajalci, drugi nadzori	naravovarstveni nadzor po potrebi
7.2.4. Nadzor med izvedbo del vseh drugih javnih služb (na področju urejanja voda, vzdrževanje meteornih prepustov), ki so dovoljena kot izjeme od varstvenih režimov	- €	PP 231321	investitor, podizvajalci, drugi nadzori	ustrezno št. poročil nadzora (po potrebi)
7.3. Redno izobraževanje nadzornikov in sodelovanje v širših organizacijah nadzornikov				
7.3.1. Izobraževanje za naravovarstvene nadzornike za pooblastilo po ZON	2.000,00 €	PP 231321	MNVP	po potrebi, izobraževanja
SKUPAJ	3.811,00 €			

Cilj 8: Omogočanje spoznavanja naravne vrednote in biotske raznovrstnosti ter doživljanja narave na način, ki naravo postavlja v središče pozornosti in privzgaja spoštljiv odnos ter odgovorno vedenje do nje

Cilj je osredotočen na celovito upravljanje obiskovanja, ki zajema načrtovanje, izvajanje in evalvacijo aktivnosti. Te aktivnosti so namenjene oblikovanju in izvedbi vsebinsko bogatih programov za obiskovalce ter vključujejo vse podporne dejavnosti upravljavca. Glavni namen je omogočiti obiskovalcem poglobljeno spoznavanje in doživljanje narave, skladno z osnovnimi cilji in poslanstvom naravnega rezervata.

Za uresničitev cilja 8 je načrtovan širok spekter nalog in dejavnosti, ki zajemajo:

- izvajanje vzgojno-izobraževalnih programov za različne ciljne skupine obiskovalcev;
- sprejem, usmerjanje in zagotavljanje osnovnih storitev za obiskovalce;
- predstavitve naravnega rezervata izven njegovega območja, temelječe na pridobljenih izkušnjah in dobrih praksah.
- nakup opreme ter priprava učnih pripomočkov in interpretacijskih vsebin;

- razvoj izobraževalnih ter promocijskih materialov z osredotočenjem na digitalno ponudbo in sodobne oblike komunikacije.

V letu 2025 bodo programi obiskov NRŠZ, kot so vodeni ogledi, najem prostorov, pogostitve, predavanja, delavnice, razstave in drugi dogodki, potekali po ustaljeni praksi. Hkrati bodo deležni posodobitev in izboljšav, da postanejo še privlačnejši in učinkovitejši pri doseganju zastavljenih ciljev. Sodelovanje z Obalnim čebelarским društvom Koper (v nadaljevanju OČD Koper) bo še naprej predstavljalo ključen del vzgojno-izobraževalnega programa NRŠZ, saj ostaja ozaveščanje o pomenu opraševalcev ena osrednjih nalog v okviru cilja 8. V ta namen bo ponovno pripravljen dogodek ob Svetovnem dnevu čebel, ki bo izpostavil ključno vlogo opraševalcev pri ohranjanju naravnega okolja.

Vzgojno-izobraževalni program NRŠZ za učence osnovnih in dijake srednjih šol bo v letu 2025 obogaten z novimi učnimi materiali, ki bodo razviti v okviru projekta CREA+ BIRD (program Erasmus+) »Creative Methodologies for Sustainability Education Inspired by Birds«. Osnova teh novih učnih vsebin bodo izbrane ptice selivke, njihova ekologija, selitvene poti, vloga kot bioindikatorji ter drugi pomembni vidiki, povezani z ohranjanjem narave in trajnostnim razvojem. Vsebina materialov bo vključila primere dobrih praks iz štirih različnih držav: Finske, Italije, Romunije in Slovenije, z namenom zapolnitve vrzeli v izobraževalnih pristopih in ustvarjanja priložnosti za izboljšanje učnih ter pedagoških praks. Projekt si prizadeva za uporabo sodelovalnih in participativnih raziskovalnih metodologij, kar bo pripomoglo k izobraževanju učiteljev in študentov, obogatitvi učnih izkušenj ter spodbujanju aktivnega vključevanja v vprašanja trajnostnega razvoja. Septembra 2025 bo v okviru tega projekta v Centru za obiskovalce NRŠZ organiziran 3-dnevni mednarodni seminar za pedagoške delavce, ki bo omogočil izmenjavo znanja in izkušenj med udeleženci iz 4 različnih evropskih držav.

Poleg tega načrtujemo organizacijo številnih dogodkov in delavnic ob pomembnih okoljskih dnevih in sicer: Dan mokrišč, Svetovni dan prostoživečih živalskih in rastlinskih vrst, Svetovni dan voda, Svetovni dan zemlje, Svetovni dan ptic selivk, Svetovni dan čebel, Teden parkov, Teden mobilnosti, Evropski dan opazovanja ptic, Svetovni dan živali in Svetovni dan habitatov. Nekatere od teh dogodkov bomo izpeljali sami, nekatere pa v sodelovanju z različnimi društvi in obalnimi šolami, kot sta Slovensko društvo za morske sesalce – Morigenos in OŠ Elvire Vatovec Prade, ter z drugimi lokalnimi partnerji. Nekateri dogodki bodo vključeni tudi v aktivnosti dveh Interreg projektov (POSEIDONE in ReCo), kar bo dodatno podprlo širjenje zavesti o pomenu varstva narave in trajnostnega razvoja. Naša prizadevanja so usmerjena v oblikovanje takšnih izobraževalnih vsebin, ki povezujejo ljudi z naravo in prispevajo k dolgoročnemu ohranjanju našega okolja.

V letu 2025 bomo nadaljevali z dobrim sodelovanjem s strokovnjaki Fakultete za naravoslovje in matematiko Univerze v Mariboru glede obdelave podatkov o obiskovalcih na vodenih ogledih, ter priprave članka za objavo v ustrezni strokovni reviji. Rezultati bodo pomembno pripomogli k oceni učinkovitosti vzgojno-izobraževalnega programa NRŠZ ter hkrati služili kot osnova za usmerjanje nadaljnjega razvoja programov. S tem sodelovanjem si prizadevamo doseči višjo raven strokovnih analiz in ustvariti trdnejše temelje za še bolj premišljeno in kakovostno načrtovanje prihodnjih aktivnosti.

S strokovnjaki Fakultete za turistične študije iz Portoroža (Turistica) bomo nadaljevali uspešno vzpostavljeno sodelovanje, predvsem pri pripravi ocene nosilne kapacitete Škocjanskega zatoka, ki predstavlja ključno podlago za nadaljnje delo v okviru cilja 8. Nakup dveh števcov za spremljanje števila obiskovalcev v rezervatu, načrtovan za leto 2024, je prestavljen v leto 2025. Nakup bo izveden v okviru projekta POSEIDONE, oprema pa bo omogočila natančnejše spremljanje obiska in tako prispevala k bolj učinkovitemu in trajnostnemu upravljanju naravnega rezervata. V okviru priprave ocene nosilne kapacitete NRŠZ načrtujemo tudi objavo v ustrezni strokovni reviji.

Pomemben vidik cilja 8 je tudi izobraževanje zaposlenih in drugih izvajalcev programov, saj le tako lahko zagotovimo, da bodo programi čim bolj učinkovito prispevali k uresničevanju ciljev naravnega rezervata. V primeru ustreznih razpisov bomo aktivno sodelovali v tovrstnih izobraževalnih priložnostih.

V letu 2024 smo pripravili anketo za obiskovalce NRŠZ in v drugi polovici leta začeli z njenim izvajanjem, ki ga bomo nadaljevali tudi v letu 2025. S to aktivnostjo želimo pridobiti dragocene povratne informacije, ki bodo pripomogle k izboljšanju izvajanja programov NRŠZ ter k še bolj učinkovitemu upravljanju naravnega rezervata.

V sklopu priprave promocijskih materialov načrtujemo v letu 2025 pripravo angleške različice posodobljenega vodnika po Naravnem rezervatu Škocjanski zatok z naslovom Green Heart of Koper, ki je bila v letu 2024 ponatisnjena v slovenskem jeziku. Angleška različica te publikacije bo dodatno obogatila ponudbo v Centru za obiskovalce, še posebej za goste iz tujine, ki so že doslej pogosto povpraševali po angleških materialih.

Kot v preteklih letih bomo tudi v letu 2025 omogočili izvedbo študijske prakse študentom različnih smeri in fakultet. Tako bomo študentom nudili dragoceno priložnost za pridobivanje praktičnih izkušenj na področju upravljanja naravnega rezervata, ob hkratnem upoštevanju varstvenih in razvojnih smernic. Poleg tega bomo nudili pomoč pri pripravi seminarskih, diplomskih in magistrskih nalog ter različnih študij, ki se bodo osredotočale na teme, povezane z NRŠZ. S tem bomo podprli razvoj mladih strokovnjakov in prispevali k širjenju znanja in ozaveščenosti o pomenu varstva narave.

Preglednica 7: Prikaz in ovrednotenje načrtovanih nalog in aktivnosti v okviru cilja 8

Naloge in aktivnosti	Letni strošek, brez stroškov dela	Vir financiranja	Sodelujoči	Kvantitativni kazalnik/ rezultat
8.1 Priprava programov za obiskovalce s preizkušanjem, ovrednotenjem in cikličnim posodabljanjem				
8.1.1. Nabor programov (vsebine, oblikovanje cen, promocija)	- €	PP 231321	-	1 nabor programov
8.1.2. Koledar dogodkov (polletni, letni)	- €	PP 231321/ lastna dejavnost	podizvajalci (oblikovalec, tiskar)	koledar dogodkov v okviru revije Svet ptic, krajši promocijski koledarji dog. za promocijo v NR
8.1.3. Testiranje programov in koledarja dogodkov	- €	PP 231321	-	vsaj 1 testna izvedba
8.1.4. Evalvacija programov in raziskave o učinkih programov na vedenje obiskovalcev	- €	PP 231321/ lastna dejavnost	strokovnjaki za analizo podatkov	pregled in analiza zapisov v knjigi vtisov
8.2. Izvajanje in nadgradnja Skupnega vzgojno-izobraževalnega programa				
8.2.1. Delavnice in predstavitve za pedagoško osebje	400,00 €	PP 231321	ciljne skupine	vsaj 2 predstavitvi/ 40-45 udeležencev
8.2.2. Izvedba programov za izobraževalne skupine v NRŠZ	2.000,00 €	lastna dejavnost	ciljne skupine/ študentsko delo	vsaj 2000 udeležencev
8.2.4. Praksa za študente in dijake ustreznih smeri	- €	PP 231321	ciljne skupine	vsaj 2 študenta

8.2.5. Strokovna pomoč pri raziskovalnem delu mladih	- €	PP 231321	ciljne skupine	vsaj 2 raziskovalni nalogi
8.2.6. Dogodki in javne predstavitve mladih	100,00 €	PP 231321	ciljna skupina, (lokalni) deležniki, mediji	vsaj 1 dogodek / 15-20 udeležencev
8.3. Razvoj in priprava učnih pripomočkov ter nakup ustrezne opreme za izobraževanje				
8.3.1. Razvoj in priprava učnih pripomočkov: učni listi in (raziskovalne) beležnice	- €	PP 231321	učitelji	po potrebi
8.4. Razvoj in priprava fizičnih razstav in interpretacije				
8.4.1. Priprava konceptov in vsebin razstav in drugih interpretativnih gradiv	- €	PP 231321	-	pripravljene vsebine NRŠZ
8.4.2. Izvedba razstav in interpretacije	- €	projektno/ lastna dejavnost	-	v okviru projektne aktivnosti
8.4.3. Vzdrževanje razstav in interpretacije	- €	PP 231321	-	vzdrževanje in nadomestilo poškodovanih elementov (po potrebi)
8.5. Razvoj in priprava virtualne, multimedijske in filmske interpretacije				
8.5.6. Snemanje in produkcija kratkih izobraževalnih filmov	8.000,00 € (projekt POSEIDONE)	projektno	produkcijska ekipa	1 krajši izobraževalni film o ekosistemskih storitvah NRŠZ
8.5.9. Priprava tematskih PPT predstavitev za predvajanje na glavnem zaslonu	- €	lastna dejavnost	-	redno dodajanje novih fotografij (možen samo JPG format)
8.5.10. Priprava dnevnih novic za objavo na glavnem zaslonu in/ali spletni strani/FB (zanimiva opažanja, novosti iz rezervata)	- €	lastna dejavnost	-	vsaj 1 novica tedensko
8.5.12. Promocija obiskovanja NR med slepimi in slabovidnimi potenc. obiskovalci	- €	projektno	obiskovalci	pogojno ob pridobitvi projekta
8.6. Priprava ponudbe izdelkov in storitev ter izvedba programov za obiskovalce				
8.6.1. Nabor izdelkov in storitev, ki se bodo dejansko realizirali	- €	lastna dejavnost	-	1 seznam
8.6.2. Naročila izdelave spominkov, promocijskih izdelkov in ostalih prodajnih artiklov	3.000,00 €	lastna dejavnost	podizvajalci, dobavitelji	obseg glede na fin. možnosti

8.6.3. Dogovori z lokalnimi ponudniki za oblikovanje ponudbe hrane, naravi prijaznih lokalnih pridelkov/produktov in storitev ter izvedba dogovorov	€	lastna dejavnost	lokalni ponudniki	vsaj 2 dogovora
8.6.4. Redno naročanje, dostave, skladiščenje, vodenje evidenc do postavitve na prodajna mesta	6.000,00 €	lastna dejavnost	dobavitelji, dostava	obseg glede na fin. možnosti in dogovore
8.6.5. Izvedba vodenj in drugih programov aktivnosti za obiskovalce	2.500,00 €	lastna dejavnost	ciljne skupine/ študentsko delo	vsaj 3000 udeležencev, nakup daljnogledov 5x za izvedbo aktivnosti za obiskovalce
8.7. Sprejem, usmerjanje in osnovne storitve za obiskovalce				
8.7.1. Redno delovanje recepcije v času obratovanja centra	4.500,00 €	lastna dejavnost	honorarni sodelavci/ študentsko delo	redno vsakodnevno delovanje recepcije po otvoritvi centra
8.7.2. Usmerjanje obiskovalcev glede na njihove želje in potrebe	- €	PP 231321	-	vsaj 7000 usmerjenih obiskovalcev
8.7.3. Delovanje okrepčevalnice	3.500,00 €	lastna dejavnost	honorarni sodelavci/ študentsko delo	vsaj 40.000 € prihodkov
8.7.4. Prodaja izdelkov in spominkov v trgovinici	- €	lastna dejavnost	-	vsaj 7.000 €
8.7.5. Zavarovanje odgovornosti za obiskovalce	2.200,00 €	lastna dejavnost	zavarovalnica	1 sklenjena polica
8.7.6. Določitev dnevnega maksimuma obiskovalcev in upravljanje obiska za preprečitev prevelikega števila obiskovalcev	2.500,00 € (projekt POSEIDONE)	projektno	-	nakup 2 števcov za štetje obiskovalcev na vstopnih točkah v NRŠZ
8.8. Predstavitve NRŠZ izven območja: predstavitve, sejmi, oglaševanje, itd.				
8.8.1. Priprava promocijskih gradiv o NRŠZ (predstavitvena zloženka, letak, vodnik, pingvin, itd)	3.000,00 € (od tega 1.000,00 € iz PP 231321 in 2.000,00 € lastna)	PP 231321/ lastna dejavnost	podizvajalci (oblikovalci, tiskarji)	vsaj 1 razl. predst. gradivo /pogojno, lektura, postavitve za tisk in prevod vodnika po NRŠZ v angleški jezik
8.8.2. Redne predstavitve NRŠZ in programov turističnemu sektorju in lokalnim ciljnim skupinam	100,00 €	PP 231321	ciljne skupine	vsaj 1 predstavitev/ 20 udeležencev
8.8.3. Sodelovanje na vsebinsko primernih sejmih in lokalnih sejmskih in podobnih predstavitev (npr. s področja narave in prostega časa)	150,00 €	PP 231321	ostala ZO, MNVP, turistični sektor, lokalni organizatorji	vsaj 1 sejem v sodelovanju z ostalimi ZO in MNVP

8.8.4. Sodelovanje/ predstavitve na drugih dogodkih, ki se jih udeležujejo ciljne skupine ali mediji	- €	projektno/ lastna dejavnost	organizatorji dogodkov	vsaj 1 udeležba/ 20 udeležencev
8.8.5. Oglaševanje v primernih medijih	- €	projektno/ lastna dejavnost	oglaševalci	po potrebi
8.9. Usposabljanje zaposlenih in drugih izvajalcev programov za obiskovalce				
8.9.1. Redno usposabljanje zaposlenih s področja doseganja ciljev in nadgradnje programov, razstav in interpretacije	- €	PP 231321	organizatorji izobraževanj	v skladu z objavljenimi usposabljanji
8.9.2. Periodično usposabljanje vodnikov (prostovoljce, študentov, vodnikov s turistično licenco za določne ciljne skupine)	- €	lastna dejavnost	ciljne skupine/ vodniki	-
8.10. Spodbujanje trajnostne mobilnosti pri dostopu v NRŠZ in omogočanje obiskovanja gibalno oviranim obiskovalcem				
8.10.1. Sodelovanje z MOK za vzpostavitev linije mestnega avt. prometa do vhoda v NRŠZ in uporabo okolju prijaznih avtobusov	- €	projektno/ lastna dejavnost	občinska uprava MOK/ Direkcija RS za ceste	po potrebi
8.10.3. Sodelovanje s Kolesarsko mrežo Obala za vzpodbujanje dostopa do NRŠZ s kolesi	- €	PP 231321	kolesarska mreža Obala	vsaj 1 sestanek/ zabeležka
SKUPAJ	37.950,00 €			

Cilj 9: Vzpostavljanje, nadgrajevanje in vzdrževanje infrastrukture za obisk in upravljanje

Infrastruktura za obisk in upravljanje je namenjena:

- sprejemu, dobremu počutju, izobraževanju in ozaveščanju obiskovalcev,
- interpretaciji narave,
- zmanjšanju motenj z zagotavljanjem ustrezno zastrtih razgledišč,
- varnosti obiskovalcev, zaposlenih in pašne živine,
- zagotavljanju primernih pogojev za upravljanje rezervata z ustreznimi prostori za osebje upravljavca.

Osrednji del nalog po zgraditvi infrastrukture za obisk in upravljanje rezervata je povezan z dnevnim obratovanjem in vzdrževanjem objektov ter dopolnitvijo krajinske ureditve in dodatnimi ureditvami v in ob objektih, ki so se izkazale za nujne.

V okviru rednega vzdrževanja objektov smo v drugi polovici leta 2024 začeli s pripravo popisa sanacijskih del na stavbi Centra za obiskovalce in zunanjih sanitarij, hleva z oboro ter opazovališč ob učni poti. V ta namen so izvedenci gradbene, strojne in elektro stroke izvršili pregled stanja objektov, strojnih in elektro naprav ter na osnovi ugotovitev stanja pripravili Program in oceno večjih vzdrževalnih del in trajnostne

zaščite objektov v Naravnem rezervatu Škocjanski zatok (Svetovanje Mavrič d.o.o., oktober 2024), ki jih je treba opraviti, v izogib nastajanja nadaljnje škode na stavbah, strojnih in elektro napravah. Poudarjamo, da ne gre za izboljšave stanja, ampak za dela, ki so nujna zaradi dotrajanosti in zagotavljanja trajnosti in varnosti stavb, instalacij in opreme ter varčevanjem z energijo.

Glede na razpoložljiva sredstva, ki izhajajo iz uradnih izhodišč za pripravo programov dela in finančnega načrta za leti 2025 in 2026 (MNVP, januar 2025), v okviru večjih vzdrževalnih del v javno korist v letu 2025 uvrščamo naslednje aktivnosti:

- izvedbo popravila podesta lesene ploščadi v pritličju centra za obiskovalce: zaradi neposrednega stika z okoliškim terenom so v celoti prepereli vzdolžni leseni nosilec ter tramovi z lesenim podom. Zaradi potencialne nevarnosti porušitve ploščadi, je zamenjava lesene podporne konstrukcije ploščadi za obiskovalce nujna.
- zamenjavo nedelujočih zunanjih senčil na najbolj izpostavljenih večjih steklenih površinah (skupno 40 m²) na vzhodni in zahodni fasadi v nadstropju Centra za obiskovalce. Ukrep je namenjen izboljšanju učinkovitosti obratovanja sistemov ogrevanja, hlajenja in prezračevanja. Ocenjujemo, da bomo z vgradnjo zunanjih senčil, ki prestrežejo do 75 % sončnih žarkov, občutno zmanjšali vdor toplote skozi steklo zaradi neposrednega sončnega sevanja. S tem bomo preprečili pregrevanje notranjosti ter zmanjšali porabo energije za hlajenje upravnega dela centra za obiskovalce.
- popravilo in nadvišanje betonske plošče in postavitev gumijaste talne podloge v hlevu za pašne živali z namenom preprečevanja vdora meteorne vode ter zamakanja boksov in izpusta za živali. V letu 2025 načrtujemo tudi zamenjavo dotrajane lesene ograde maneže z obstojnejšo panelno ograjo v dolžini 54 m.

Iz sredstev projekta POSEIDONE v letu 2025 načrtujemo sanacijo nadstrešnic z zeleno streho na opazovališčih št. 5, 6 in 12. Sanacija je nujna zaradi nestrokovne montaže hidroizolacijske folije ter pronicanja in zastajanja vode na lesenih konstrukcijah nadstrešnic, kar lahko povzroči tvorbo gliv in trohnobo lesa na mestih zamakanja. Glede na trenutno stanje lesenih konstrukcij opazovališč je, v izogib nastajanja nadaljnje škode, treba delno zamenjati leseni opaž nadstrešnic, protikoreninsko in hidroizolacijsko folijo ter ponovno vzpostaviti zelene strehe nadstrešnic, ki ne bodo puščale.

V letu 2025 načrtujemo uvedbo plačila za vstop v programski del v osrednji opazovalnici. V skladu s sklepom 27. seje Odbora NRŠZ smo na MOP, Sektor za ohranjanje narave, že junija 2022 posredovali predlog uvedbe plačila za vstop v programski del rezervata v osrednji opazovalnici z obrazložitvijo. Na podlagi mnenja MOP, dopis št. 35601-33/2021-2550-13 z dne 29. 7. 2022, smo pripravili dodatne obrazložitve v zvezi s predlogom za uvedbo plačila za vstop v programski del rezervata v osrednji opazovalnici (naš dopis z dne 9. 11. 2022). Dokončnega odgovora s strani ministrstva še nismo prejeli.

Sanacija osrednje opazovalnice, ki je vključevala namestitve zunanje lesene obloge (prezračevalne fasade) ter vzpostavitev vodotesnosti objekta, je bila v skladu s programom in finančnim načrtom dela NRŠZ zaključena v juliju 2022. Objekt smo v letu 2024 nadgradili z video nadzornim sistemom, ki zaposlenim omogoča nadzor nad vstopanjem in spremljanje dogajanja v opazovalnici (obnašanje obiskovalcev) ter hitrega ukrepanja v primeru nastanka težav, npr. vandalizma. Opazovalnica je opremljena tudi s sistemom nadzorovanega vstopanja v osrednjo opazovalnico, vključno s programsko opremo. Vstopni sistem, ki deluje na principu brezkontaktne kartice (RID); obiskovalcem omogoča vstop v opazovalnico ob predhodnem plačilu vstopnine na recepciji Centra za obiskovalce.

Uvedbo vstopnine predlagamo ob upoštevanju dejstva, da je vstop v naravni rezervat in splošni del centra za obiskovalce prost (brez plačila) za vse obiskovalce, kar je v skladu z določili ZON in Uredbe o NRŠZ, medtem, ko je osrednjo opazovalnico, glede na programske vsebine, ki jih ponuja, mogoče šteti za posebni programski del rezervata. Večina vsebin iz ponudbe programskega dela centra za obiskovalce, za katerega Uredba NRŠZ sicer omogoča zaračunavanje vstopnine, se namreč nahaja v osrednji opazovalnici. Programski del osrednje opazovalnice je zasnovan na naslednji način:

- kletni prostori so urejeni tako, da je skozi zastekljene stene možno opazovati podvodno življenje sladkovodnega močvirja, spoznavati dvoživke in njihov razvojni krog, kačje plazilce in ostale vodne nevretenčarje. V prostoru je postavljena tudi stalna razstava »Koper skozi čas«, ki na 9 interpretacijskih panojih obiskovalcem rezervata predstavlja zgodovinski pregled nastanka Škocjanskega zatoka in okolice od rimskih časov do danes,
- v preostalih treh etažah opazovalnice so postavljene interpretativne table, ki na slikovit in nazoren način obiskovalcem predstavljajo ekologijo prehranjevanja rac, gosi in pobrežnikov: prav tako so na voljo določevalne table z več kot 150 vrstami najbolj značilnih ptic naravnega rezervata ter časom njihovega pojavljanja na območju NRŠZ,
- opazovalnica je opremljena tudi z notranjo opremo (klopi, podesti, površine za odlaganje, itd.), ki obiskovalcem omogoča nemoten dostop do opazovalnih površin in s tem odlične možnosti za opazovanje ptic in doživljanja narave v vseh letnih časih,
- opazovalnica je zasnovana tako, da se iz nje odpira čudovit pogled na celotno območje naravnega rezervata, pa tudi na dolino Rižane, Kraški rob ter mesto Koper s pristaniščem.

Uvedba vstopnine v programski del rezervata v osrednji opazovalnici bo v prvi vrsti vplivala na izboljšanje kulture obnašanja v zavarovanem območju. Obiskovalci, ki si bodo želeli ogledati opazovalnico, se bodo morali prijaviti na recepciji, kjer bodo poleg predstavitve rezervata, prejeli tudi informacije o varstvenih režimih, pravilih obnašanja v rezervatu, urnikih in aktualnih informacijah o delu in ciljih naravnega rezervata. Poudarjamo, da glede na delitev programa na brezplačen in plačljiv del, plačilo za vstop v osrednjo opazovalnico ne pomeni plačila vstopnine v naravni rezervat, saj se obiskovalci rezervata lahko brezplačno zadržujejo na urejenih učnih poteh, na opazovališčih, opazovalnem stolpu pod ankaransko cesto, v centru za obiskovalce ter označenih manipulativnih površinah ob njem, vključno z igriščem za otroke. Prihodek od vstopnine bo namenjen pokritju stroškov vzdrževanja in čiščenja osrednje opazovalnice in opazovališč, v primeru višjih prihodkov pa bodo sredstva porabljena za nujna, nepredvidena vzdrževalna dela na parkovni infrastrukturi.

Plačljivi program za osrednjo opazovalnico nameravamo uvesti ob predhodnem pozitivnem mnenju Sektorja za ohranjanje narave in soglasju Odbora NRŠZ. Predlagamo, da se plačilo za vstop v programski del v osrednji opazovalnici uvede v letu 2025.

Predlog višine vstopnin v osrednjo opazovalnico NRŠZ:

- odrasli: 2,00 €, študenti in upokojenci: 1,50 €, otroci: 1,00 €
- vstopnina za družine: 5,00 €
- vodene skupine in invalidi: vstop prost

V bližini centra za obiskovalce in hleva z oboro bomo nadaljevali z zasaditvami in urejanjem okolice. Na območju pod bertoško vpadnico bomo z mulčanjem in odstranjevanjem biomase nadaljevali z zasaditvijo trajnic ter vnosom semen rastlinskih vrst, ki so vezane na oligotrofne suhe travnike. Ob mlakah v neposredni bližini centra za obiskovalce bomo opravili čiščenje zarasti, nadaljevali z odstranjevanjem ITV in z vnosom semen žabarke. Tudi v letu 2025 bomo nadaljevali s krajinsko ureditvijo okolice objektov z zasaditvijo domorodnih grmovnih in drevesnih vrst ter zasajevanjem medonosnih rastlin z namenom izboljšanja pogojev za opraševalce, v skladu z aktivnostmi varstva prostoživečih opraševalcev ter sodelovanjem z Obalnim čebelarskim društvom Koper.

Preglednica 8: Prikaz in ovrednotenje načrtovanih nalog in aktivnosti v okviru cilja 9

Naloge in aktivnosti	Letni strošek, brez stroškov dela	Vir financiranja	Sodelujoči	Kvantitativni kazalnik/rezultat
9.1 Gradnja vseh objektov skladno s projektno dokumentacijo in pridobljenim gradb.dov.				
9.1.3. Krajinska ureditev območij okoli objektov (zasaditve in druge ureditve skladne z varstvenimi in razvojnimi cilji NR)	500,00 €	PP 231321	zunanj sodelavec - botanik	nadaljevanje odstranjevanja ITV, zasajevanja grmovnih in drevesnih vrst, ter medonosnih rastlin za opraševalce, košnja zelenic, urejanje površin s trajnicami, ureditev njive z žitnimi plevli
9.1.4. Nadgradnja vrat na vstopu/izstopu na/iz učne poti z vstopnimi portali in računalniško kontrolo dostopa	500,00 €	lastna dejavnost	zunanj izvajalec	uvedba plačila za vstop v programski del v osrednji opazovalnici ter aktivacija vstopnega sistema
9.4. Redno vzdrževanje objektov v skladu s PID in POV				
9.4.1. Redno tekoče vzdrževanje objektov	72.436,00 € (od tega 64.436,00 € iz PP 231321 za večja vzdrževalna dela (sanacija ploščadi, montaža senčil, zamenjava ograje, sanacija tal v hlevu) in vzdrževanja v skladu z NOV, 6.000,00 € iz projekta POSEIDONE za sanacijo nadstrešnic in 2.000,00 € lastna sredstva za nujna popravila na parkovni infrastrukturi)	PP 231321/ projektno – POSEIDONE/ lastna dejavnost (prihodki od uporabe parkirišča)	zunanj izvajalci	zamenjava podesta lesene ploščadi v pritličju centra za obiskovalce, zamenjava nedelujočih zunanjih senčil na skupni površini 40 m², sanacija betonske plošče v hlevu za pašne živali, zamenjava dotrajane lesene ograde maneže z obstojnejšo panelno ograjo v dolžini 54 m, sanacija nadstrešnic z zeleno streho na opazovališčih 5, 6 in 12, redno opravljena vsa vzdrževanja in pregledi skladno z NOV, vzdrževanje parkirišča, osrednje opazovalnice, učne poti in opazovališč
9.5. Dnevno obratovanje in upravljanje objektov				
9.5.1. Zagotovitev dostopnosti objektov za obiskovalce in druge ciljne skupine med obratovalnim časom (vključeni osn. stroški: elektrika, voda, kanalizacija, odvoz odpadkov, ogrevanje in hlajenje)	40.150,00 €	PP 231321	-	redno vzdrževanje (osnovni stroški), popravilo klančin za invalide na osrednji opazovalnici, vzdrževanje učne poti
9.5.2. Zavarovanje in varovanje objektov in premoženja	3.714,00 €	PP 231321	zavarovalnica	1 zavarovalna polica, urejeno varovanje
9.5.3. Redno čiščenje vseh objektov kot tudi posebnih površin	14.700,00 €	PP 231321	podizvajalci	redno dnevno čiščenje WC-jev ter občasno generalno čiščenje centra in opazovalnic
SKUPAJ	132.000,00 €			

Cilj 10: Zagotavljanje učinkovitega in preglednega poslovanja, organizacije dela, financiranja, komuniciranja in sodelovanja v podporo varstvenim ciljem in drugim ciljem upravljanja

Naloge v okviru cilja 10 imajo podporni značaj in obsegajo aktivnosti, ki zagotavljajo učinkovito in pregledno poslovanje, organizacijo dela, financiranje ter komuniciranje in sodelovanje v podporo varstvenim in drugim ciljem upravljanja. Te naloge se izvajajo v skladu z Uredbo o NRŠZ, Uredbo o načrtu upravljanja NRŠZ, Uredbo o koncesiji za upravljanje NRŠZ, koncesijsko pogodbo in Zakonom o ohranjanju narave.

Poleg osnovnih nalog, kot so zagotavljanje nemotenega poslovanja, učinkovita organizacija dela in pridobivanje potrebnih finančnih sredstev za uresničevanje nalog upravljanja NRŠZ, so vključene tudi dejavnosti sodelovanja v nacionalnih in mednarodnih partnerstvih. To sodelovanje je že v preteklosti prinašalo pomembne koristi za učinkovitost upravljanja, na primer v partnerstvih z organizacijami, kot so AdriaWet, BirdLife International (BLI), Wetlands Link International (WLI), Parki dinarskega loka (DAP), Skupnost naravnih parkov Slovenije in druge. Prav tako vključuje sodelovanje z ustreznim ministrstvom, njegovimi organi in Zavodom RS za varstvo narave.

V letu 2025 bomo še naprej krepili uspešno sodelovanje v Skupnosti naravnih parkov Slovenije, zlasti na področju izobraževalnih in ozaveščevalnih dejavnosti. Ena izmed ključnih aktivnosti je nagradni kviz »Spoznavajmo naravne parke Slovenije« za učence osnovnih šol, ki spodbuja mlade k večjemu poznavanju in varovanju narave. Poleg tega bomo sodelovali tudi v drugih skupnih aktivnostih, katerih skupni cilj je zagotavljanje ravnovesja med učinkovitim varstvom narave, ohranjanjem kulturne dediščine ter raznovrstnimi dejavnostmi znotraj zavarovanih območij. Predstavnica NRŠZ bo tudi v letu 2025 nadaljevala sodelovanje v Odboru za podelitev nagrade Republike Slovenije na področju ohranjanja narave (Nagrada Rada Smerduja).

Na področju komuniciranja in stikov z javnostmi bomo v letu 2025, kot že predhodna leta, nadaljevali aktivno sodelovanje z mediji, organizirali različne dogodke ter redno posodabljali, vzdrževali in nadgrajevali ključne komunikacijske kanale, kot so spletna stran, Facebook in Instagram.

Preglednica 9: Prikaz in ovrednotenje načrtovanih nalog in aktivnosti v okviru cilja 10

Naloge in aktivnosti	Letni strošek, brez stroškov dela	Vir financiranja	Sodelujoči	Kvantitativni kazalnik/rezultat
10.1 Naloge za učinkovito in pregledno poslovanje				
10.1.1. Priprava predlogov letnih programov dela na podlagi NU	- €	PP 231321	Odbor	1 odobren letni program dela in finančni načrt
10.1.2. Priprava letnih in drugih poročil o delu	- €	PP 231321	Odbor	1 odobreno letno poročilo
10.1.3. Spremljanje izvajanja načrta upravljanja s pripravo sprememb načrta po potrebi	- €	PP 231321	strokovni zavod	del letnega poročila
10.1.5. Zagotavljanje pogojev za delovanje odbora za naravni rezervat	- €	PP 231321	Odbor	vsaj 2 seji/ 3-4 sklepi
10.1.6. Poslovna administracija (vključeni letni stroški tel., poština, drobnosti)	6.230,00 € (od tega 5.230,00 € iz	PP 231321/ lastna dejavnost	-	popoln arhiv

inventar, pis. material
itd.)

PP 231321 in
1.000,00 € lastna
dejavnost)

10.2. Naloge za učinkovito in pregledno organizacijo dela

10.2.1. Zaposlovanje ustreznih kadrov (redno in honorarno zaposleni)	- €	PP 231321	-	8,05 FTE redno zaposlenih, 0,53 FTE honorarnih sodelavcev
10.2.2. Aktivno vključevanje prostovoljcev v upravljalvske aktivnosti	- €	PP 231321/ lastna dejavnost	prostovoljci	5 prostovoljcev/ 90 prostovoljnih ur
10.2.3. Redno izobraževanje zaposlenih in prostovoljcev na njihovih področjih dela	- €	PP 231321	organizatorji izobraževanj, strokovnjaki	v skladu z objavljenimi izobraževanji
10.2.4. Redni koordinacijski sestanki/ kolegiji ekipe NRŠZ	- €	PP 231321	-	redni tedenski kolegiji
10.2.5. Vodenje in koordinacija ekipe NRŠZ	- €	PP 231321	-	vsaj 20 komunikacij/ zabeležk
10.2.6. Stroški poti za izvedbo nalog	2.000,00 €	PP 231321	-	ca. 20 nalogov
10.2.7. Nakup opreme za delo zaposlenih (računalniki, tiskalniki, telefoni itd.)	3.000,00 €	lastna dejavnost	-	2 prenosna računalnika, 3 monitorji, posodobljena programska oprema

10.3. Naloge za učinkovito, zadostno in pregledno financiranje upravljanja NRŠZ

10.3.1. Usklajevanje rednega financiranja iz državnega proračuna na podlagi potrjenega NU in letnih programov dela	- €	PP 231321	Odbor, ministrstvo	-
10.3.2. Lastni prihodki upravljavca naravnega rezervata skladno z Uredbo o NRŠZ	- €	lastni prihodki	-	ca. 15.000 €
10.3.3. Učinkovito pridobivanje sredstev iz lokalnih, državnih in mednarodnih skladov, ustanov ali organizacij ter mednarodnih programov pomoči	- €	-	-	ca. 2.000 €
10.3.4. Priprava projektnih vlog, projektne in druge dokumentacije, sklepanje primernih partnerstev ter vodenje potrjenih projektov	- €	PP 231321	-	vsaj 1 vloga, v kolikor bodo objavljeni primerni razpisi
10.3.5. Zagotavljanje finančne preglednosti s sistemom analitičnega računovodstva (ločena stroškovna mesta) in ločevanjem prihodkov in	5.000,00 €	PP 231321	zunanje računovodstvo	mesečni izpisi konto kartic/ 1 letno poročilo

odhodkov na podlagi
ZPFOLERD

10.3.6. Finančno vodenje in administracija	- €	PP 231321	zunanje računovodstvo	arhiv
10.4. Sodelovanje v vzpostavljenih partnerstvih, ki so že v preteklih letih prispevala k učinkovitosti upravljanja NRŠZ (npr. Skupnost ZO, Adriawet, BirdLife, WLI, DAP) in vključevanje v nove povezave				
10.4.1. Sodelovanje v in periodično vodenje Skupnosti ZO Slovenije	500,00 €	PP 231321	upravljavci ZO	vsaj 3 zabeležke, 1 skupni produkt (nagrada igra)
10.4.3. Izmenjava izkušenj na nacionalni in mednarodni ravni	- €	PP 231321	sorodne organizacije	vsaj 5 komunikacij/ zabeležk
10.4.4. Sodelovanje v Nacionalnem odboru Ramsarske konvencije in kot nacionalni predstavnik Odbora Wetlands International	- €	PP 231321	ostali sodelujoči	3 zabeležke, glasovanje WLI
10.4.5. Vključevanje v nove povezave, namenjene izmenjavi znanj in izkušenj oziroma s pričakovanimi pozitivnimi učinki na upravljanje NRŠZ	- €	PP 231321/ lastna	sorodne organizacije	vključitev v LAS FERAL, 5 komunikacij
10.5. Sodelovanje z pristojnim ministrstvom, organi v sestavi in strokovnim zavodom				
10.5.1. Redno sodelovanje s strokovnimi službami in odg. predstavniki ustreznega ministrstva	- €	PP 231321	-	10 komunikacij/ zabeležk
10.5.2. Sodelovanje z ARSO (MOPE) na področju lastninjenja zemljišč v NRŠZ	- €	-	ARSO (MOPE)	komunikacija po potrebi
10.5.3. Sodelovanje s strokovnim zavodom pri pripravi naravovarstvenih smernic, pogojev in soglasij ter drugih skupnih aktivnostih	- €	PP 231321	strokovni zavod	vsaj 5 komunikacij/ zabeležk (po potrebi)
10.6. Druge naloge v skladu z Uredbo o NRŠZ, koncesijsko pogodbo in ZON				

10.6.1. Presoja skladnosti z določili NU in obveščanje prijaviteljev za ravnanja iz 11., 13., 17. in 22. točke 6. člena uredbe (varstveni režim)	- €	PP 231321	prijavitelji	po potrebi
10.6.2. Sodelovanje z izvajalci javnih služb in usklajitev terminskih načrtov in drugih pogojev za dovoljena ravnanja znotraj meja NRŠZ (izdaja pisnih izjav)	- €	PP 231321	izvajalci javnih služb	po potrebi
10.6.3. Priprava mnenj in strokovnih gradiv po potrebi	- €	PP 231321	strokovni zavod	po potrebi
10.6.4. Druge aktivnosti v zvezi z upravljanjem zemljišč, objektov in naprav v lasti države	- €	-	MNVP z organi v sestavi	po potrebi
10.7. Delo z mediji in dogodki				
10.7.1. Priprava sporočil za javnost	- €	PP 231321	-	vsaj 1 sporočilo za javnost
10.7.2. Organizacija novinarskih konferenc	- €	projektno	mediji	po potrebi
10.7.4. Drugi dogodki (za medije in povabljeni), okoljski dnevi	€	PP 231321	-	vsaj 2 dogodka, vsaj 15 udeležencev na dogodek
10.7.5. Spremljanje in analiziranje objav v medijih	1.000,00 €	PP 231321	zunanji izvajalec	vsaj 50 objav, vsaj 1 analiza
10.8. Vzdrževanje in nadgradnja spletne strani				
10.8.1. Priprava in objava novic	- €	PP 231321	-	vsaj 1 novica na mesec
10.8.2. Priprava in objava novih poglavij, odstrani npr.: metulji, hrošči, kačji pastirji, sladkovodne rastline...	- €	PP 231321	-	vsaj 1 novo poglavje
10.8.3. Posodabljanje in dopolnitve objavljenih vsebin	- €	PP 231321	-	vsaj 1 posodobitev v smeri manj besedila in več grafičnih/slikovnih prikazov
10.8.4. Oblikovana prenova spletne strani	- €	lastna dejavnost	-	zaključek oblikovne preнове in posodobitve spletne strani
10.9. Facebook, Instagram				
10.9.1. Promocija FB strani (www.facebook.com/skokjanskizatok)	- €	PP 231321	-	preseči 4600 všečkov na strani
10.9.2. Priprava in objava novic (FB in Instagram, po objavi profila)	- €	PP 231321	-	vsaj 1 novica na teden
10.9.3. Priprava in objava fotografij/tematskih albumov (FB profil)	- €	PP 231321	-	vsaj 1 album fotografij
10.9.4. Oblikovanje in objava Twitter profila	- €	PP 231321	-	-

10.9.5. Promocija Instagram/Twitter profila	- €	PP 231321	-	promocija Instagram profila, po potrebi
10.10 Skupne PR naloge/aktivnosti z drugimi zavarovanimi območji in partnerji				
10.10.1. Urejanje spletne strani Skupnosti ZO - www.parkislovenije.si	244,00 €	PP 231321	upravljavci ZO	predstavitev NRŽZ na spletni strani Naravni parki Slovenije, posredovanje posodobitev
10.11. Zagotavljanje dostopa do informacij o NRŽZ				
10.11.1. Vodenje arhiva vseh informacij o NRŽZ	- €	PP 231321	-	2 arhiva
10.11.2. Objavljanje relevantnih informacij na spletni strani	- €	PP 231321	-	redne dopolnitve kataloga (letni programi in poročila, seje odbora)
10.11.3. Zagotavljanje dostopa do informacij za bolj zainteresirane posameznike/ skupine	- €	PP 231321	-	glede na povpraševanje
SKUPAJ	17.974,00 €			

5 PREDSTAVITEV PROJEKTOV V TEKU IN PRIPRAVI

5.1. PROJEKTI V TEKU

- **Projekt LIFE FOR SEEDS** - NRŠZ v projektu sodeluje kot projektno območje za replikacijo in prenos (akcija E3), v okviru katere bo z uporabo mešanice lokalnih avtohtonih semen obnovljeno oziroma vzpostavljeno 2,4 hektarja HT »Sredozemski vlažni travniki z visokim steblikovjem *Molinio-Holoschoenion*« (Natura 2000 koda 6420) in 1,8 hektarja HT »Vzhodna submediteranska suha travišča (*Scorzoneratalia villosae*)« (Natura 2000 koda 62A0). Izvedba aktivnosti na območju rezervata se je pričela v letu 2024 in se bo nadaljevala tudi v letu 2025.
- **Projekt ReCo** - Restoring degraded eco-systems along the Green Belt to improve biodiversity and ecological connectivity - Restore to Connect (ReCo), program Interreg Srednja Evropa 2021-2027. Splošen cilj projekta je ohranjanje biotske raznovrstnosti in izboljšanje varstva narave v Srednji Evropi, širjenje mreženja in sodelovanja ter izboljšanje ekološke povezanosti med zavarovanimi območji vzdolž srednjeevropskega zelenega pasu (CE EGB). Vodilni partner je BUND Naturschutz Bayern e.V. - BUND Department Green Belt (DE), partnerji pa poleg DOPPS še BSC Kranj (SI), National Park Thayatal (AT), University Vienna, Division of Conservation Biology, Vegetation and Landscape Ecology (AT), Governmental Organisation in the State of Bavaria (DE), Spolek Ametyst (CZ), Ministry of the Environment of the Czech Republic (CZ), Pody national Park (CZ), Landscape Research Institute (CZ), Green Federation GAJA (PL) in WWF Italy Foundation (IT). Začetek projekta je 1.3.2023 in trajanje 36 mesecev. Proračun DOPPS za aktivnosti, povezane z NRŠZ, znaša 179.578,00 €, od česar je iz ESRR sredstev zagotovljeno 80 % (143.662,40 €), lastno sofinanciranje pa znaša 20 % (35.915,60 €).

V letu 2024 je bilo izvedeno sledeče:

- redna online mesečna projektna srečanja vseh partnerjev ter usklajevanja s pridruženimi partnerji, DRSV in MNVP glede njihovega sodelovanja v projektnem Political Advisory Board (PAB),
- študijska ekskurzija in aktivna udeležba na 3. projektnem sestanku v Hnamicah/Hardeggu (CZ/AT) od 14. - 16. 5. 2024 ter 4. partnerskem sestanku v Miramaru (IT) od 25. - 28. 11. 2024,
- priprava 3 skupnih publikacij: »Implementation of joint pilot restoration actions in ReCo—pilot regions with pilot investments« (Output 2.1 & 2.2), »Handbook on ecological restoration (Deliverable D.1.1.3) in »Joint peer-review in Škocjanski zatok Nature Reserve - Report from the peer review visit« (Deliverable: D.2.3.1),
- sodelovanje pri pripravi metodologije peer review za ocenjevanje uspešnosti pilotnih akcij, organizacija in izvedba srečanja peer review v Kopru od 5. - 6. 8. 2024 ter udeležba na peer review srečanju v Nemčiji in na Češkem od 19. - 21. 8. 2024,
- sodelovanje z Univerzo na Dunaju pri izdelavi dokumenta s predlogi območij za ciljno usmerjene obnovitvene ukrepe vzdolž Evropskega zelenega pasu (EGB) z vključeno GIS obdelavo historyčnih podatkov NRŠZ,
- spremljanje uspešnosti izvedbe pilotne aktivnosti, izvedene v NRŠZ (poglobitev sekundarnih kanalov in urejanje habitatov v brakični laguni NRŠZ), priprava in izvedba povpraševanja za monitoring kartiranja HT na novo vzpostavljenih muljastih površinah ter izbor najustreznejšega izvajalca (v septembru in oktobru izvedeni prvi kartirni popisi), izvedba monitoringa ptic na novo vzpostavljenih muljastih površinah,
- organizacija in izvedba dveh sestankov z lokalnimi deležniki v juliju in avgustu 2024 ter njihovo redno obveščanje o projektnih aktivnostih,
- povpraševanje, izbor in nakup čolna z opremo za izvajanje monitoringa na območju lagune,
- redne komunikacijske aktivnosti, vključno z objavami novic na spletnih straneh NRŠZ in DOPPS ter družbenih omrežjih (Facebook, Instagram), skrb za pravočasno oddajo vseh projektnih poročil v sistem JEMS ter usklajevanje s kontrolorji.

- **Projekt POSEIDONE** - Promocija zelene in modre infrastrukture za nov okoljski razvoj (Program Interreg VI-A Italia-Slovenija 2021-2027). Vodilni partner je organizacija VeGAL – Lokalna akcijska skupina Zahodne Benečije iz Italije, partnerji pa poleg DOPPS še Dežela Benečija-Direktorat za turizem, Oddelek za regionalno strategijo za biotsko raznovrstnost in parke (IT), Konzorcij za melioracijo vzhodne Benečije (IT), CORILA, Konzorcij za koordinacijo raziskovalne dejavnosti v Beneški laguni (IT), Občina Staranzano (IT), Fundacija WWF Italija, Zavarovano morsko območje Miramare (IT), Regionalni razvojni center Koper, Javni zavod Krajinski park Strunjan, Občina Ankaran-Ancarano in Krajinski park Debeli rtič, Znanstveno-raziskovalno središče Koper in Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije, Kmetijsko gozdarski zavod Nova Gorica. Trajanje projekta je 36 mesecev in sicer od 1. 1. 2023 do 31. 12. 2025. Proračun DOPPS za aktivnosti, povezane z NRŠZ, znaša 312.500,00 €, od česar je iz ESRR sredstev zagotovljeno 80 % (250.000,00 €), lastno sofinanciranje pa znaša 20 % (62.500,00 €).

V letu 2024 je bilo izvedeno sledeče:

- redne koordinacije z vodilnim partnerjem in ostalimi projektnimi partnerji,
 - izvajanje rednega mesečnega monitoringa ptic v NRŠZ v skladu z dokumentom: »Shared Ornithological Monitoring Proposal« ter vnos podatkov v ustrezne obrazce (za potrebe monitoringa izveden nakup 3 daljnogledov),
 - organizacija, izvedba ter aktivna udeležba na 2. partnerskem sestanku in 2. sestanku upravnega odbora, ki je potekal 2. 2. 2024 v centru za obiskovalce NR Škocjanski zatok kot tudi ter aktivna udeležba na 3. partnerskem sestanku, ki je potekal 25. 10. 2024 v Staranzanu (IT),
 - priprava in izvedba dogodkov za obeležitev okoljskih dni: delavnica ob Dnevu mokrišč (2. 2. 2024), slikarski Ex tempore ob Svetovnem dnevu voda (22. 3. 2024) ter delavnica »Preplet preteklosti in sedanjosti naravoslovnega videnja« ob Dnevu biodiverzitete (21. 5. 2024). Vsi dogodki izvedeni v sodelovanju z OŠ Elvire Vatovec Prade in projektnim partnerjem RRC Koper.
 - sodelovanje in usklajevanje z odgovornim partnerjem WWF (PP6) in ostalimi partnerji ter končna priprava dokumenta D.1.2.1 »Assessment of the conservation status of target species and habitats/ Ocena stanja ohranjenosti ciljnih vrst in habitatov«,
 - v sodelovanju s KP Strunjan in KP Debeli rtič vzpostavljene začetne aktivnosti za pripravo videoposnetkov za ozaveščanje o ekosistemskih storitvah,
 - priprava dokumenta »Poročilo o rezultatih analize in spremljanja čezmejne biotske raznovrstnosti« (D.1.2.2),
 - sodelovanje s partnerjem CBVO za pripravo dokumenta D.1.3.3 »Študija vpliva dinamike, variacij plimovanja in kakovosti vode na habitate lagune«,
 - aktivna udeležba na simpoziju »Zeleni dialogi v turizmu«, ki je potekal 15. 3. 2024 v prostorih Fakultete za turistične študije Portorož s predstavitvijo projekta ter udeležba na srečanju v sklopu akademije RRA z naslovom »O upravljanju turizma v zavarovanih območjih«, ki je potekala 17. 6. 2024 v prostorih centra za obiskovalce NR Škocjanski zatok,
 - spremljanja uspešnosti izvedenih ukrepov v okviru investicije 2.5 Ohranjanje habitatov v NR Škocjanski zatok: terenski ogledi in monitoring ptic (obročkanje) na novo oblikovanih muljastih otočkih, izvedeno 27. 5. 2024 in 28. 6. 2024,
 - redne komunikacijske aktivnosti, redne posodobitve informacij na spletni strani NRŠZ in DOPPS, vključno z objavami novic, objave na družbenih omrežjih (Facebook, Instagram), skrb za pravočasno oddajo vseh projektnih poročil v sistem JEMS ter usklajevanje s kontrolorji.
- **Projekt CREA+ BIRD** - Creative Methodologies for Sustainability Education Inspired by Birds (Program Erasmus+). Vodilni partner je Univerza v Jyväskylä (FI), ostali sodelujoči pa so: Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta (SI), DOPPS (SI), Univerza v Bolzanu (IT), Parco Naturale Adamello Brenta Geoparco (IT), Univerza v Timisoari (RO), Milvus Group Association (RO), Suomen Luonto – Ja Ymparistokoulujen Liitto (FI). Obdobje trajanja projekta: 1. 12. 2024 – 30. 11. 2027.
- Cilj projekta je spodbuditi učitelje k so-ustvarjanju in deljenju novih pedagoških orodij za kreativno izobraževanje o trajnostnem razvoju, kjer bodo ptice skupna tema. V nasprotju s tradicionalnimi

metodami izobraževanja, ki temeljijo zgolj na prenosu dejanskega znanja, ta projekt poudarja celosten pristop; z inovativnim združevanjem znanstvenih podatkov in umetnosti bodo izdelana didaktična orodja za izobraževanje o trajnostnem razvoju in s tem bo izboljšano razumevanje medsebojne odvisnosti med človekom in naravo. Z uporabo sodelovalnih in participativnih raziskovalnih metodologij si bo projekt prizadeval za izobraževanje učiteljev in študentov, obogatitev izkušenj učenja ter spodbujanje aktivnega vključevanja v vprašanja trajnostnega razvoja. Proračun DOPPS za aktivnosti, povezane z NRŠZ, znaša 22.000,00 €.

V letu 2024 je bilo izvedeno sledeče:

- priprava in oddaja projektne prijave,
- vzpostavitev projektnih struktur in podpis partnerske pogodbe
- online Kick Off srečanje (17. 12. 2024)

5.2. PROJEKTI V PRIPRAVI

Tudi v 2025 se bomo prijavljali tako na primerne mednarodne, kot tudi na lokalne razpise Luke Koper d.d. in MOK in druge primerne vire.

6 PREGLED FINANČNEGA OKVIRA

Finančne preglednice vsebujejo povzetek predvidenih stroškov in virov za izvedbo programa dela. V preglednici 10 so prikazani načrtovani stroški, v preglednici 11 pa predvideni viri financiranja, ki so v prvem delu usklajeni s sredstvi, ki so predvidena v proračunu RS za leto 2025.

Stroški izvedbe programa dela NRŠZ v letu 2025 so ocenjeni na 549.839,00 €, od česar je za 339.200,00 € rednih upravljavskih ukrepov, ki se financirajo iz PP 231321, za 51.500,00 € je ukrepov predvidenih za financiranje iz SPS (PP 231758), lastni vložek je načrtovan v višini 40.879,00 € od katerih je 2.000,00 € predvidenih iz prihodka od parkirnine, ostalo pa od tržne dejavnosti (prihodki od vodenj, najemov, prodaje v okrepčevalnici in trgovini, aktivnosti s konji). V program dela smo vključili 9.250,00 €, ki bodo za aktivnosti na projektnem območju NRŠZ financirane iz projekta LIFE FOR SEEDS, medtem ko smo iz Interregovih projektov (ReCo in POSEIDONE) v program vključili finance vezane na stroške dela, nakup opreme in izvedbo monitoringa. Ti znašajo 69.950,00 € iz projekta POSEIDONE in 33.060,00 € iz projekta ReCo. V okviru projekta CREA+ BIRD bomo pridobili za 6.000,00 € sredstev za stroške dela na projektu.

Med skupnimi stroški je 36 % namenjenih izvedbi varstvenih, upravljavskih in nadzornih nalog, 64 % pa nalogam urejanja obiska in ozaveščanja javnosti. Razmerje je predvsem posledica visokih stroškov vzdrževanja infrastrukture za obiskovanje ter ugodnega stanja habitatov na območju NRŠZ, zaradi česar v letu 2025 v NRŠZ niso potrebni večji posegi v naravo. Razvojne naloge so prisotne v minimalnem obsegu in jih zato posebej ne prikazujemo, kar je povezano s tipom zavarovanega območja in njegovimi cilji.

Na podlagi Zakona o preglednosti finančnih odnosov in ločenem evidentiranju različnih dejavnosti (Uradni list RS št. 53/2007) vodimo odhodke in prihodke iz opravljanja dejavnosti javne službe upravljanja NRŠZ na posebnih stroškovnih mestih v skladu s sodili, revidiranimi in s strani revizorke Milene Gorjup s. p. in potrjenimi v Revizijskem poročilu o preveritvi objektivne upravičenosti sodil z dne 28. 2. 2008.

Preglednica 10: Prikaz predvidenih stroškov izvedbe programa dela 2025

Cilji	1. Programski, materialni in investicijski stroški	2. Stroški delovnih ur vseh zaposlenih po vsebinskih sklopih ciljev
VARSTVENI CILJI		
Cilj 1	50.860,00 €	
Cilj 2	9.530,00 €	
Cilj 3	13.325,00 €	
Cilj 5	34.800,00 €	
Cilj 6	100,00 €	
Cilj 7	3.811,00 €	
SKUPAJ - stroški varstvenih nalog in aktivnosti:	112.426,00 €	87.720,00 €
DRUGI CILJI UPRAVLJANJA		
Cilj 8	37.950,00 €	
Cilj 9	132.000,00 €	
Cilj 10 – splošno	16.730,00 €	
Cilj 10 – PR	1.244,00 €	
SKUPAJ - stroški urejanja infrastrukture, obiska in ozaveščanja javnosti in splošnih podpornih akt.:	187.924,00 €	161.769,00 €

STROŠKI UPRAVLJANJA PO KATEGORIJAH

Programski in mat. stroški	216.450,00 €
Zaloge/stroški prodajnih artiklov (cilj 8)	9.000,00 €
Stroški investicij, opreme* in inv. vzdrževanja**	74.900,00 €
Stroški dela	249.489,00 €
SKUPAJ	549.839,00 €

* oprema: 2 števca za štetje obiskovalcev, 4x stativ, premične jasli, termo kamera, 2x računalnik, 3x monitor

** vzdrževalna dela v javno korist: zamenjava podesta lesene ploščadi, zamenjava zunanjih senčil, sanacija treh nadstrešnic na opazovalnicah, montaža panelne ograje ob maneži, sanacija tal v hlev

2. Stroški redno zaposlenih in honorarnih sodelavcev

Str. dela – redni	249.489,00 €
Str. dela – honorarni	13.900,00 €

Preglednica 11: Prikaz predvidenih virov financiranja izvedbe programa dela 2025

Viri financiranja	Načrtovani zneski
1. Sredstva za ukrepe, ki jih izvaja DOPPS:	
PP 231321 – Naravni rezervat Škocjanski zatok	339.200,00 €
PP 231758 – Sklad za podnebne spremembe	51.500,00 €
Lastni prihodki upravljavca	38.879,00 €
Prihodek od uporabe parkirišča	2.000,00 €
Postavka 231301 - Projekt LIFE FOR SEEDS	9.250,00 €
Program Interreg Italia-Slovenija – projekt POSEIDONE	69.950,00 €
Program Interreg Srednja Evropa – projekt ReCo	33.060,00 €
Projekt Erasmus+ - projekt CREA+ BIRD	6.000,00 €
SKUPAJ VSI VIRI	549.839,00 €

Preglednica 12: Prikaz predvidenih aktivnosti za financiranje iz naslova sredstev Sklada za podnebne spremembe v letu 2025

Vrsta stroška: aktivnost po programu in opis	Vrednost
1.2.1. Strojno čiščenje obrobni in dovodnih jarkov na Bertoški bonifiki za povečanje pretočnosti in izboljšanje poplavne varnosti sladkovodnega dela rezervata z odvozom materiala	6.405,00 €
1.4.2. Mulčanje vegetacije na težko dostopnih in razgibanih predelih ter odstranjevanje biomase	5.365,00 €
1.6.1. Čiščenje mlak in odstranjevanje vegetacije	730,00 €
Stroški dela - koordinacija in naravovarstveni nadzor pri odstranjevanju vegetacije in mulčenju	5.500,00 €
SKUPAJ - UKREPI MOKRIŠČA	18.000,00 €
1.7.1. Strojno odstranjevanje tujerodnih vrst rastlin na Bertoški bonifiki	1.025,00 €
1.8.5. Nabava in servis vrtnega orodja za odstranjevanje ITV	740,00 €
2.4.1. Strojno odstranjevanje tujerodnih vrst rastlin na ankaranski vpadnici	610,00 €
3.4.2. Strojno odstranjevanje tujerodnih vrst rastlin na območju Jezerca	1.025,00 €
3.3.2. Izlov tujerodnih želv z vršami v naravnem okolju, odstranjevanje jajc, ozaveščanje javnosti	11.800,00 €
5.1.13. Spremljanje stanja in številčnosti vrst na območju NRŠZ in njegove bližnje okolice	7.800,00 €
Stroški dela - koordinacija in izvedba ukrepov ITV	10.500,00 €
SKUPAJ - UKREPI ITV	33.500,00 €
SKUPAJ PROGRAM DELA 2025	51.500,00 €

Preglednica 13: Prikaz predvidenih aktivnosti za financiranje ukrepov ITV vključenih v stroške blaga in storitev (PP 231321) v letu 2025

Vrsta stroška: aktivnost po programu	Vrednost
1.4.5. Vzpostavitev večje površine mokrotnih travnikov brez paše ter dosejevanje	1.000,00 €
1.6.1. Čiščenje mlak in odstranjevanje vegetacije	3.050,00 €
1.6.4. Obrezovanje dreves in grmovnic	1.830,00 €
1.6.5. Dosejevanje grmovnic	4.270,00 €
1.7.1. Odstranjevanje tujerodnih vrst rastlin in izvedba aktivnosti za pospeševanje razraščanja domorodnih vrst	5.500,00 €
2.4.1. Zasaditev območja pod ankaransko vpadnico	1.800,00 €
2.6.3. Dosejevanje drugih vrst po navodilih botanikov	1.300,00 €
3.3.1. Odstranjevanje tujerodnih vrst rastlin in izvedba aktivnosti za pospeševanje razraščanja domorodnih vrst	500,00 €
5.2.4. Monitoring razširjenosti tujerodnih vrst	500,00 €
UKREPI ITV, VKLJUČENI V STROŠKE BLAGA IN STORITEV SKUPAJ	19.750,00 €

Vse zgoraj naštetе aktivnosti so podobno opisane v ciljih 1., 2., 3. in 5.

Izhodišča MNVP za pripravo programa dela in finančnega načrta za leto 2025 predvidevajo za NRŠZ sredstva v višini 19.200,00 € za financiranje ukrepov ITV, vključenih v materialne in programske stroške na proračunski postavki PP 231321. V preglednici 13 je prikazan pregled aktivnosti, ki jih bomo za te aktivnosti izvedli v letu 2025. Skupni strošek nekoliko presega sredstva, ki jih je določilo ministrstvo; razlika je vključena v materialne in programske stroške rezervata in ne predstavlja dodatnih obremenitev proračuna.

7 KADROVSKI NAČRT

Načrtovano število ur redno zaposlenih za izvedbo Letnega programa dela NRŠZ za leto 2025, izraženo z ekvivalentom polnega delovnega časa, po sedanjih ocenah znaša 8,34 FTE. Letni program dela bo v letu 2025 izvedlo 7 stalno zaposlenih v rezervatu za poln delovni čas (strokovni vodja rezervata, dva poslovna sekretarja-receptorja, receptor II-vodnik, vodja izobraževanja in dva naravovarstvena nadzornika), koordinator izobraževanja za polovični delovni čas ter varstveni ornitolog v obsegu 30 % delovnega časa.

Poleg tega bodo pri izvedbi programa z delom delovnega časa sodelovali še poslovna sekretarka, direktor in vodja financ. V večjem obsegu je tudi letos predvideno sodelovanje zunanjega izvajalca – botanika za naloge upravljanja habitatov in kartiranje. Honorarni sodelavci, financirani z lastnih sredstev, bodo vključeni v izvedbo vodenj in programov s konji, delo na recepciji centra za obiskovalce, oskrbo pašne živine in terenske popise po potrebi. Kadrovski načrt nekoliko odstopa od predvidenega v Načrtu upravljanja, predvsem glede profilov kadrov, vendar so vsi, v preglednici 14 navedeni kadri nujni za izvajanje javne službe upravljanja NRŠZ v skladu z veljavno zakonodajo.

Preglednica 14: Ocena potrebnega števila potrebnih delovnih ur v ekvivalentu FT po načrtovanih redno zaposlenih in honorarnih sodelavcih za izvedbo Programa dela NRŠZ v letu 2025

Leto	2025	Ekvivalentna delovna mesta – javni sektor*
<i>Redno zaposleni</i>		
Strokovni vodja	1	I017040
Poslovni sekretar-receptor I	1	I015043
Receptor II - vodnik	1	I015043
Poslovni sekretar - receptor II	1	I015043
Naravovarstveni nadzornik-vodnik I	0,94	I015020
Naravovarstveni nadzornik-vodnik II	1	I015020
Vodja izobraževanja	1	I017179
Koordinator izobraževanja in PR	0,59	I015065
Poslovni sekretar DOPPS	0,4	J025019
Direktor DOPPS/vodja financ/vodja sektorja	0,1	I017141
Ornitolog	0,3	I017144
Redno zaposleni – SKUPAJ (FT)	8,34	
<i>Honorarni sodelavci</i>		
Pomoč pri oskrbi pašnih živali	0,11	
Vodniki, receptorji, pomoč pri izvedbi programov s konji	0,74	I015043

Preglednica 15: Povzetek potrebnih delovnih ur po ciljih načrta upravljanja in po letih za načrtovan obseg nalog (ekvivalent FT)

Povzetek po sklopih ciljev/nalog	Kadri	Ekvivalent FT	Stroški dela
Upravljanje habitatov (cilji 1-4)	Vodstveni k.	0,40	14.200,00 €
	Strokovni k.	0,10	3.400,00 €
	Nar.nadzorniki	0,70	21.000,00 €
	Recepcija in adm.podpora	0,15	4.150,00 €
Monitoring in raziskave (cilj 5)	Hon.sodelavci	0,15	3.300,00 €
	Vodstveni k.	0,10	3.550,00 €
	Strokovni k.	0,49	15.095,00 €
	Nar.nadzorniki	0,05	1.500,00 €
	Recepcija in adm.podpora	0,00	- €
Naravovarstveni nadzor in sodelovanje (cilja 6-7)	Hon.sodelavci	0,05	600,00 €
	Vodstveni k.	0,15	1.775,00 €
	Strokovni k.	0,00	- €
	Nar.nadzorniki	0,65	19.300,00 €
Upravljanje obiska in infrastrukture (cilja 8-9)	Recepcija in adm.podpora	0,15	9.750,00 €
	Vodstveni k.	0,15	5.325,00 €
	Strokovni k.	0,70	22.600,00 €
	Nar.nadzorniki	0,35	10.500,00 €
Splošna dela in naloge (cilj 10)	Recepcija in adm.podpora	1,60	41.850,00 €
	Hon.sodelavci	0,65	10.000,00 €
	Vodstveni k.	0,30	14.604,00 €
	Strokovni k.	0,60	19.600,00 €
Skupaj - vsi cilji načrta upravljanja	Nar.nadzorniki	0,19	5.500,00 €
	Recepcija in adm.podpora	1,50	41.790,00 €
	Vodstveni k.	1,10	39.454,00 €
	Strokovni k.	1,89	60.695,00 €
	Nar.nadzorniki	1,94	57.800,00 €
SKUPAJ	Recepcija in adm.podpora	3,40	91.540,00 €
	Hon.sodelavci	0,85	13.900,00 €
SKUPAJ		10,02	263.389,00 €

Preglednica 16: Povzetek načrtovanih delovnih ur in stroškov dela v 2025 za redno zaposlene

Delovno mesto	Načrtovane efektivne del.ure	Str. plač/ osebe (EUR)	Vir: PP- 231321	Vir: PP- 231758 (SPS)
Strokovni vodja	1.750	35.500,00 €	18.590,00 €	2.000,00 €
Poslovni sekretar – receptor I	1.750	29.000,00 €	12.500,00 €	2.000,00 €
Receptor II - vodnik	1.750	25.000,00 €	21.660,50 €	1.500,00 €
Poslovni sekretar – receptor II	1.750	26.500,00 €	14.060,50 €	
Naravovarstveni nadzornik – vodnik I	1.652	27.800,00 €	25.300,00 €	2.500,00 €
Naravovarstveni nadzornik – vodnik II	1.750	30.000,00 €	24.000,00 €	6.000,00 €
Vodja izobraževanja	1.750	34.000,00 €	4.200,00 €	
Koordinator izobraževanja in PR	1.039	17.695,00 €	15.695,00 €	2.000,00 €
Poslovni sekretar DOPPS	700	11.040,00 €	11.040,00 €	
Direktor DOPPS/vodja financ	175	3.954,00 €	3.954,00 €	
Ornitolog	525	9.000,00 €	9.000,00 €	
SKUPAJ PLAČE - PROGRAM DELA NRŠZ 2025	14.591	249.489,00 €	160.000,00 €	16.000,00 €

Delovno mesto	Vir: Projekt POSEIDONE	Vir: Projekt ReCo	Vir: Projekt CREA+ BIRD	Vir: lastna sredstva
Strokovni vodja	10.650,00 €	4.260,00 €		
Poslovni sekretar – receptor I	8.700,00 €	5.800,00 €		
Receptor II - vodnik				1.839,50 €
Poslovni sekretar – receptor II	5.300,00 €	5.300,00 €		1.839,50 €
Naravovarstveni nadzornik – vodnik I				
Naravovarstveni nadzornik – vodnik II				
Vodja izobraževanja	13.600,00 €	10.200,00 €	6.000,00 €	
Koordinator izobraževanja in PR				
Poslovni sekretar DOPPS				
Direktor DOPPS/vodja financ				
Ornitolog				
SKUPAJ PLAČE - PROGRAM DELA NRŠZ 2025	38.250,00 €	25.560,00 €	6.000,00 €	3.679,00 €

Skupni ocenjeni stroški dela redno zaposlenih znašajo 249.489,00 €. Od tega naj bi se s proračunske postavke 231321 financiralo za 160.000,00 € stroškov dela, s proračunske postavke PP 231758 – SPS pa dodatnih 16.000,00 €. Iz projektnih sredstev, ki od poročanega zneska predvidevajo 20 % lastnega vložka, je za stroške dela v letu 2024 namenjenih 69.810,00 €. Za pokritje stroška dela vseh zaposlenih bo potrebnih še predvidoma 3.679,00 €, ki jih bomo pokrili, bodisi z lastnimi sredstvi ali manjšimi projekti.

Poleg redno zaposlenih je za izvedbo programa predvideno tudi sodelovanje honorarnih sodelavcev v obsegu 0,85 FTE, ovrednotenih na 13.900,00 €, ki jih bomo, z izjemo honorarnih sodelavcev na popisih (cilj 5), pokrivali iz lastnih sredstev. Zaradi finančno-računovodskih razlogov te stroške vodimo med materialnimi stroški in ne med stroški dela.